תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות · סדר קדשים

תוספות על מעילה

בעלי התוספות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות על מעילה

בעלי התוספות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-על-מעילה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 5
דף ג. 7
דף ג: 8
דף ד. 10
דף ד: 11
דף ה. 13
דף ה: 15
דף ו. 16
דף ו: 18
דף ז. 19
דף ז: 21
דף ח. 22
דף ח: 25
דף ט. 26
דף ט: 27
דף י. 29
דף י: 31
דף יא. 33
דף יא: 34
דף יב. 36
דף יב: 38
דף יג. 40
דף יג: 42
דף יד. 43
דף יד: 45
דף טו. 47
דף טו: 49
דף טז. 51
דף טז: 52
דף יז. 54
דף יז: 55
דף יח. 56
דף יח: 58
דף יט. 60
דף יט: 61
דף כ. 62
דף כ: 64
דף כא. 65
דף כא: 66
דף כב. 67

דף ב.

מתני' קדשי קדשים - כגון חטאת ואשם ושלמי צבור שיש בהן מעילה עד שיהא בהן שעת היתר לכהנים דהיינו לאחר זריקה דעד שעת זריקה מיקרו קדשי ה' ובאימורים אף לאחר זריקה אבל בקדשים קלים אין בהן מעילה עד לאחר זריקה שאז הוברר חלק גבוה ואז יש מעילה באימוריהן:

ששחטן בדרום - ודינן לישחט בצפון כדאי' בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מז.) מועלין בהן בגמרא מפרש מאי רבותא וא"ת האי ששחטן בדרום היכי דמי אי דקבל בצפון הא למה לי תנינא בסמוך בסיפא ואי דקבל בדרום אם כן ברישא הוי ליה למיתני ששחטו בדרום וקבל בצפון וכן שחטו בצפון וקבל בדרום דלא הוי רבותא כל כך כמו ששחטו בדרום וקבל בדרום דסדר משנתינו כך הוא ששונה אותו שיש בו חידוש יותר בסיפא כדעביד בגמ' צריכותא ולפי זה ששונה חידוש זה ברישא א"כ תני זו ואין צריך לומר זו והדר תני לא זו אף זו ואין זו שיטת תנאים דכולל ברישא שינוי מקום דדרום והדר מפרש כיצד קתני כלומר כיצד הוי שינוי מקום דדרום שאמרו כגון ששחטן בדרום וקבל בצפון כו' אבל שחטן בדרום וקבל בדרום בהא לא מיירי מתני' ונראה לפום ריהטא דבכי ה"ג לית בהו מעילה מדלא מפרש להו במתניתין ויש טעם בדבר משום דשינה בהו כ"כ מיהו נראה למהר"ר פרץ שי' דאין זו סברא דהא בגמ' מפרש טעמא דמתניתין דמועלין בהן אע"ג דשינה ועשה בפסול משום דהוא ראוי לקדשים קלים וא"כ מה לי חד פסול מה לי תרי פסולי לכן נ"ל דהוא הדין בשחט וקבל בדרום דמועלין והא דלא תני במתניתין אע"ג דהוא רבותא טפי כך דרך משנה ולפי ששונה כל אחד בפני עצמו לא חש לשנותם ביחד כדאשכחן בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף נג:) דקתני הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד כו' ובגמרא תני אפילו שניהם ובמשנה שיריה אע"ג דהוי רבותא טפי משום דמסתמא כיון דשמעת חדא לריעותא ה"ה בתרתי:

שחטן בדרום וקבל דמן בצפון שחטן בצפון וקבל דמן בדרום - בגמ' מפרש [הא] דתנן קבל בדרום לרבותא דאע"ג דשינה בקבלה דעיקר עבודה היא מ"מ מועלין שחט ביום וזרק בלילה שחט בלילה וזרק ביום כך הגירסא ברוב הספרים ונראה לר"י שהוא שיבוש דאית ליה למיתני אותו שהוא חידוש יותר בסיפא כמו גבי דרום אלא גרסינן איפכא שחט בלילה וזרק ביום שחט ביום וזרק בלילה דזריקה עיקר עבודה והויא חידוש יותר כששינה בזריקה דאיכא מעילה ולהכי שביק קבלה גבי לילה ונקט זריקה משום דאי אפשר לצמצם שתהא שחיטה ממש בסוף הלילה והקבלה מיד ביום דקבלה ושחיטה תכופות זו לזו:

כל שהיה לה שעת היתר לכהנים - שנעשית בזריקה אין מועלין דלא קרינא בהו קדשי ה':

פשיטא משום דשחטן בדרום אפקינון מידי מעילה - וא"ת לישני דהא קמ"ל דזריקה לא מהניא בהו לאפוקי מידי מעילה י"ל דהא פשיטא הוא כיון שהזריקה בפסול דלא מהניא ולא מידי ועוד י"ל דלפי מה שפירש מורי ניחא שפיר ולקמיה אפרש בעזרת השם:

קדשים שמתו יצאו מידי מעילה כו' - דכיון שהולכין לאיבוד לא איקרו קדשי ה':

חוץ לזמנו וחוץ למקומו למאי חזו - כלומר הוה ליה למימר דהוי כמאן' דחנקינהו דלא חזו למידי וקשה דמאי פריך השתא [כל הני דתני במתניתין] כיון דאיכא מ"ד אם עלו לא ירדו לא אמרינן כמאן דחנקינון כל שכן דניחא טפי חוץ לזמנו וחוץ למקומו דלא נימא כמאן דחנקינהו דהא לכולי עלמא אם עלו לא ירדו כדפרישית לקמן לכן נ"ל דגרסינן חוץ למקומו למה לי כלומר פשיטא דלא הוי כמאן דחנקינהו מטעמא דעלו לא ירדו כדפרישית דעדיף מכולהו ומשני הואיל ומרצה לפיגולו כלומר הא קמ"ל דזריקה לא מפקע מידי מעילה דסד"א דאע"ג דפסולה מ"מ מרצה לקבוע פיגול ולחייב כרת (ואע"ג דבעינן בפיגול כהרצאת כשר וא"כ תועיל נמי להוציאה מידי מעילה קמ"ל ונראה דוחק לפרש שלא היה יודע המקשה האמת שבא לומר דזריקה לא מפקע מידי מעילה והא פי' לעיל דעל כרחיה הוא ממילתיה דר' יהושע לכן נראה למורי הכי דגרס שפיר למאי חזו כלומר ודאי ידענא דרבותא משום זריקה ע"כ כדפרישית מיהו מה חידוש יש כיון שאין שום ראויות בזריקה מהיכי תיתי דמפקע מידי מעילה ומשני הואיל ומרצה לפיגולו ולהכי סלקא דעתך דזריקה מפקע מידי מעילה קמ"ל דלא:

דף ב:

עלו מהו שירדו - ע"כ קאי אדרום דאחוץ לזמנו וחוץ למקומו לא קאי דהא משמע פרק המזבח מקדש (זבחים דף פד.) דלכ"ע לא ירדו וגם לא קאי אלילה דפלוגתא היא בהדיא בין רבי יהודה ור' שמעון:

אליבא דר' יהודה כולי עלמא לא פליגי דאם עלו ירדו - דהשתא גבי נשחט בלילה דלא שחט בדרום קאמר ירדו כל שכן היכא דשחט בדרום דשינה מקומו דירדו כי פליגי אליבא דר"ש דאמר גבי נשחט בלילה לא תרד רב יוסף כר"ש (דאסר) דמדמה שינוי מקום לשינוי זמנו:

ורבה אמר לך עד כאן לא קאמר ר"ש אלא בניתנין למעלה שנתנן למטה כו' - תימה אמאי שבק בלילה ונשפך דמה ויצאה דמה דפליגי בהו רבי יהודה ור"ש ונקט ניתנין

למעלה שנתנן למטה דאף רבי יהודה מודה דלא ירדו ופירש הר"י דמיירי הכא בעוף שעולתו למעלה ועשאה למטה והכא לא מודה רבי יהודה משום דהוי כפסול הילכך ירדו דלא דמי ניתנין למעלה שנתנן למטה דקאמר בזבחים (דף פד.) דלא פליג רבי יהודה דהתם מיירי בבהמה שהיתה לה הכשר בשחיטה ובקבלה אבל בעולת העוף שמלקה למטה דלא היה שום הכשר פליג רי יהודה כמו בנשחט בלילה ונשפך דמה ועל זה מחלק רבה דע"כ לא קאמר ר"ש לא ירדו (גבי זבחים) אלא משום דלא שינה בהן אלא במזבח עצמו ולעולם זביחתן וקבלתן בצפון כלומר כל מצותה וכל ענייניה אבל בשחט בדרום מודה ר"ש דכמאן דחנקיה דמי והוי כמו שחוטי חוץ כיון שמשנה מקום שחיטה ובשוחט חוץ לכ"ע אם עלו ירדו מיהו קשה למורי רבינו ה"ר פרץ מהא דמותיב רב יוסף לקמן לרבה חדא מגו חדא כו' פי' דחזינן גבי מליקה דכששינה בה אם עלה לא ירד וה"ה גבי שינוי בבהמה ואיתותב רבה ולפירוש ר"י אמאי איתותב משינוי מקום דמליקה והא איהו מחלק הכא שפיר בין שינוי דעוף לגוף המזבח דבהמה מצפון לדרום לכן נ"ל כדמשמע בפשוט דמיירי בבהמה ואע"ג דמודה ביה ר' יהודה מכל מקום מייתי לה לדומיא לשינוי מקום דהוי כי שינוי דדרום ולסימנא בעלמא נקט וכל זה דוחק לכן נראה למורי רבינו ה"ר פרץ דהוצרך רבה להביא הא מילתא דניתנין למעלה שנתנן למטה דאי לא אייתי אלא נשחטה בלילה בהא ודאי איכא לפלוגי שפיר דהתם שינוי זמן והכא שינוי מקום ולא דמו כלל אהדדי ועדיין היה קשה לו לרבה מניתנין למעלה שנתנן למטה וכ"ת מה ענין שינוי זריקה לשינוי שחיטה דגבי דרום דהא בהא דניתנין למעלה שנתנן למטה אף ר"י מודה משום דהוי פסול בזריקה אבל הכא גבי דרום הוי פסול בשחיטה הא לאו מילתא דלר"ש מהני פסול בשחיטה כמו בזריקה לר' יהודה דהא בנשחט בלילה דא"ר יהודה ירדו קאמר ר"ש לא ירדו וא"כ מהשתא יש לנו לדמות שחט בדרום לר"ש לניתנין למעלה שנתנן למטה וא"כ תיקשי לרבה לכך הוצרך לחלק בין ניתנין למעלה לניתנין למטה בין שחט בדרום אבל בין נשחט בלילה לשחט בדרום לא הוצרך לחלק דאותו חילוק פשוט הוא וידוע לכל דהתם שינוי זמן והכא שינוי מקום:

אלא לרבה קשיא - דאמר כמאן דחנקיה דמי וא"כ הוה ליה כי קדשים שמתו:

ומאי איכא בין דאורייתא לדרבנן - הוה מצי למימר דמדרבנן לא מייתי אשם מעילה ועדיפא מיניה קא משני דאפילו חומש ליכא וכ"ש [דלא מייתי] אשם דהוה חולין בעזרה:

ומי איכא מעילה מדרבנן - תימה מאי קא מתמה אין איכא טובא כגון גבי דם דתנן לקמן (דף יא.) יצא לנחל קדרון מועלין בו כו' ורוצה לומר מדרבנן וכן גבי אפר חטאת (ברישׁ) [בסוף] התכלת (מנחות דף נב.) וי"ל דשאני התם דלא בדילי מינייהו הילכך יש להן

לתקן מעילה אבל הכא גבי קדשים ששחטן בדרום בדילי מינייהו ועל זה מתמה איכא מעילה בכה"ג ומשני אין כדאמר עולא ואף בקדשים שמתו דבדילי יש מעילה מדרבנן:

דף ג.

חדא מגו חדא וחדא מגו חדא כו' - שלשה בבות הביא כדמפרש ואזיל וכולן אין מטמאין בגדים כו' משנה היא בזבחים פ' חטאת העוף (זבחים דף סו:) וקאי אבבא דלעיל מינה ששונה כל פסולי מליקה והשתא קאמר אע"ג דנעשית מליקתן בפסול מ"מ מהניא מליקה לאפוקינהו מידי טומאת נבלת העוף טהור ומועלין בהן חוץ מחטאת כו' האי חוץ מחטאת לא קאי אלא אמועלין בהן משום דבעולה מועל בה אף כי נעשית כדינה קאמר חוץ מחטאת שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת דהרי היא נעשית כדינה הילכך אין מועלין בה שהרי יש בה שעת היתר לכהנים וקאמר עלה כל שפסולו בקדש אינו מטמא כו' פירוש כל שיש לו הכשר במקום אחר כגון כל שינוי מליקה דקאמר ברישא אלמא קרי פסולו בקדש לכל דאין מטמא בגדים אבית הבליעה והתם קתני עולת העוף שעשאה למטה פסולה ואין מטמא בגדים אבית הבליעה ובפרק המזבח מקדש (זבחים דף פד.) תנן במילתיה דר' שמעון כל שפסולו בקדש הקדש מקבל ואם עלו לא ירדו אלמא דשנוי עולת העוף שעשאה למטה כלומר שמלקה למטה קאמר ר' שמעון אם עלו לא ירדו והיינו כמו דשינוי דדרום בבהמה דמליקת עוף כשחיטה בבהמה אבל מחטאת שעשאה למעלה לא מייתי דהא אמר בחטאת מלקה בכ"מ במזבח כשרה והא דתניא פר' חטאת העוף (זבחים דף סו.) חטאת שעשאה למעלה פסולה ר"ל דשני בהזאה ומשינוי דנתינת דם מצי למיפרך דהא לא דמי כלל לשינוי דרום דשחיטה אבל פריך שפיר מעולה שעשאה למטה דאמר מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח הילכך מלקה למטה פסולה והאי שינוי דמליקה הוי כמו שינוי דשחיטה וא"ש דקרי חדא מגו חדא הא דאם עלו לא ירדו שלא היה יכול להוכיח פירוש דפסולו בקדש אלא מכח דכל שפסולו בקדש דפרק חטאת העוף (זבחים דף סח:) הרי לך מגו חדא וגם מההיא דכל שפסולו בקדש דפ' חטאת העוף אינו יכול להוכיח אלא מההיא דלעיל בסמוך דעולת העוף שעשאה למטה והרי לך מגו חדא אחריתי ויש ספרים גורסים חדא מגו חדא וחדא מגו תרתי וקרי חדא מגו חדא ההיא דכל שפסולו בקדש דפרק חטאת העוף לפי שצריכה לבבא דלעיל מינה וההיא דמזבח מקדש קרי חדא מגו תרתי לפי שצריכה להההיא דפרק חטאת העוף (זבחים דף סו:) דאיכא תרתי בבי כל שפסולו בקדש ורישא עולת העוף שעשאה למטה כמו שפירשנו לעיל:

והא דפליגי רבה ורב יוסף פשיטא ליה לר"א - כלומר מתוך דברי ר"א ניכר שפשוט לו אי כרבה אי כרב יוסף דאמר ר"א עולת במת יחיד כו' כלומר עולה שהוקדשה ליקרב בבמת יחיד כגון לאחר שבאו לנוב ולגבעון וגלגל שהותרו הבמות והרוצה לעשות במה בראש גגו עושה:

שהכניסה לפנים - פירש"י בפרק בתרא דזבחים (דף קיט:) כגון לאחר שחיטה וקשה דר"א היכי קאמר מחיצה לכל דבר הא לא שייך בה צפון כיון דנשחטה אלא נראה לפרש שהכניסה חיה לפנים אחר שהוקדשה ליקרב בבמת יחיד שהכניסה לבמת צבור קלטה מחיצה לכל דבר לענין כל הדברים האמורים בפ' פרת חטאת (זבחים דף קיב:) דתנן התם מה בין במת יחיד לבמת צבור כיהון וכלי שרת ושחיטת צפון כו' ובעי ר"א עלו מהו שירדו כו' האי עולת במת יחיד דאמר שדינה לשחוט בצפון לפי שהכניסה לפנים אם שחטו בדרום ועלו מהו שירדו והשתא דייק מינה הש"ס מדקא מיבעיא ליה האי כלומר שמן הדין לא היה מקומן בצפון שהיא במת יחיד הא אידך פשיטא ליה כלומר אבל עולת במת צבור דאפליגו ביה רבה ורב יוסף פשיטא ליה דאי ס"ד דמספקא ליה איבעי ליה הא ברישא אלא שמע מינה דפשיט ליה ומפרש הש"ס הכי אתיא הבעיא בין לרבה בין לרב יוסף חדא מגו חדא קא מבעיא ליה כלומר קבעי בעולת במת יחיד שהוא מסופק מגו עולת במת צבור שהוא פשוט לך עד כאן לא קאמר רבה התם אם עלו ירדו אלא משום דמחיצה כתיקנה פסלה כלומר שנדר העולה להקריב בבמת צבור דהשתא הוי מחיצה של במת צבור כתיקנה וכששינה המקום לשחוט בדרום פסלה אבל שלא כתיקנה כלומר כגון עולת במת יחיד שנשחטה בבמת צבור בדרום דהוו להו מחיצה שלא כתיקנה כלומר שלא נדר להקריב בבמת צבור ואפילו לרב יוסף דאמר אם עלו לא ירדו איכא למיבעי הכא שיש לחלק דהתם מחיצה כתיקנה קלטה שהקדישה כל כך שקלטה שאם עלתה לא תרד אבל מחיצה שלא כתיקנה כי הכא בעולת במת יחיד לא קלטה וכו':

דף ג:

אמר רב גידל אמר רב זריקת פיגול אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים - פירוש אם שחט בפיגול ואחר כך זרק סתם אין הזריקה מוציאתו מידי מעילה דניקרי ביה היתר לכהנים אע"ג דמהניא זריקה לאקבועי בפיגול דדרשינן (זבחים דף כח:) כהרצאת כשר כך הרצאת פסול אלמא בעינא בפיגול קריבת מתירין בהכשר סלקא דעתך אמינא דכמו

כן חשבה רחמנא זריקה להוציא מידי מעילה ולהביאו למהוי כאילו תובע חלק גבוה קמ"ל רב גידל דתרתי לא עבדי לאקבועי בפיגול ולהוציא מידי מעילה:

ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם - דאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח והואיל ובשעת שחיטת הזבח לא היה תוך לחומה לא קדש הלחם ואפילו קרמו פניה חוץ מאחת מהן לא קדש הלחם דאין שחיטת תודה מקדשת לחמה עד שיקרמו פניה משום דלחם כתיב (ויקרא ז) דמשמע קרימת פנים קדש הלחם:

אלמא פיגול מביא לידי מעילה - לכאורה משמע דהא דקאמר חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם רוצה לומר להביא לחם לידי מעילה וקשיא דודאי אין מעילה בלחם דלא מיקרי קדשי ה' דאף בתודה אין מעילה אלא באימורין ופירש [רבינו] האי דמיירי בארבעה לחמי תודה הניתנין לכהן וגם זה אינו נראה דלא משתמיט תנא בשום מקום שיש בהן מעילה ועוד בחזה ושוק הניתנין לכהנים אין בהן מעילה לכך נראה דמדמי הא דקאמר קדש הלחם ר"ל ליפסל להביאם לידי מעילה וה"ק אלמא כיון דקדש הלחם הכי נמי גבי זריקה שמביאה לידי מעילה:

א"ל בזריקה - כלומר אין הפיגול נקבע עד שעת זריקה כדאמר (זבחים דף כח:) כהרצאת כשר כך הרצאת הפסול דבעי קרבו מתירים הילכך גבי לחם דכשנקרם הוי קדוש אמרינן קידש הלחם אבל גבי מעילה דבשעת שחיטה עדיין לא נקבע [פיגול] דזריקה מייתי לידי מעילה ואז נקבע הפיגול שחשב בשעת שחיטה אינו מביא לידי מעילה:

קומץ פיגול - שפיגל בשעת קמיצה והעלהו פקע פיגול ממנו כדמפרש טעמא בסמוך וקמיצה היינו שחיטה כדחשיב במנחות (דף יג:) גבי עבודות שבמנחה כנגד ד' עבודות שבזבח ותני קומץ פיגול אלמא הוי פיגול נקבע קודם העלאה וקשה דהרבה משניות היה יכול להביא ממנחות שקורין לקמיצה ולשחיטה פיגול לכ"ג דפריך מדקאמר פקע פיגול משמע שהוקבע פיגול משעת קמיצה מדנקט פקע וא"ת ואי ס"ד לומר שנקבע פיגול משעת קמיצה והא בעינן הרצאת כשר (זבחים כח:) וי"ל דוקא לחייבו כרת אינו נקבע עד לאחר זריקה אבל שם פיגול חל משעת שחיטה כמו לענין להביא לידי מעילה ואם כן הקשה שפיר ומשני דמייתי לידי פיגול כלומר לעולם אין הפיגול עד שעת זריקה לענין להביא לידי מעילה והא דקפקע פיגול רוצה לומר איסור המביאו לידי פיגול בשעת הקטרה והא קתני עלה אם אחרים מביאין לידי פיגול הוא עצמו לא כ"ש סיומא מילתא דלעיל הוא ליתן טעם למה פקעה פיגול ובפ' ב"ש בזבחים (דף מג.) הוא ופריך התם מאי קאמר ומשני הכי קאמר אם אינו מקבל בפנים היאך יביא אחרים לידי פיגול כלומר ע"כ קבע פיגול דאם הוא פיגול כשמעלהו ע"ג המזבח אם כן עפרא בעלמא הוי ולא

קרבן וא"כ היאך מביא השיריים לידי פיגול הא בעינן כהרצאת כשר אלמא משמע שחל הפיגול משעת קמיצה והוא הדין בזבח שחל משעת שחיטה דאי ס"ד דאינו חל עד שעת זריקה וכן במנחות עד שעת הקטרה אם כן היכי מוכיח עולא דעפרא בעלמא הוא אם לא פקע הפיגול דילמא לעולם לא פקע ומ"מ לא הוי עפרא בעלמא שהרי אין הפיגול חל עד שעת זריקה וכן במנחה בשעת הקטרת קומץ שאז הוא מתיר השיריים והשתא חלו תרוייהו אהדדי היתר שיריים ופיגול ומשני הא נמי איסורא דמייתי לידי פיגול כלומר לעולם אין הפיגול חל עד שעת זריקה ומכל מקום מוכיח עולא שפיר שפקע פיגולו דכיון דאיסורא דמייתי לידי פיגול מתחילה משעת קמיצה שהיא כנגד שחיטה אי לאו דפקע פיגול הוה לן לאחשוביה עפרא והוי לא קרבו מתיריו:

דף ד.

והא אמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות כו' - בסוף פ"ב דזבחים (דף כט:) היא גבי הא דתנן א"ר יהודה אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת ואם לאו פסול וחכ"א אחד זה ואחד זה פסול ואמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות כגון דאמר סימן ראשון חוץ לזמנו וסימן שני חוץ למקומו ופליגי ר' יהודה ורבנן במפגל בחצי מתיר דרבי יהודה אית ליה מפגלא ורבנן לית להו מפגלא אבל בעבודה אחת ד"ה עירוב מחשבות הוי ואין כאן פיגול אלמא שעת הפיגול משעת שחיטה דאי ס"ד דאינו חל עד זריקה אם כן בשתי עבודות נמי ליהוי עירוב מחשבות שהרי אין הפיגול בסימן ראשון עד שעת זריקה והרי לך מחשבת המקום קדמה ומשני לכי זריק איגלאי מילתא כו' כלומר אמרינן בשעת זריקה איגלאי מילתא למפרע שחל הפיגול משעת סימן ראשון הלכך מחשבת הזמן קדמה אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות כלומר בכל ענין דמיירי משנתינו אי כדמפרש לה ר' יוחנן בעבודה אחת אי בשתי עבודות כדמפרש לה אילפא:

אי הכי גבי תודה נמי - כלומר נימא נמי דלכי זריק איגלאי מילתא למפרע שהפיגול חל משעת שחיטה וא"כ אמאי אין זריקת פיגול מביאה לידי מעילה כי היכי דאמרינן דקדש הלחם:

אלא מאי קדש הלחם לאו לחיוביה במעילה - אינו ר"ל לענין מעילה דלחם דהא פירשתי לעיל דלא שייך ביה מעילה אלא ה"ק לא תימא כדשנינן לעיל בזריקה אלא דקדש הלחם ליפסל בטבול יום ומחוסר כפורים ובלינה בשחיטת פיגול מכל מקום לא מהניא זריקת (פיגול) לאיחיוביה במעילה בקדשים קלים:

לימא מסייע ליה הפיגול לעולם מועלין בו לאו אע"ג דזריק - כלומר אלמא כיון דפיגל אין הזריקה מוציאתו מידי מעילה ומיירי בקדשי קדשים והוי סיוע לרב גידל:

אי לא זריק מאי למימרא פשיטא דמועלין - וא"ת דילמא הא קמ"ל דלא אמרינן כמאן דחנקינהו דמי ולא קרינן בהו קדשי ה' י"ל דהכי קאמר מאי למימרא ואמאי קתני לעולם ליתני הפיגול מועלין בו ותו לא:

אי בעולה מאי למימרא פשיטא - דמועלין דאפילו לא היתה נפגלת מועלין בו עד שתצא לבית הדשן כדאמר לקמן (דף ט.) ועוד תניא כו' אלא אי אמרת בעולה צריכא למימר כלומר פשיטא דלא מהניא זריקה [להוציא] מידי מעילה אפילו לא לן דמה אלא ודאי מיירי בחטאת דאף על גב דכי לא לן דמה זריקה מוציאתה מידי מעילה מ"מ כי לן דמה דאז נעשית הזריקה בפסול לא מהניא הזריקה לאפוקי מידי מעילה וסלקא דעתך השתא דהוא הדין לזריקת פיגול סיפא ודאי מסייע ליה דודאי בחטאת מיירי ואפילו הכי קאמר דלא תהניא זריקה הנעשית בפסול להוציא מידי מעילה רישא מאי כלומר נימא הואיל וסיפא בחטאת רישא נמי בחטאת והשתא הוי סייעתא להדי' דרישא היינו זריקת פיגול סיפא ודאי מסייע ליה כלומר וכי ודאי הוא סיפא מסייע ליה דילמא שאני זריקה דלאחר לינה מזריקה דלאחר פיגול וקאמר מאי שנא ומשני הלנה דעביד בידים כו' לאו דוקא תני ביה בידים אלא שע"י חסרון מעשה הוא לא מהניא זריקה לאפוקי מידי מעילה כו' ואם תאמר מה בכך אי לא מסייע סיפא מ"מ רישא מסייע ליה דהא על כרחך מיירי בחטאת ולאחר זריקה דאי בעולה מאי למימרא ואומר הרב רבינו פרץ דרישא ודאי יש לדחות דלא מסייע ליה דלעיל מיירי בחטאת והויא זריקה וקמ"ל דאע"ג דנעשית השחיטה בהכשר ולא פיגל עד שעת קבלה מ"מ מועלין לאפוקי ממאן דאמר לקמן (דף ה.) היתר שחיטה שנינו:

דף ד:

הפיגול בקדשי קדשים מועלין בו כו' - לאו דזריק ומסייע ליה דזריקת פיגול אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים:

לא דלא זרק - וא"ת אם כן מאי איריא פיגול אפילו לא פיגול נמי וי"ל דדוקא פיגול אבל לא פיגול אין מועלין כיון דאיכא היתר זריקה או היתר שחיטה ולא בעינא היתר אכילה להוציאו מידי מעילה הא קתני סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו והא סייעתא לרב גידל מהא דקאמר דזריקת פיגול אינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים דהא ודאי מיירי בזרק דאי בלא זרק מאי איריא פיגול אפילו לא פיגול נמי ועוד מדלא מפליג בין זרק

ללא זרק ולפלוג ברישא וליתני לפני זריקה מועלין בו כלומר ודאי דרישא מיירי בזרק והוא סייעתא לרב גידל מהוצאת מעילה בקדשי קדשים דאי בלא זרק דוקא מאי איריא דמפליג לקדשי קדשים לקדשים קלים ליפלוג בקדשי קדשים עצמן וקאמר ההוא ודאי מסייע ליה פי' סיפא ודאי היא סיוע לדרב גידל דזריקת פיגול אינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים דעל כרחך מיירי בסיפא בזרק לימא הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה נמי רישא דאינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים ודחי קדשים קלים פסיקא ליה כו' כלומר לעולם מיירי רישא בלא זרק דוקא והא דלא מפליג בין זרק ללא זרק בקדשי קדשים עצמן משום דיש קדשי קדשים דלא פסיקא ליה למיתני דלאחר זריקה אין מועלין כגון בעולה הא אפילו ליתא לדרב גידל וגם מילתא פסיקא קתני טפי דבקדשים קלים אין מועלין בין לאחר זריקה בין קודם זריקה אבל הא דלא פסיק ליה דלא הוי אלא לאחר זריקה הא דאין מועלין אלמא משמע במסקנא דאיכא סיוע לרב גידל מהא דקאמר דזריקת פיגול אין מביאה לידי מעילה בקדשים קלים אבל מהא דאין מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים ליכא סיוע וקשה מאי שנא והא חד טעמא הוא משום דהוי זריקה לענין פיגול ואומר מורי ה"ר פרץ שי' דשנא ושנא דלגבי הוצאת מעילה בקדשי קדשים בעינן ראוי לאכילת אדם הילכך מדאקבעה רחמנא בפיגול אע"ג דבעיא כהרצאת כשר כך הרצאת פסול כלומר שיהא מרוצה לאכול בהיתר ממנו דחשבה רחמנא זריקת פיגול להיות בכלל הרצאת אכילה וא"כ דין הוא נמי גבי קדשי קדשים שתוציא מידי מעילה אבל בקדשים קלים שתהא חשובה הזריקה להיות חלק גבוה מבורר לא מצינו שתהא חשובה לענין זה:

בן אחותי ראה מה אתה שואלני למחר כו' - כלומר למחר שנינו נהיה עסוקים בהלכה תשאילני כדי לברר הדבר וראה לדקדק בדבר כדי שנשא ונתן בה למחר:

היתר שחיטה שנינו - שמיד שנעשית השחיטה בהכשר אין מועלין או היתר זריקה דבעינן שיהא ראוי לזריקה קודם שיצא מידי מעילה כגון שנתקבל הדם בהכשר ואם תאמר בשלמא אי אמרת היתר אכילה שנינו היינו דקרי ליה היתר לכהנים דהיינו לאחר זריקה שאז מותר באכילה אלא אי אמרת היתר זריקה מאי היתר לכהנים איכא ויש לומר דקודם זריקה נמי קרי ליה היתר לכהנים משום דכיון דעומד ליזרק כזרוק דמי ואם תאמר אם כן ליבעי אי הלכה כרבי שמעון אי כרבנן דפליגי בהא (מנחות דף קב:) דר"ש אית ליה כזרוק דמי ורבנן לית להו כזרוק דמי וכי תימא אין הכי נמי מיבעי ליה כו' זה אינו דאם כן מאי מייתי מהני דלקמן דהיתר זריקה שנינו לימא ר"ש היא ועוד דמייתי נמי לקמן מרבי שמעון גופיה אלמא מיבעיא ליה אפילו לר"ש וי"ל לכולי עלמא

דבין לר"ש ובין לרבנן קבעי דלא פליגי אלא לענין טומאת אוכלין אבל לענין אכילה לא ואיכא למיבעי אליבא דתרוייהו דעד כאן לא קאמר ר"ש כזרוק דמי אלא לענין טומאת אוכלין אבל לא פקעי קדשי קדשים עד לאחר זריקה או לאידך גיסא דע"כ לא קאמרי רבנן לאו כזרוק דמי אלא לענין טומאת אוכלין משום דלא קרינן בה אשר יאכל (ויקרא יא) אלא לאחר זריקה אבל הכא כיון דעומד ליזרק מיד פקעי קדשי ה' דכזרוק דמי וא"ת כי היכי דקאמר היתר זריקה [שנינו] כי נעשית הקבלה בהכשר כמו כן היה לו לומר כי נעשית השחיטה בהיתר היתר קבלה [שנינו] כלומר שבא לידי [היתר] קבלה וי"ל דלא דמי דגבי זריקה שייך שפיר לשון היתר זריקה לפי שכשנתקבל בהכשר אז מותר לזרוק ואם נתקבל בפסול אסור לזרוק אבל כי נמי נשחט בפסול אין אסור לקבל הלכך לא שייך לומר היתר קבלה אלא היתר שחיטה כלומר שנעשה השחיטה בהיתר וקרי ליה היתר לכהנים לפי שהוא היתר לעבודת כהנים וא"ת למ"ד היתר שחיטה שנינו שחט בצפון וקבל בדרום אמאי מועלין כיון שנעשית השחיטה בהיתר י"ל דמיירי כגון שקיבל קודם גמר שחיטה דהשתא לא נגמרה השחיטה בהכשר וא"כ כששחט ביום וזרק בלילה מאי איכא למימר י"ל התם נמי מיירי כששחט כל כך סמוך לשקיעת החמה עד שהוצרך לזרוק בלילה ואם כן לא היתה שחיטתו היתר לעבודת כהנים:

דף ה.

חזקיה אמר היתר שחיטה שנינו רבי יוחנן אמר היתר אכילה שנינו לא דייקא מתני' לא כחזקיה ולא כרבי יוחנן - כלומר כרבי יוחנן דקשיא ממתני' וכחזקיה לא דייקא:

לאו דלן דם וקתני אין מועלין וש"מ היתר זריקה שנינו - דאי היתר אכילה היה לו למעול אפילו בבשר עד לאחר זריקה שאז ראוי לאכילה וקשיא לר' יוחנן כחזקיה לא דייקא מדנקט לן דמה ולא נקט רבותא טפי כגון קיבל בפסול ואע"ג דליכא אלא שחיטה בהכשר מ"מ אין מועלין דהיתר שחיטה שנינו ודיוק זה אינו חשוב בעיני הש"ס ולא הקפיד עליו אלא על קושיא דקשיא לרבי יוחנן דפריך מינה:

לא דלן בשר - ומ"מ אין מועלין דאיכא היתר אכילה וא"ת ומאי ס"ד דמקשה והא פשיטא הוא דמצי לתרץ כן י"ל דסברא הוא דמיירי בלן דם דומיא דסיפא דלא היתה לו שעת היתר לכהנים דחשיב קיבלו פסולים וזרקו דמן אלמא מיירי בפסול דם ורישא דומיא דסיפא כך נראה למורי ה"ר פרץ שי':

שקיבלו פסולין וזרקו את דמה - יס"ג כן ה"ד אי דקבלו פסולין או זרקו פסולין ל"ל עד דאיכא תרתי אלא לאו דקבלו פסולין דוקא וש"מ היתר זריקה שנינו וה"פ דסוגיא אתיא

לומר דהיתר זריקה שנינו והפי' כך הוא אי [דקבלו] פסולין [או זרקו פסולין] ר"ל או דקבלו כשרים וזרקו פסולין דמועלין משום דליכא היתר אכילה ל"ל עד דאיכא תרתי כלומר אמאי תני כלל [קבלה] בפסולין ליתני זריקה בפסולין לחוד דהוי משמע דאפילו נעשית הקבלה בהכשר מועלין משום דהיתר אכילה שנינו ולא ניחא למימר דלא זו אף זו קתני בכה"ג דקבלו בפסולין וזרקו בפסולין חד מילתא היא אלא לאו קבלוהו פסולין דוקא הא קבלוהו כשרים דאיכא היתר זריקה אין מועלין וש"מ היתר זריקה שנינו וא"ת א"כ ל"ל למיתני וזרקו פסולין כלל כיון דקבלוהו פסולין דוקא י"ל דתנא וזרקו פסולין לאשמועינן דקבלוהו דוקא וה"ק אע"ג דזרקוהו פסולין אי קבלוהו פסולין נמי הוא דמועלין דלא הוה ליה היתר זריקה הא קבלוהו כשרים אע"ג דזרקוהו פסולין אין מועלין אע"ג דאין לו היתר אכילה כיון דאיכא היתר זריקה מ"מ קשה דאי נמי תנא קבלוהו (לפסול) [פסולין] לחוד שפיר ידע דהיתר זריקה שנינו דמשמע הא קיבלוהו כשרין מיד אין מועלין כי היכי דהוה פריך ל"ל למיתני קבלוהו פסולין כי אמרינן דהיתר אכילה שנינו ואומר מורי ה"ר פרץ שי' דאיצטריך שפיר למיתני זרקו פסולין דאי לא תנא אלא קבלוהו פסולין ס"ד אמינא דה"ה כי נמי קבלוהו כשרין וזרקו פסולין דמועלין משום דהיתר אכילה שנינו והא דנקט קבלוהו פסולין ולא נקט זרקו פסולין עבודה קמייתא נקט דמקבלה ואילך מצות כהונה קמ"ל הא דתני זרקוהו פסולין דע"כ היתר זריקה שנינו דאי היתר אכילה שנינו ל"ל למיתני קבלוהו פסולין אלא ודאי היתר זריקה שנינו ותנא זרקוהו לומר כי נמי זרקוהו פסולין דוקא קבלוהו פסולין הוא דמועלין הא אם קבלוהו כשרים אין מועלין לאפוקי ממ"ד היתר אכילה שנינו וגם דלא כמ"ד היתר שחיטה שנינו דהא כי נמי קבלו פסולין איכא היתר שחיטה ואפ"ה מועלין:

מתקיף לה רב יוסף אי ס"ד איכא לפלוגי הכי - כלומר שמחלקין כך לומר דקבלוהו דוקא מכח קושיא דלמה לי למיתני תרתי:

חטאת פסולה אין דמה כו' - דכתיב וכל חטאת אשר יזה מדמה על הבגד תכבס ודרשינן בראוי להזות לאפוקי חטאת פסולה קבלו פסולין וזרקו פסולין הוא דאין דמה טעון כיבוס הא קבלו כשרים וזרקו כשרים דמה טעון כיבוס דלגבי מעילה יש לדקדק כך דבקבלו כשרים וזרקו פסולין אין מועלין וכיון שבאת לומר תרוייהו דוקא כמו כן יש לדקדק כאן ואמאי קרי כאן אשר יזה מדמה ולא שכבר הוזה אלא לאו דוקא כלומר אלא ש"מ דאין לדקדק על זה דהא דקתני זרקו פסולין לאו דוקא ואגב קבלוהו נקט ליה ה"נ גבי מעילה תרוייהו לאו דוקא ולעולם היתר אכילה שנינו והא דנקט קבלוהו אגב זרקוהו נקט ליה:

דף ה:

אמר רב אסי למה לי למיתני תרתי - כלומר בשני מקומות הכא במעילה והתם בפרק דם חטאת (זבחים דף צב.) דלא ניחא ליה לומר דבשני מקומות יהיה שונה כפולות אלא לעולם דמעילה דוקא ומכל מקום לא תפשוט דהיתר זריקה שנינו דדילמא לעולם אימא לך דהיתר אכילה ועיקר מתני' בדקבלוהו וזרקוהו פסולין וכי תימא ל"ל עד דאיכא תרתי למה צריך שיזרקו פסולין הא קמ"ל דפסול עושה שיריים כלומר דוקא משום דקיבלו פסולין וזרקו פסולין דמשמע ליכא לא היתר אכילה ולא היתר זריקה דכי נמי יחזור הכשר מדם שבצואר ויקבל ויזרוק לאו כלום הוא כיון שזרק פסול אבל אי לאו דזרקו פסולין אלא נשפך הדם האמרת בזבחים (דף לב.) אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל וההיא דדם חטאת נקט תרוייהו קבלו וזרקו אגב ההיא דהכא דכיון דליכא תרתי משניות שיש בהן כפולות בחנם אין להקפיד א"נ מצי למימר התם כי הכא דקמ"ל דפסול עושה שיריים ואף על גב דמהכא שמעינן מכל מקום אין להקפיד במשנה אחרת אם שונה בה דבר שאינו צריך אבל מעיקרא הוה קשה ליה משום דהוה כשתי משניות כפולות בחנם והשתא ניחא דבמסקנא לא איפשיט לן מידי מן הבעיא ולהכי מייתי ת"ש מכל הני דבסמוך:

פסול מהו שיעשה שיריים - פירוש שזרק מהו שיעשה כל מה שנשאר בצואר שיריים:

ה"ג מאי לאו אפילו פסול - פירוש אפילו פסול בכלל אין לך דבר שעושה שיריים ומשני לא לבר מפסול חוץ מאותו פסול דקי"ל ביה דהיינו טמא כמו שמפרש בסמוך ויס"ג איפכא לאו בר מפסול והיא היא ובר קאי אחוץ לזמנו וחוץ למקומו ומשני לא [אפילו] פסול (כו') [כלומר] פסול הוא כמו חוץ לזמנו וחוץ למקומו והא אין לך קתני כלומר דמשמע בהדיא דשום פסול אינו עושה שיריים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו דוקא ה"ק אין לך שאינו [מרצה] בצבור ועושה שיריים כו' כלומר כל פסול שאינו מרצה בצבור אינו עושה שיריים אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו האי טמא דאיתיה בצבור משוי שיריים שהרי זריקה חשובה קצת אחרי שיש לו היתר בציבור שאר פסולין דליתנהו בצבור לא משוו שיריים לפי שאין זריקה חשובה והרי היא כאילו לא זרקו כלל הילכך פסול דאמר עושה שיריים מיירי בטמא:

תא שמע הפיגול לעולם מועלין בו לאו דלא זרק - ולעולם דקתני ר"ל בין פיגל בשחיטה בין פיגל בקבלה ואפילו פיגל בקבלה דה"ל היתר שחיטה קתני דמועלין וטעמא דפיגל הא לא פיגל אף על גב דלא זרק אין מועלין וש"מ היתר זריקה שנינו לא דזרק ולהכי נקט פיגל דאי לאו דפיגל אין מועלין דהיתר אכילה שנינו:

ומאי לעולם הא קמ"ל כדרב גידל - תימה מאי פריך מאי לעולם אדרבה דניחא טפי כיון דמיירי בזרק ואדרבה למאי דסלקא דעתך דמיירי בלא זרק הוה קשה טפי מאי לעולם כיון דליתא לדרב גידל דהא לעיל מייתי סייעתא לרב גידל מדנקט לעולם דמיירי ע"כ בזרק דאי בלא זרק מאי למימרא ומפרש השר מקוצי דאמר הכי כי ס"ד נמי דהיתר זריקה שנינו איתא לדרב גידל והכי פירושו מאי לאו דלא זרק מדנקט לעולם משמע דמיירי בין קודם זריקה בין לאחר זריקה ואשמעינן תרתי דכי זרק מועלין אלמא ש"מ כדרב גידל דלא אתיא זריקה ומפקע מידי מעילה וכי לא זרק אשמעינן דהיתר זריקה שנינו דמשמע דוקא פיגל מועלין בו הא לא פיגל אין מועלין בו לא דזריק ומאי לעולם דהא כיון דמיירי בזריקה א"כ ליכא רבותא בדיוקא דהא פשיטא דהיתר אכילה מפקע מידי מעילה ומשני הא קמשמע לן כדרב גידל כלומר דלא אתיא זריקת פיגול ומפקע מידי מעילה:

דף ו.

כיצד לן לפני זריקה מועלין בו לאחר זריקה אין מועלין בו קתני מיהא לפני זריקה מועלין בו לאו דהוה ביה שהות למיזרק דאי בעי זריק - והא לפני זריקה ממש שלא זרק מועלין בו ואע"ג דאיכא היתר זריקה מכל מקום מועלין בו משום דהיתר אכילה שנינו לא דלא הואי ליה שהות דקבליה סמוך לשקיעת החמה דלא נעשית הקבלה בהכשר:

מאי איריא דתני לפני זריקה - פירוש כלומר אמאי מפליג בין קודם לאחר זריקה ליפלוג בקודם זריקה גופיה בין קודם ראויות זריקה בין לאחר ראויות זריקה וליתני הכי קודם שקיעת החמה אין מועלין בו דאיכא ראויות זריקה לאחר שקיעת החמה מועלין בו דליכא ראויות זריקה ומשני ה"נ קתני קודם שיראה לזריקה כו' כלומר לפני זריקה לאו דוקא אלא ר"ל קודם שיראה לזריקה:

תא שמע רבי שמעון אומר יש פיגול כו' - כלומר סוגית פיגול הוי כמו גבי נותר אמנם קשה היכי קאמר דמיירי דהויא שהות למיזרקיה אבל אימא פיגול דבקבלה לא מצית אמרת דהא מוקמת לה בנעשה קבלה בהכשר וגם בהילוך לא מצית אמרת דהא רבי שמעון הוא דמכשיר בהילוך בפרק קמא דזבחים (דף יג.) משום דהויא לה עבודה שאפשר לבטלה כגון שוחט בצד המזבח וזורק לכן נראה לי כגון שפיגל בסוף קבלה דהויא שהות למזרק בתחלת קבלה וקתני מועיל וש"מ היתר אכילה שנינו משמע אבל סיפא דאין מועיל מיירי לאחר זריקה ממש ותימה א"כ תיקשי לרב גידל דאמר דזריקת פיגול לא מפקע מידי מעילה וי"ל דרב גידל משני לה כדמסיק דהכא לפני זריקה היינו קודם שיראה לזריקה ולאחר זריקה לאחר שיראה לזריקה ולעולם קודם זריקה משום

דהיתר זריקה שנינו ומ"מ קשה דא"כ אי הויא סייעתא למ"ד היתר אכילה שנינו ליתא לדרב גידל וזה אינו דלמ"ד היתר אכילה שנינו לא מצי ליישב מתניתא אם לא כדרב גידל דהא לעיל גבי מתני' דקתני שנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו מיירי על כרחך בזרק כבר מדקאמר מועלין דאי בלא זרק מאי איריא משום דפיגל אפילו לא פיגל נמי כיון דהיתר אכילה שנינו מ"מ כי פיגל אע"ג דזרק לא מפקע מידי מעילה אלמא כי אמרינן נמי היתר אכילה שנינו איתא לדרב גידל והכא משמע דליתא לדרב גידל אלא א"כ אמרינן דהיתר זריקה שנינו ואומר השר מקוצי דהא לא קשיא כלל למ"ד היתר אכילה שנינו אמר לך דכולי עלמא אית להו כוותי דהיתר אכילה שנינו ובמתני' אית ליה לר' יהושע לדרב גידל כדפירשנו דעל כרחך מיירי בזרק לר"ש דברייתא לית ליה לדרב גידל ורב גידל אמר לך דכולי עלמא אית להו כוותי דלא אתיא זריקת פיגול ומפקע מידי מעילה ובהא פליגי דרי יהושע אית ליה היתר אכילה שנינו ומיירי בזרק כדפירשנו לעיל ור"ש דמתניתא מיירי בלא זריקה ואית ליה היתר זריקה שנינו:

תא שמע הפיגול בקדשי קדשים מועלין כו' - לאו דזרק וש"מ היתר אכילה שנינו דמשמע דווקא פיגול מועלין דבלא פיגול אין מועלין בו ודווקא משום דזרק ואיכא היתר אכילה הא לא זרק אע"ג דלא פיגל מועלין כיון דליכא היתר אכילה וא"ת מנליה הא דדווקא בזרק מיירי למידק דבלא פיגל אין מועלין דילמא ה"ה בלא זרק י"ל דהכי פירושו לאו דזרק דהוה שהות למיזרק אבל לא זרק ומשום הכי מועלין דהיתר אכילה שנינו דאי היתר זריקה שנינו מכיון שניתקנה בהכשר מיד נפק מידי מעילה והא דקאמר הפיגול מיירי כשפיגל בסוף קבלה כמו שפירשנו למעלה ומשני לא דלא זרק כלומר דלא נראה לזריקה דליכא השתא היתר לזריקה וזה הפירוש דחוק הוא מאד דהא דזרק משמע דזרק ממש ופירש ריצב"א דה"ק מאי לאו דזרק כו' דאית ליה מסתמא אתא לאשמועינן כדרב גידל דזריקת פיגול לא מפקא מידי מעילה ועל כרחך מיירי בזרק ודוקא פיגל הוא דלא מפקע מידי מעילה הא לא פיגל אין מועלין וש"מ דהיתר אכילה שנינו דאי היתר זריקה שנינו א"כ הוה ליה למיתני לעולם כדלעיל לאשמועינן דמיירי לאחר זריקה וכדרב גידל אלא ודאי היתר אכילה שנינו וא"כ על כרחיך מיירי בזרק דאי בלא זרק מאי איריא פיגל אפילו לא פיגל נמי דהא בעינן היתר אכילה אלא ודאי מיירי בזרק והוי סייעתא לדרב גידל דודאי מיירי בזרק משום דהיתר אכילה שנינו לא דלא זרק כלומר אדרבה ליתא לדרב גידל דבזרק לא מיירי דאם כן הות מפקא מידי מעילה אלא מיירי בלא זרק ומשום דהיתר זריקה שנינו:

כל לאיתויי כו' - שלא כתיקנה לא מייתא והיינו כרב גידל כל לאפוקי מידי מעילה שלא כתיקנה נמי מפקע מידי מעילה ולעיל בשמעתיה דרב גידל פירשתי טעם נכון:

דף ו:

בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דם רבי אליעזר אומר מועלין - למאן דאמר היתר אכילה שנינו ולמ"ד היתר זריקה צריך לפרש דמיירי קודם שנראה לזריקה ולמ"ד היתר שחיטה דמיירי קודם שנראה לקבל דם ולכך מועלין משום דאית ליה לרבי אליעזר דאין זריקה מועלת ליוצא לאפוקי מידי מעילה ואין חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא דבעינן יותר לטהורים והכא כיון דיצא לא נותר לטהורים הוא וגבי נותר ילפינן חילול מטומאה כדאמרינן פרק בית שמאי (זבחים דף מד.) וגבי פיגול נמי אמרינן בזבחים (דף כח:) כהרצאת כשר כך הרצאת פסול דבעינן שיקרבו כל מתיריו וכיון דיצא תו לא מיקרי כל מתיריו ר' עקיבא אומר מועלין דקסבר זריקה מועלת ליוצא א"ר עקיבא המפריש חטאתו וכו' והרי שתיהן עומדות כלומר ששחט את שתיהן בבת אחת כדאמר בגמ' דרצה מזה זורק רצה מזה זורק לא כשם שדמה פוטר את בשרה ממעילה כו' כלומר אי אתה מודה שכשם שדמה פוטר בשרה ממעילה כך לא ימעלו בבשר חבירתה ואע"פ שהיא פסולה ואם כן שכך הוא אף לדבר זה דין הוא שיפטר את של עצמה פירוש כל שכן שיפטר את של עצמה אע"פ שיצא ודוקא פסול יוצא אתה למד דמהניא ליה זריקה כדפירשנו אבל שאר פסולים דחמירי מודה ר"ע שאין דומים כמפריש שהרי כמה פסולין יש בזבחים דמודה בהן ר"ע דלא מהניא בהו זריקה אלא פסול יוצא דוקא מסתברא ליה דמועיל:

אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים רבי אליעזר אומר אין מועלין - לפי שעדיין לא הוברר חלק גבוה מאחר שנפסל ביוצא דאין זריקה מועלת ליוצא ואין חייבין עליו משום פיגול ונותר כדפי' לעיל טעמא בכולהו ר"ע אומר מועלין בהם דקסבר זריקה מועלת ליוצא:

והני תרתי ל"ל - לאשמועינן פלוגתא דר"ע ור"א בקדשי קדשים ואימורי קדשים קלים:

שלא כתיקונה לא מפקא מידי מעילה אבל לאיתויי לידי מעילה - כגון באימורי קדשים קלים אימא מודה ליה לר"ע דמועלין כו' תימה דהכא משמע שיש לו להביא יותר מידי מעילה ולעיל משמע איפכא דקאמר דזריקה שלא כתקונה לא מייתי לידי מעילה ומ"מ מפקע מידי מעילה ואמר מורי רבינו ה"ר פרץ שי' דלעיל איכא טעמא והכא איכא טעמא דלעיל כשנעשית הזריקה עצמה בפסול שפיגל בשחיטה או בקבלה הילכך אינה מביאה

לידי מעילה בקדשים קלים דלא קרינא ביה קדשי ה' אבל מוציאה מידי מעילה בקדשי קדשים דאשכחן דאחשביה רחמנא זריקה לענין לאיחיובי כרת באכילה דבעיא הרצאה בפיגול ואפ"ה אמר רחמנא דהאי כל פיגול חייב כרת ואם כן לענין מעילה קרינא בהו ראוי לאכילת אדם ופקע להו קדשי ה' כי זה טעם וזה חילוק פירש מורי למעלה גבי ההיא דרב גידל אבל הכא מיירי שהזריקה נעשית בהכשר אלא נזרק על דבר שאינו ראוי שיצא הבשר הילכך לענין להוציא מידי מעילה לא מהניא הזריקה דאכתי לא אישתרי באכילה דלא אשכחן דחשביה רחמנא זריקה בכי האי גוונא שהזריקה בהכשר על דבר שאין ראוי אבל להביא לידי מעילה אימא מודה ליה לר"ע דמועלין דהא נעשית הזריקה עצמה בהכשרה אלא שהיא נעשית על דבר שאין ראוי ואם כן קרינן בהו קדשי ה' לענין מעילה דהא קאמר עלה לא ירד:

כי אמר ר"ע זריקה מועלת ליוצא שיצא מקצתה - דמגו דמהני זריקה להאי דגואי אהני נמי להאי דבראי ואף על גב דיליף ליה ממפריש היינו מקצתו יצא דדמי ליה:

א"ל רב אסי לרבי יוחנן כבר לימדוני חברי מחשבין על האבוד ועל השרוף - אם אבדה חצי הזבח או נשרפה והוא זורק את הדם ע"מ לאכול כזית מאותו חלק שאבד או נשרף [חוץ לזמנו] מחשבתו מועלת לקבוע פיגול בשאר הבשר (שהרי) שהיא בעין והא אבד ושרף דליתנהו סיומא דקושיא היא דהא שאינו כלל בעולם קאמר דמחשבתו מחשבה לפגל וא"כ הכי נמי גבי יצא כולו אמאי לא מהניא זריקה אלא ודאי דר"ע מיירי אף כשיצא כולו ומי אמר רב אסי הכי קושיא דמקשי הש"ס מרב אסי ארב אסי כדמסקינן וקשיא מה היא התשובה שהשיב רב אסי על דברי רבי יוחנן דמדמה שאר פסולין ליוצא דהא פירשתי במתניתין שאין לדמות לכן נראה לי כגירסת הספרים שגורסים א"ר אסי כבר למדוני חבירי כו' ומילתיה באפי נפשיה ולא להשיב על דברי רבי יוחנן והא דקאמר והא אבוד ושרוף דליתא בהו בעולם תחילת דברי המקשן הוא שבא להקשות ומי אמר רב אסי כו' כלומר דאף על גב דליתנהו בעולם אפילו הכי מחשבין:

דף ז.

חישב לנשפכין למחר מהו - אין לפרש שחישב בשעה ששופך שיריים ליסוד ע"מ לאכול מן הזבח למחר דהא פשיטא דלא פיגל כדתניא פ"ק דזבחים (דף יג.) דקתני יצאו שפיכת שיריים והקטרת אימורים שאין מעכבין וגם לא קבעי במחשב בזריקה ע"מ לשפוך שיריים למחר דהא נמי פשיטא ליה דפיגל כדקאמר נמי התם וטעמם משום דבעינן שיחשב בארבע עבודות בדבר שהוא אכילת אדם או אכילת מזבח ושפיכת

שיריים אכילת מזבח היא אך לא ד' עבודות היא אלא נראה לר"י דקבעי במחשב בשעת זריקה על מנת לזרוק הדם שנשפך מן הכלי למחר דתנן זבחים (דף כה. ודף לב.) נשפך (מן) הרצפה ואספו פסול מן הכלי ואספו כשר מי אמרינן הא חזי דאם ירצה יאספנו ויזרקנו או דלמא הואיל ואין מצוה לאוספו הוה ליה הולך לאיבוד:

אמר ליה רבי זירא לרב אסי רבי כבר שנית לנו אלל - בזבחים פרק כל הפסולין (זבחים דף לה.) השוחט את הזבח ע"מ לאכול מן האלל אין חייבין עליו משום פגול ואלל הוא גיד הצואר כדמפרש בהעור והרוטב (חולין דף קכא.) אלמא האי אלל כיון דלית ביה משאש לא מהני ביה מחשבה פירוש שאינו חשוב ודבר ההולך לאיבוד הוא לא מיפגל ואע"ג דאם רצה לאוכלו אוכלו (הנך) [הני נשפכין] נמי וכו' וברוב ספרים גרסינן האי אלל כיון דלית ביה משאש לא מקבל טומאה ואם כן מייתי מההיא דהעור והרוטב ושיבוש דטפי אית ליה לאיתויי מההיא דפיגול גופיה מלאיתויי מפני הטומאה:

אלא דקתני על האבוד ועל השרוף קשיא - פי' וא"כ קשיא מרב אסי לרב אסי דלעיל קאמר מחשבין והכא פשיטא דאין מחשבין בנשפכים דכאבוד דמי אמר רבא אימא על העומד לאיבוד כו' כלומר הא דקאמר מחשבין על האיבוד לאו באבוד כבר קאמר אלא בעומד לאיבוד כגון שמחשב בשעת קבלה על דבר העומד לישרף וליאבד קודם זריקה ובשעת מחשבה עדיין לא אבד כגון שזרק [חתיכת בשר וחתיכת אימורים] בפי כלב ובפי כבשן ועדיין לא הגיע [בפי כלב או בפי כבשן] בשעת מחשבה ומכל מקום מדמי ליה לעיל ליצא כולו לגירסא דגרסי אמר ליה רב אסי לר"י כיון דאבד ונשרף קודם זריקה:

אבל דם - פירוש שיצא דם וזרק אותו דם עצמו שיצא מודה ר"ע דאין זריקה מועלת ליוצא:

לא אמר ר"ע אלא ששחט כו' - כלומר לא אמר ר' עקיבא בההיא חטאת שאבד כו' דזריקה של אחת מהן פוטרת בשר חברתה מן המעילה אלא ששחט שתיהן בבת אחת יש להסתפק אי ר"ל בסכין ארוכה במשמע או אפילו בזה אחר זה וקרי לה בבת אחת דכשר ליזרק בבת אחת כגון שחט זה אחר זה וקיבל זה אחר זה קודם שיזרוק כלל דרצה מזה זורק רצה מזה זורק אבל בזה אחר זה כגון שקבל דמה של זו וזרקו עד שלא קיבל את האחרת לא אמר ר"ע ומודה בכי ה"ג דאינו פוטר הדם הנזרק בשר האחרת מן המעילה:

לכפר פאני - שם מקום ואמר לי אומר היה ר"ע זריקה מועלת ליוצא תמיה היה הזקן על דברי ר"ע אמר לו הן וכשבאתי והרציתי דברים כלומר שהגדתי לו תמיהת הזקן אמר לי ואתה אי אתה אומר כן בתמיה כלומר כשאתה מרצה לפני דברי הזקן כמדומה שאתה מגמגם על דברי ויש ספרים גורסים אחר שאמר לו הן אמר לו והלא פסול הוא או שהשיב

לו כך הזקן והיינו הא דקאמר דכשהרציתי דברים לפני ר"ע שהקשה לו הזקן כך א"ל ר"ע ואתה אי אתה אומר כן כלומר מדוע שתקתה לו וכי אינך אומר כמותי:

דף ז:

תשובה גנובה - פי' עלומה ומכוסה כי יש להשיב עליה ולא בא לסתור התשובה שהשיב ר"ע לר"ש דודאי יפה השיבו אלא הלשון אינו מיושב יפה דנקט בבת אחת דכיון דפסל הוא השני ואפילו הכי קאמר ר"ע דזריקת הכשר פוטרתו מידי מעילה א"כ סבירא ליה לר"ע דחשבינן ליה כזבח אחד וכיון דחשבינן כזבח אחד מה לי בזה אחר זה אמר ליה ר' יוחנן לריש לקיש ואתה אי אתה אומר כן בתמיה כלומר והא ודאי דבבת אחת בעינן דכחד לא חשיב להו דהא אילו הפריש שני אשמות לאחריות ושחט שתיהן וקדם והעלה אימורים של אחד מהם קודם זריקה אי אתה מודה שירדו הכי גרסינן ה"פ קדם והעלה אימורים של אחד מהם קודם זריקת חבירו ואחר כך זרק חבירו שלא העלה אימורים אי אתה מודה שירדו האימורים של אותו שהעלה בלא זריקת דמו ואי ס"ד חד גופא הוא אם כן הוה לאחשובי הני אימורין כאילו היו מאותן שזרק דמן ולא הוה ליה למימר ירדו דהאמר עולא אימורי קדשים קלים כו' והא דנקט קדשים קלים לרבותא נקט וכ"ש קדשי קדשים דקדשי טפי וקליט להו מזבח וכן לעיל דנקט אשמות כ"ש חטאות:

אמר רבי יוחנן קצצתינון רגלוהי דינוקא - כלומר סתרתי דברי ר"ל דודאי לאו טעמא דר"ע משום דחד גופא הוא דא"כ גבי מפריש שני אשמות וכו' שהבאתי למעלה הוה לן למימר לא ירדו כדפרישית דנעשו לחמו של מזבח אלא ודאי טעמיה דר"ע משום בת אחת וא"ת מ"מ כיון דמהני טעמא דבבת אחת לענין לפטור הבשר מן המעילה למה לא יועיל באימורין לעשותן לחמו של מזבח כמו דמדמה להו בטעמא דחד גופא הוא י"ל דלא דמי דאמרינן דטעמא גבי לפטור בשר מן המעילה משום בת אחת ניחא דודאי כיון דרצה מזה זורק רצה מזה זורק דין הוא שיפטור מן המעילה אף בשר חברתה שלא נזרק דמה אבל ליעשות לחמו של מזבח ולומר דלא ירדו לא חשיבא כל כך האי טעמא אלא אי אמרת דטעמא משום חד גופא א"כ הוי טעם חשוב אף לענין שלא ירדו:

ועל זה וזה חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא - פירוש על זה ועל זה על הבשר ועל האימורים [בקדשי קדשים] נמצא מעשה דמים [להקל ולהחמיר] פירוש להקל שע"י זריקת הדמים אין מועלין דלא מיקרו תו קדשי ה' ולהחמיר לחייב עליו משום פיגול נותר וטמא:

הא איסורא איכא - שאסור לאכול והא ממונא דכהן הוא קושיא היא דבהדיא כתיב בקרא (ויקרא ז) דכהנים אכלי להו:

הא ממונא דבעלים הוא - ולא משני כדלעיל דאגב מועלין באימורים קתני אין מועלין בבשר דודאי לעיל משני שפיר דאיידי דתנא רישא מועלין באימורים ובבשר גבי לפני זריקת דמים תנא נמי גבי אחר זריקה ואין מועלין בבשר אע"ג דאיסורא נמי ליכא אלא הכא גבי קדשים קלים דלא שייכא שום מעילה בבשר אף קודם זריקה לית ליה למיתני אין מועלין בבשר אגב מועלין באימורים ונראה דלא פריך אלא למ"ד היתר אכילה שנינו דאי למ"ד היתר זריקה אם כן לאחר זריקה ר"ל לאחר שניתר לזריקה ואף על פי שלא נזרק ואם כן מאי פריך הכא ממונא דבעלים הוא ודאי דאיסורא כיון שלא נזרק הדם:

כי אמר רבי עקיבא מועלת ליוצא לשרפה - פירוש אין הכי נמי דאיסורא איכא דמיירי בבשר שיוצא עד כאן לא קאמר ר"ע דזריקה מועלת ליוצא אלא לענין לאקבועי בפיגול ונותר וטמא וצריך עיבור צורה לשרפן שאין זה קרוי פסולו בגופו דאמר בפסחים (דף פב.) ישרף מיד דזריקה מהניא ליה ומשוי ליה כאילו לא יצא והויא ליה פסולו מחמת דבר אחר דאמרינן בפסחים (שם) שצריך עיבור צורה אבל לאכילה לא מרצה כלומר אבל לענין שיאכל לא מהניא זריקה ולא נראה דמה לו להזכיר עיבור צורה דלא איירי ביה ר"ע הל"ל עד כאן לא קאמר ר"ע אלא לאקבועי במעילה ולחיוביה משום פיגול ונותר וטמא ועוד קשיא דבפסחים (דף פב.) משמע דלא מהניא זריקה להצריך עיבור צורה דאמר התם נטמא הפסח או שיצא ישרף מיד ונראה לפרש דה"נ קאמר כי קאמר רבי עקיבא זריקה מועלת ליוצא כלומר לענין דברים האמורים במשנה לאקבועי בפיגול אבל מכל מקום לשריפה אזיל מיד דלא פליג אמתני':

דף ח.

מתני' חטאת העוף - עד השתא איירי בדין פסולי קדשים מתי ימעלו בהם ומכאן ואילך איירי בכשרים:

מועלין בהן משהוקדשו - פירוש קדושת פה דהיינו כשהקדישן:

הוכשרה ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים - כלומר שאם נגעו [בה טבול יום או מחוסר כפורים] פסול מלאכול:

ובלינה - בלינת דם בשקיעת החמה א"נ בלינת בשר ליום ולילה ואע"ג דבתר הכי קתני הוזה דמה דמשמע דהשתא לא איירי בהוזה וא"א בלינת יום ולילה אלא לאחר הזאה

שהרי ההזאה ביום המליקה דאל"כ איפסל הדם בשקיעת החמה מ"מ נקט גבי מליקה פסול דלינת בשר לפי שמיד שנמלקה מתחלת לינה של יום ולילה ומשעת מליקה מונין:
הוזה דמה חייבין עליה משום כו' - למ"ד לעיל (דף ה.) היתר אכילה שנינו ר"ל הוזה ממש שנראה לאכילה ולמ"ד היתר זריקה ר"ל שנראה להזות ולמ"ד היתר שחיטה כי היכי דבעינן לעיל גבי קדשים דשייך בהן קבלה שיהא ראוי לקבל כדי להזות הכא נמי דלא שייך קבלה גבי חטאת העוף בעינן שיהא ראוי להזות:
ואין מועלין בה - בדין היה לו למיתני חטאת העוף עם פרים הנשרפים דתרוייהו לא סלקו לגבוה כולהו אלא שצריך להקדים חטאת העוף לעולת העוף לפי שהיא קודמת [ועולת] העוף שונה קודם לכל הקרבנות לפי שיש בה שייכות דמעילה יותר ואף מעולת בהמה דבעולת בהמה אין מועלין בעורה כי עורה לכהנים (ובחטאת) [ובעולת] העוף מועלים אף בעורה ואף משתצא לבית הדשן מועלין בה כך נראה למורי הרב רבינו פרץ שי':
עולת העוף מועלין בה כו' - כמו שפיר' גבי חטאת העוף כך הוא בעולה:
מיצה דמה - דגבי חטאת העוף נקט הוזה משום דבחטאת העוף איכא הזאה ומיצוי אבל בעולה ליכא אלא מיצוי פירוש שסוחט הבשר והדם יוצא בדוחק ומתמצה והזאה היינו נותז הדם למרחוק:
ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן - פי' אף לאחר שנשרפה לפי שעדיין צריך להוציא הדשן מחוץ למחנה אבל מכאן ואילך הרי נעשית מצותה ואין מועלין בה:
פרים הנשרפים - פר העלם דבר של צבור ופר כהן משיח ופר יום הכפורים ושעירים הנשרפים שעיר יום הכפורים ושעיר עבודת כוכבים:
הוכשרו ליפסל בטבול יום - תימה למאי הילכתא הוכשרו ליפסל בטבול יום כו' דאי לאכילה והלא פרים הנשרפים אין בהם אכילה לכהנים ואי ליפסל להקריב אימוריהם קאמר מכל מקום גבי פר ושעיר של יום הכפורים ליכא למימר הכי שהרי משל צבור הם ובאים בטומאה ויש לומר לענין לשורפו בבית הדשן ששורפין בו את הפסולין קאמר שהיה להם לפסולין בית הדשן לעצמן כדאמרינן פרק טבול יום (זבחים דף קד:) (גבי) ג' בית הדשנים היו שם:
הוזה דמן - פירוש על הפרוכת ועל מזבח הזהב כדאמרינן פרק איזהו מקומן (זבחים דף מז.) ומועלין בהם עד שיותך הבשר אבל משניתך הבשר אין מועלין שהרי נעשית מצותו:
אין מועלין בעורות אבל מועלין בבשר - דמשאחר שזרק דמה זכה המזבח בבשר והוה ליה קדשי ה':

והכהנים בעורות - ונפקי להו מכלל קדשי ה' כדאמרינן (זבחים דף קג.) כל שלא זכה המזבח בבשר לא זכו הכהנים בעור:

אבל מועלין בבשר עד שתצא לבית הדשן - דאכתי לא נעשית מצותו שצריך להוציאה לבית הדשן אבל גבי פרים ושעירים הנשרפים אין בהן הוצאה לבית הדשן ששם הם נשרפין הילכך אין מועלין בהן משהותך הבשר:

קרמו פניה בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים - משום דתנור מקדש הלחם בקרימת פנים וי"ס שאין גורסין ובלינה דהא תנן פרק שתי הלחם (מנחות דף ק:) נאפות מבערב ואין דוחות לא שבת ולא יום טוב ואי לינה פסלה בהו אם כן כשנאפה מבערב הרי הם פסולים למחר בלינה ואור"י דגרס שפיר דמדקתני קרמו בתנור הוכשרו ליפסל כו' אלמא אית ליה תנור מקדש לחם ואם כן ע"כ לינה פסלה ואם כן אפייתו דלחם דוחה השבת דהכי דייק בפרק רבי ישמעאל (מנחות דף עב:) בסופו ומשנה דפרק שתי הלחם (מנחות דף צה:) אית ליה דתנור אין מקדש ולהכי קאמר דאין אפייתו דוחה יום טוב ואם תאמר כיון דאית ליה לתנא דמתני' תנור מקדש למה לי קרמו פניה כניסתו בתנור ליקדשיה דהא כלי שרת מקדש ויש לומר דמשום טבול יום נקטיה דקסבר חולין שנעשו על טהרת הקודש לאו כקדש דמו (חולין דף לה:) והא דכלי שרת מקדש היינו דוקא כשנעשה כל הראוי ליעשות בו והיינו כשנקרם:

לשחוט עליהן הזבח - כלומר כיון דקרמו פניה מיד יש להם תורת לחם (עליהם) לשחוט את הזבח עליהם אבל לא קרמו לא דגבי שחיטת הזבח כתיב לחם ואין קרוי לחם אלא אם כן קרם הלחם:

נזרק דמן של כבשים חייבין עליהן כו' - פירוש עליהן על הכבשים:

ואין מועלין בהן - ואם תאמר מעילה הוא דליתא הא איסורא איכא והא ממונא דכהן הוא כדמסיק לעיל בספ"ק (דף ז:) וכי תימא כדקאמר לעיל לא נצרכא אלא לרבי עקיבא כו' דהא אפילו לרבי עקיבא אינן מועלין לשתי הלחם כיון דאינו גוף הכבשים ויש לומר דנקט ואין מועלין אגב הני דלעיל וכן צ"ל בלחם הפנים:

קרבו הבזיכים חייבין עליהם משום פיגול כו' - הבזיכים הרי הם מתירים הלחם הסילוק של בזיכים כמו הקמיצה וההילוך למזבח כמו הילוך לקומץ ומקטירים הבזיכים כמו שמקטירין הקומץ:

אין מועלין בשירים - דהא אית בהו היתר לכהנים:

הקומץ והלבונה - פירשתי באריכות בזבחים (בפרק שני דף כ):

קדשו בכלי הוכשר ליפסל כו' - לא נקט קדשו בכלי משום קומץ דמעיקרא נמי קודם שנתן הקומץ בכלי קדשו והוכשר ליפסל בטבול יום מקודם בכלי ראשון עם המנחה כולה קודם שקמץ כדתנן לקמן (דף ט.) המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום אלא אגב הנך דנקט קדשו בכלי נקט ליה:

ופיגול אין בהן - דכולם אין להן מתירין וכל דבר שאין להן מתירין אין חייבין עליו משום פיגול ומנחת נסכים אי מיירי בבאה בפני עצמה כדאמרינן התם (זבחים דף מד.) מביא אדם זבחו היום ומכאן עד עשרה ימים נסכים אתיא ככולי עלמא דאין לה מתירין ואי בבאה עם הזבח פלוגתא דרבי מאיר ורבנן בסוף פ' בית שמאי (זבחים דף מג.) ר' מאיר סבר פיגל ורבנן סברי לא פיגל ואתיא מתני' כרבנן ובלינה דקתני אי מיירי בבא מן הזבח ר"ל שקיעת החמה דבתמורה חשיב להו דבר שדרכו ליקרב ביום ואי בבאה בפני עצמה מוכח בתמורה בפ' יש בקרבנות (תמורה דף יד:) דקריבה אפילו בלילה ועמוד השחר פסלתו ואם כן נצטרך לפרש לינה עמוד השחר:

אבל לאיטמויי לא - (ולפי) [פירוש] שהטבול יום אינו עושה אותה טומאה לטמא אחרים מתני' רבנן היא:

דף ח:

תחלה לקדש - ואם נגע באוכל קדש עושה אותו שני ושני שלישי ושלישי רביעי:

מטמא את הקדש - לעשות עוד אחר ופוסל התרומה שלא תעשה יותר:

וחכמים אומרים [**כו'**] **כך הוא פוסל כו'** - דקא סברי דטבול יום אינו רק פוסל בשום דבר ואף במשקה קדש וכוותייהו מוקי מתניתין:

לאבא שאול מעלה עשו בקדשים כו' - וא"ת הכא משמע דטבול יום מדרבנן הוא כדקאמר שוינהו רבנן לטבול יום וכו' ובסוטה פרק כשם (דף כט:) יליף רביעי בקדש מק"ו ממחוסר כפורים ומה מחוסר כפורים שאין פסול בתרומה פוסל בקודש שלישי שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקדש ופריך אוכל הבא מחמת טבול יום יוכיח ומשני דילמא סבר לה כאבא שאול ומאי קאמר הא דאבא שאול דרבנן הוא וצ"ל דרביעי בקדש דרבנן הוא וכן פי' רש"י בפרק קמא דפסחים (דף יט.) דלא (חשיב) [משכחת] ליה רביעי בקדש למ"ד אין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן הוא מיהו ר"ת פי' דמשכחת ליה ע"י עצים ורביעי בקדש דאורייתא (ואבא שאול ה"ק ליה) היכי קאמר דילמא סבר לה כאבא שאול והא דאבא שאול מדרבנן הוא וי"ל דסוגיא דסוטה (דף כט:) לית ליה הא דרבא אלא אית ליה דטבול יום מן התורה וכדבעא הש"ס הכא לומר דמתני' רבנן היא:

אמר רבי חנינא ליוצאין ור"ע היא - תימה ה"ד אי דיצא לצד הראש א"כ הל"ל מודה ר"ע כדאיתא לעיל ואי דיצא לצד רגליו מ"מ הא אמרינן פרק שני דזבחים (דף כה:) היא בפנים ורגליה מבחוץ ואח"כ חתך פסולה לפי ששמנונית של אבר שיצא חוץ מתערב עם הדם ונמצא שמקריב פסול יוצא ע"ג המזבח י"ל דמיירי שכל הדם נאסף בצואר ואח"כ יצא הרגל דהשתא ליכא למיחש לשמנונית שכל מה שעתיד לעלות בצואר מן האיברים כבר עלה א"נ כגון שיצא כולו וחתך מה שיצא עם העצם שאין זה פסול בעופות אלא א"כ מחוסר אבר ואח"כ מלקה והרב רבינו רחביה פירש דהכי פי' בזבחים (דף כו.) (קאמר) קבל ואח"כ חתך פסולה לפי שזורק את השמנונית שנפסל ביוצא ע"ג המזבח אבל אם כבר זרק כל הדם כשר שהרי קיים מצות זריקה מן הדם אע"פ שכבר עלה שמנונית היוצא שנתערב עם הדם וזרקו על המזבח והכא נמי תנן הוזה דמשמע הוזה כבר הילכך חטאת העוף כשרה דקיים בה מצות הזאה מן הדם אע"פ שעם הדם נתערב השמנונית:

ותני רב הוזה דמה - דמיד שהוזה דם חטאת העוף נעשית מצותו קרינן [ביה] (כו'):

בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דכתיב והנשאר בדם ימצה - אע"ג דנשאר חטאת היא כלומר אע"ג דאין דם אלא מה שנשאר מן ההזאה עדיין היא חטאת ותלויה הזייתה במיצוי שהוא מעכב:

כדתניא דבי רבי ישמעאל שאם נשאר - פי' אם נשאר ימצה ואם לאו לא ימצה וליכא עיכובא:

ומאי חטאת היא אירשא - כלומר לא קאי חטאת היא אמיצוי אלא קאי אירשא דקרא דהיינו הזאה ושאר ענייני מליקה שכתובים קודם והנשאר:

אלא מעתה גבי מנחה דכתיב והנותרת ה"נ שאם ניתותר - כלומר גבי מנחה דכתיב והנותרת מן המנחה יאכלו אהרן ובניו ה"נ שאם ניתותר יאכלו ואם לא ניתותרו השיריים בין קמיצה להקטרה אין בכך כלום וכ"ת ה"נ והא תניא מסלתה וכו' משמע הכא דפשיטא ליה להש"ס שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה פסול וקשיא דפ"ק דמנחות (דף ט.) פליגי רבי יוחנן ור"ל וקסבר חד מינייהו דמקטיר קומץ עליה וי"ל דנהי דמקטיר קומץ עליה מ"מ מודה שאותן השיריים אסורין באכילה כדמשמע לישנא דוהנותרת מן המנחה יאכלו וכו' דכי לא ניתותר (כלום) [כלומר] שחסרו השיריים לא אכלו כהנים:

דף ט.

והא תניא מסלתה כו' - וא"ת מ"מ לישני דשאני הכא דגלי קרא מסלתה ומשמנה וי"ל דאית לן לאחשובי קרא דחטאת היא כמו מסלתה ומשמנה ועוד נראה למורי רבי כיון

דחזינן דוהנותרת משמע דצריך שיהא ניתותר כמו כן אית לן למימר דוהנשאר רוצה לומר שצריך שיהא נשאר דאין לחלק ביניהן כי הלשון שוה וא"ת מאי האי דמייתי האי קרא דמסלתה ומשמנה איבעי ליה לאיתויי קרא דמן המנחה דדרשינן פרט למנחה שחסרה ובפ"ק דמנחות (דף ט:) מצריך לתרוייהו חד למנחה שחסרה קודם קמיצה וחד לשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה ומשמע התם דממן המנחה נפקא לן שיריים שחסרו וא"כ איבעי ליה לאיתויי מן המנחה דהא הכא מיירי בכי האי גוונא וי"ל דלא דק הש"ס כולי האי לאיתויי מן המנחה וחדא מתרי נקט וכמו ועוד הוא ועוד נראה למורי שיחיה דאי לא האי קרא מסלתה ומשמנה דנפקא לן מיניה מנחה שחסרה קודם קמיצה לא הוה דרשינן ממן המנחה לשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה אלא בתר דכתיב מסלתה דמשמע דבעינן בשעת קמיצה שתהא המנחה שלימה אז דרשינן מן המנחה לשיריים דמשמע מן המנחה שהיתה כבר כלומר שהיתה שלימה בשעת קמיצה ולכך מייתי קרא דמסלתה אף לשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה ומשני התם כתיב והנותר קרא יתירא הוא דהא ודאי דאיכא שיריים שהרי כתיב וקמץ מלא קומצו והקטיר (אינה כל המנחה קיימא) רק הקומץ שהוא מקטיר וא"כ דקרא יתירא הוא לית לן למימר שאם ניתותר הכא כתיב והנשאר ולא מייתר דצריך לומר שיש שיריים בדם ולא היזה מכולו ולא אתא לומר דהזיית חטאת תלוי במיצוי כלומר שיהא מיצוי מעכב:

לצדדין קתני - פירוש מלק קאי אתרוייהו אבל מיצה לא קאי אלא אעולת העוף ואם תאמר אמאי לא מייתי מרישא דהך דתנן התם בפרק חטאת העוף (זבחים דף סד:) קדשי קדשים שמלק ושמיצה דמה לשמה ושלא לשמה פסול י"ל דמההיא לא הויא קשיא כלל דאטו מי אלימא ממתני' דקתני מיצה ורב תני הוזה כמו כן נמי נימא התם דמאי מיצה הוזה אבל בהך דמייתי הכא לא מצי למימר הכי דהא קתני ואחד עולת העוף דלא שייכא בה הזאה ועל כרחך מיצה דוקא:

ואמר רב פפא מיצוי חטאת העוף - בפ' איזהו מקומן (זבחים דף נב.) גבי פלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא וקאמר דשיריים מעכבין דאחטאת העוף קאי:

דף ט:

וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר - בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פה:) איתא והאי אעצמות וגידים וטלפים דקאמר אייריבהו ברישא דהך דהא אם פרשו לא יעלו פירוש פירשו העצמות והגידים מן הבשר שהיו מחוברין ועלה קאי הך סיפא וקאמר וכולן בין מחוברין בין פירשו שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר וכן גחלת שפקעה מעל

גבי המזבח לא יחזיר הא על גבי המזבח יחזיר בשלמא לר' יוחנן דאמר לעיל גבי מעילה דלאחר תרומת הדשן נמי אכתי לא נעשית מצותו הא ניחא דהכא אמרינן יחזיר אלא לרב קשיא אמאי יחזיר כיון דנעשית מצותו דסלקא דעתך דגחלת כמו אפר וא"ת לישני דודאי לאחר תרומת הדשן הוי שפיר נעשית מצותו ולא אמרינן הכא יחזיר משום הוצאת הדשן אלא משום דצריך לתרום הדשן דהא הכא קודם חצות עסקינן שאז שעת תרומת הדשן ותדע מדמפלגי בין קודם חצות בין לאחר חצות בסיפא גבי איברים והכא גבי גחלת לא מפליג וכן משמע בסוגיא דגמרא דהתם גבי גחלת מיירי אף קודם חצות ואומר השר מקוצי דודאי הוזקק לפרש דיחזיר לאו משום תרומת הדשן דהרבה דשן יש לתרום מלבד זה דנהי דגבי מעילה איכא קפידא במה שלא נתרם הדשן כדמשמע לעיל היינו משום דלא נעשה מצותה שעומד הדשן שעל גב התפוח לתרום אבל היכא דפקע גחלת לית לן למימר יחזיר לקיים תרומת הדשן בהך גחלת כיון דאפשר לקיומה בשאר הדשן אבל לרבי יוחנן דאמר בהוצאת הדשן איכא קפידא ניחא שפיר דצריך להחזיר הגחלת משום דרחמנא אמר והוציא את (כל) הדשן:

שאני גחלת דאית בה מששא - כלומר דלא דמיא לאפר דהא יש בה מששא הילכך יחזיר דשייכא בה הקטרה:

הנהנה מבשר קדשי קדשים לפני זריקת דמים - שאז הם קדשים לה' ואכתי לא הותרו לכהנים ומאימורי קדשים קלים לאחר זריקת דמים שאז הם קדשי לה' שהוברר חלק גבוה רב אמר מה שנהנה יפלו לנדבה לעולת קיץ למזבח והעורות הם לכהנים:

הלמידין לפני חכמים - לאו היינו למידין לפני חכמים דסנהדרין (דף יז:) דמפרש התם היינו לוי שלא מצינו לוי שהוזכר מעולם בברייתא ועוד כי אין זו שיטה שיביא ראיה לדברי לוי מלוי עצמו:

לא קרבה חטאתו - אין לפרש כדמשמע שנודע לו שמעל קודם שקרבה חטאת דאם כן בסמוך דקאמר כבר קרבה חטאתו ילכו לים המלח נצטרך לפרש כמו כן דקרבה חטאת קודם שנודע לו ואי אפשר לומר כן דהא רבה קאמר בסמוך דאם נודע לו לאחר כפרה יפלו לנדבה אלא הכי פירושו הכא לא קרבה חטאת שבא לשלם קודם שקרבה חטאתו יוסיף ויביא חטאת כלומר יוסיף הדמים שהוא חייב מקרן וחומש על חטאתו שיש לו ליקרב ויביאנה שמנה אבל לא איירי כלל בברייתא מן האשם של מעילה:

יוסיף ויביא אשמו - פירוש אשם שמנה כדפרישית גבי חטאת:

כבר קרבה חטאתו - פירוש שנודע לו קודם קריבת חטאתו כדפירשנו לעיל אך לא בא לשלם המעילה עד שיקרב חטאתו ילכו לים המלח שהרי אם היה חטאת היתה מתה כיון שנתכפר באחר הילכך עתה שהם מעות ילכו לים המלח:
כבר קרב אשמו יפלו לנדבה - שאם היה אשם היה רועה דכל שבחטאת מתה באשם רועה (תמורה דף יח.):
כל קרבן המזבח למזבח - ואפילו נתכפרו בעלים באחרים ובסמוך פריך מרישא לסיפא:
קרבנות בדק הבית - כגון אם מעל בקדשי בדק הבית והביא קרן וחומש הם לבדק הבית ואפילו מתו הבעלים שהביאו שאין שם בעלים עליו:
קרבנות צבור לצבור - פירוש אף אם מתו אותו הדור של עולת [צבור] צבור קיימא כי דור הולך ודור בא (קהלת א':ד'):

דף י.

רישא רבי שמעון וסיפא רבנן - פלוגתא דר"ש ורבנן בהפריש חטאתו ואבד והפריש אחרת ונמצאת הראשונה וכפר באבד דרבנן סברי שאינה אבודה תרעה ור"ש [סבר] מתה ופלוגתייהו בפ"ב דתמורה (דף טו.) והך דהכא שנודע לו קודם כפרה דמיא להא מילתא דפליגי וא"ת אמאי לא קאמר רישא רבי היא דהא רבי אית ליה בתמורה בפ' ולד חטאת (דף כג.) אליבא דרבי אבא דאם נתכפר באבודה דשאינה אבודה תמות וי"ל דטפי ניחא ליה לאיתויי רבי שמעון משום דאית ליה דרבי ועדיפא מדרבי דעד כאן לא קאמר רבי דתמות אלא באבודה בשעת הפרשה פירוש שלא נמצאת עד לאחר הפרשה אבל באבודה שלא בשעת הפרשה שמצא עד שלא הפריש מודה רבי דלא אמרינן תמות אלא תרעה אבל ר"ש פליג ארבנן אף בנמצא קודם הפרשה כדמוכח פ' יש בקרבנות (תמורה דף טו.) בפלוגתא דרבי יהודה ור"ש דמוקי לה באבודה שלא בשעת הפרשה ולהכי מייתי ר"ש ואע"ג דהכא לא הוי כמאן דאבוד שלא בשעת הפרשה מ"מ נקט ר"ש ולא משום דלא מצי אתיא כרבי אך משום דעדיפא דרבי שמעון מדרבי נקט רבי שמעון ולא נראה כיון דדמיא הך להא דרבי הוה ליה למימר בהדיא רישא רבי לכן נראה להר"ם דרישא דווקא כר' שמעון ולא כרבי דהא דאמר רבי (לקמן) תמות היינו בשאינן ראויות שתיהן למזבח כגון שנמצא קודם הקרבה ולא נראו שתיהן בשעה אחת למזבח אבל הכא דאם לא קרב חטאת היה מוסיף ומביא חטאת שמנה כי נמי קרבה חטאת ונדחת הדמים לא ילכו לים המלח אלא יפלו לנדבה אבל מייתי שפיר מר' שמעון דפליג אדרבנן אף במפריש חטאת לאחריות ואית ליה דאם נתכפר באחת תמות האחרת ואע"ג דבשעת

כפרה היו ראויות שתיהן ליקרב או זו או זו ה"נ גבי דם חטאת אע"ג דאם לא קרב חטאת היו ראוים ליתוסף על החטאת וליקרב מכל מקום כי קרבה חטאת (לא) אמרינן ילכו לים המלח וא"ת והא מודה רבי שמעון במפריש שני ציבורי מעות לאחריות כדמוכח בתמורה (דף כג:) וי"ל דשאני התם שאין דעתו להביא חטאת אלא מצבור האחד אבל הכא דמוסיף הוא על דמי חטאת ילכו לים המלח:

הכל מודים שאם נהנה מבשר קדשי קדשים שנטמא ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור - פירוש שהרי נעשה מצותן ופריך פשיטא מאי קא מפסיד כלומר מה מצוה יש כאן עוד לעשות ואפילו היו כשרים ומשני מהו דתימא בשר קדשי קדשים שנטמאו איכא מצות שריפה לכהנים וכן אימורי קדשים קלים מצוה להפוכי בצינורא להפך האימורים בצינור שקורין קרויקי"ט על גבי הגחלים כדי לאכלם קמ"ל נראה לפרש דהאי הכל מודים לא קאי ארב ולוי דהא לא פליגי אלא היכא יפול אבל לכ"ע מיחייב ולא שייך לומר דמודים פטור אלא קאי ארב ורבי יוחנן דפליגי בנהנה מאפר תפוח וקאמר דלרבי יוחנן דאמר גבי נהנה מאפר תפוח דמועלין בו היינו משום דבעי בגדי כהונה בהוצאת הדשן ולכך חשיב שפיר לא נעשית מצותו אבל בבשר קדשי קדשים אע"ג דאיכא עוד מצות שריפה לכהנים הוי חשיב שפיר נעשה מצותו דשריפה לא הוי עבודה כיון דלא צריך בשריפה בגדי כהונה וא"ת וגבי אימורי קדשים קלים מאי שנא דודאי הפוכי בצינורא עבודה היא כדאמר (שבועות דף יז:) זר שהיפך בצינורא חייב מיתה וי"ל דלא דמי דהתם גבי הוצאת דשן לא סגי בלאו הכי אבל גבי הפוכי בצנורא סגי בלאו הכי שאם היה רוצה היה מניח ומתאכלין מאיליהן בלא היפוך בצינורא כלל וא"ת האי בשר קדשי קדשים שנטמא היכי דמי אי קודם זריקת דמים אמאי אין מועלין והא יוצא דקודם זריקה אמר רבי אלעזר לעיל בספ"ק (דף ו:) דמועלין ואע"ג דטעון שריפה ואפילו ר' עקיבא לא פליג אלא בנהנה לאחר זריקה משום דאתיא זריקה ומפקה מידי מעילה אבל קודם זריקה מודה דמועל דלא חזו והוי קדשי ה' ונראה לפרש דהכא מיירי בנטמאת לאחר זריקה וקא משמע לן אע"ג דאיכא מצות שריפה עליה מ"מ מכי זריק חשיב נעשית מצותו כיון דלא צריך בגדי כהונה במצות שריפה כדפ"ל וא"ת אי משום הא מאי קמ"ל מתני' היא גבי יוצא (לעיל דף ו:) אמר רבי עקיבא דאין מועלת אף על גב דמצותו בשריפה ואתיא זריקה ומפקה מידי מעילה י"ל דשאני יוצא דלא יצא כולו ואין מצות שריפה בכל הבשר הלכך הוי נעשית מצותו בזריקה אבל הכא נטמא כל בשר הקדשים וסד"א כיון דטעון שריפה בכל הבשר שמועלין בו אף לאחר זריקה דאכתי לא נעשה מצותו שעדיין טעון שריפה קמ"ל וא"ת ואמאי לא נקט יצא

י"ל דנקט טומאה משום דעיקר שריפה גבי טומאה כתיב מיהו קשיא דבמתני' תנן גבי עולה דמועלין בה עד שתצא לבית הדשן והכא נמי בבשר קדשי קדשים מאי שנא י"ל דשאני עולה שכולה כליל ואין בה שום אכילה לאדם הילכך לא כלתה מצותה עד שתצא לבית הדשן אבל קדשי קדשים הנאכלים לאדם כשנעשות בטהרה מיקרו שפיר נעשה מצותו מכי זרק וא"ת מ"מ קשיא דהכא אמרינן באימורי [קדשים] קלים דאין מעילה בהו לאחר העלאה ובמתני' תנן גבי חטאת ואשם מועלין באימורים עד שיצאו לבית הדשן י"ל דהתם בחטאות ואשמות היינו אימורי [קדשי] קדשים ולא מיקרו נעשית מצותן בהעלאה אבל באימורי קדשים קלים מיקרי נעשית מצותו משום ההעלאה ואם תאמר ומאי שנא ואומר מורי הרב רבינו פרץ שיחי' דשנא ושנא איבעית אימא קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא קרא דכתיב והוציא הדשן גבי עולה ואי לאו האי קרא מן הדין היה לנו לומר דמשעת העלאה הן בקדשי קדשים הן בקדשים קלים הוי נעשית מצותו אך גלי קרא גבי עולה דלא הוי נעשית מצותו בהעלאה כיון דאכתי צריך להוציאה לבית הדשן הילכך קדשי קדשים נילף מינה שכשם שהיא קדשי קדשים ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן כל קדשי קדשים מועלין באימורין עד שיצא לבית הדשן אבל קדשים קלים לא נילף מינה ואיבעית אימא סברא דגבי קדשי קדשים שיש בהם מעילה מתחלה לא נפק מעילה מהם או מאימורים שלהם לכל הפחות עד שיגמור הכל שיצאו לבית הדשן אבל בקדשים קלים שאין בהן מעילה עד לאחר זריקה מיד שיעלו האימורים דין הוא דלא נמעול בהו כי סברא הוא לומר בכל מקום דמיד לאחר העלאה הוי נעשית מצותה אלא דגבי קדשי קדשים לפי שיש מעילה בהם מתחלה לא נפקי אלא לזמן מאוחר שנוכל למצוא דהיינו הוצאה לבית הדשן אך קצת קשיא על זו הסברא דהא קטורת שהיא קדשי קדשים ויש בה מעילה מתחלה אמרינן פסחים (דף כו.) דמשעת תמרתו אין בהן מעילה ולא אמרינן עד שיצא לבית הדשן אמנם לטעמא דפרישית מקרא ניחא דכיון דלאו מין זבח הוא לא שייך למילף מעולה:

דף י:

ומה פיגול שהוא בידיעה אחת - פירוש דלא בעיא ידיעה בתחלה וידיעה בסוף כמו בטומאת מקדש וקדשיו שבועות (דף ב.):

וקרבנו קבוע - שאינו בעולה ויורד ועני ועשיר אחד מה שאין כן בקרבן של טומאת מקדש וקדשיו:

הא כיצד - כלומר אם [כן] קשו קראי אהדדי דאשר יקדישו משמע משעת הקדש ואשר יקרב משמע הקרבה ממש:

כל דבר שיש לו מתירין משיקרב מתירין - בזבחים (דף מה:) פירשתי עוד:

מתני' ולד חטאת ותמורת חטאת וכן חטאת שמתו בעליה ימותו ושעיברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעליה תמות - לכאורה משמע דהכי קאמר אם משכיפרו בעליה נמצאת שהיתה אבודה בשעת כפרה מתה ונמצאת בעלת מום אפילו נמצא [קודם כפרה] וקשה כיון דלא נמצא עד לאחר כפרה לכולי עלמא תמות וי"ל דמתניתין כרבנן דרבי שמעון דאמרי (תמורה דף טו.) אין חטאת מתה אלא באבודה בשעת כפרה והכא מיירי בשעת כפרה אינה אבודה והאי אם משכיפרו לא קאי אנמצאת אלא קאי אהאי דקאמר תמות וה"ק ושנמצאת בעלת מום קודם כפרה אם משכיפרו בעליה באו לימלך מה יעשו תמות ואע"ג דאם נמצאת תמימה לא תמות לרבנן דרבי שמעון מ"מ אית לן למימר הכא תמות כיון דנמצאת בעלת מום וקשיא דאדרבה כל שכן כיון דאית בה דחויים אחרים עם הדיחוי דאבודה לית לן למימר דתמות כדאמרינן בתמורה (דף כב.) באבודת לילה לא שמיה אבוד כיון דלא חזי להקרבה בלילה וה"נ הוה לן למימר יותר דלא תמות כי נמצאת בעלת מום מכי נמצאת תמימה דאמר לא תמות לרבנן לכך נראה לפרש דודאי אם כיפרו בעליה קאי אנמצאת ובאבודה בשעת כפרה מיירי וה"ה כי נמצאת תמימה דתמות ונקט נמצאת בעלת מום לרבותא דאע"ג דאיכא דיחוי המום עם הדיחוי דאבודה וס"ד אמינא דלא תמות קמ"ל דתמות וכמו כן נפרש גבי עיברה שנתה דמוקי לה בתמורה בפרק ולד חטאת (תמורה דף כב.) באבודה כדי שלא יקשה ממנה לריש לקיש דאמר עיברה שנתה רואים כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה ושעיברה שנתה שאבדה עם עיברה שנתה והשתא קשיא כיון דא"כ למה לי עיברה שנתה והא כולי עלמא דאבודה בשעת כפרה תמות ואם משכיפרו בעליה קאי אתרוייהו אעיברה שנתה ואבדה ואאבדה ואנמצאת בעלת מום וי"ל דהכא נמי נקט לרבותא עיברה שנתה דאע"ג דאיכא דיחוי אחרינא עם דיחוי דאבודה מ"מ תמות וא"ת למאי דפרישית לא משכחנא ה' חטאות המתות דהא לא אמר בעיברה שנתה ונמצאת בעלת מום דתמות אלא באבודה וכן כיפרה בעליה באחר לא אמרינן תמות אלא באבודה בשעת כפרה לרבנן דרבי שמעון אבל לרבי שמעון ניחא שפיר דהא אית ליה דכיפרו בעליה אפילו בלא אבדה כלל תמות י"ל דלרבנן נמי לא קשיא כל כך דמכל מקום משכח ה' חטאות מתות בה' עניינים דאבודה תמות כשעיברה שנתה וכו' בשלא נמצאת עד לאחר כפרה:

ואינה עושה תמורה - שאם התפיס בהמה אינה מקודשת דהא למיתה אזלא:
לא נהנין ולא מועלין - דכיון דאזלי לאיבוד לא שייכא בהו מעילה ולא קרינא בהו קדשי ה':

דף יא.

ואם עד שלא כיפרו בעליה תרעה עד שתסתאב - לא קאי אנמצאת בעלת מום דמאי עד שתסתאב הרי היא כבר בעלת מום אלא קאי אעיברה שנתה אי נמי קאי אבעלת מום ומאי תרעה כגון שנמצא בעל מום עובר דמיד נדחית מהקרבת מזבח וקאמר תרעה אותה שנמצאת עד שתסתאב ויפול בה מום קבוע דאז יהיה מותר למוכרה ולהוציאה לחולין ויביא בדמיה אחרת שיקרב למזבח:
ועושה תמורה ומועלין בה - כיון דלא כיפרו בעליה משום דלא אזלא לאיבוד כדאמר תרעה כו':
מאי שנא סיפא דמיפלגי - כלומר דמפליג עיברה שנתה ושנמצאת בעלת מום מהני תלת דרישא ולא תני כולהו בחד בבא ומשני רישא פסיקא ליה דבכל ענין תמות בין כיפרו בין לא כיפרו אבל סיפא לא פסיקא ליה דלא אמרינן בהני דסיפא תמות אלא א"כ כיפרו בעלים אבל בלא כיפרו אמרינן תרעה כדמפרש במתניתין הילכך צריך לאפלוגינהו בתרי בבי:
הא תני גבי תמורה - בפרק ולד חטאת (תמורה דף כא:) איכא כי הכא ותרוייהו למה לי ומשני התם משום תמורה כלומר אגב דתני להו משום דאין עושין תמורה דשייך התם והוי תמורה עיקר תנא נמי דין דאין עושין תמורה:
המפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין - מפני שהן ראויין לבא כולם שלמים דכיון דלא פירש אם ירצה יביא כל המעות לשלמים וקדשים קלים לית בהו מעילה:
מת הנזיר והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה - לעולת קיץ למזבח בנזיר (דף כה.) מפרש טעמא:
דמי חטאת ילכו לים המלח - כמו חטאת שמתו בעליה:
ואין טעונין לחם - דעל כפי הנזיר כתיב (במדבר ו':י"ט) ונזיר אין כאן:
מפני שהם ראויין להביא תורים שלא הגיע זמנן - כלומר שהם קטנים ואין ראויין למזבח עתה ולכשיגדלו יכשרו ותנא במתניתין דלא נהנין ולא מועלין ובני יונה שעבר זמנן כדי נסבה הכא דהא לעולם לא יהיו ראויין למזבח מאחר שעבר זמנן ואגב תורים שלא הגיע זמנן נקטיה:

אמרה תורה הבא (תורים) [שלמים] במעות סתומים הבא תורין כו' - בתמיה שאין ראוי למזבח [ולמאי] מייתי להו וא"כ לית לן למימר דלא נהנין טעמא דמפני שהם ראויין כו':
יצא לנחל קדרון מועלין - מדרבנן קאמר כדמפרש בגמרא:
ירדו לשיתין אין מועלין - דאמרינן נעשית מצותה ובגמ' מפרש היכי דמי דנהנה מהם:
מאי טעמא דמאן דאמר אין מועלין לא גרסינן דא"כ משמע דמ"ד מועלין היינו מדאורייתא ולית ליה הני דרשות דבסמוך וזה אינו דהא בריש הוציאו לו (יומא דף נט:) קאמר ע"כ לא פליגי אלא מדרבנן אבל דאורייתא אין מועלין ועוד דר"ש קאמר הכא דמועלין ובמתני' קאמר דאין מועלין אלא בסוף דר"ל מדרבנן אלא [ה"ג עד כאן ל"פ ר"ש] אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין מנהני מילי:
אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין - ואם תאמר אימא איפכא דאין לך דבר שלא נעשית מצותו ואין בו מעילה י"ל דעגלה ערופה תוכיח דירידתה לנחל איתן אוסרתה וקודם לכן לא:

דף יא:

תרי מיעוטי כתיבי - תימה דבחד מיעוטא הוה סגי דליכא למימר דאי לא כתיב מיעוטא אלא בחד הוה ילפינן מאידך דאם כן לישתוק מן המיעוט דהא שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין ונראה למורי הרב [רבינו] פרץ דלא מצי למישתק מהערופה דאיצטריך לומר זו בעריפה ואין אחר בעריפה לאפוקי פרה אדומה כדאמר בפ"ק דחולין (דף כד.) וא"כ צריך לכתוב ושמו כדי שלא נלמוד משם דהערופה איצטריך כדפי':
לול קטן היה בין הכבש למזבח - פירוש כמין ארובה ואין זה אותו לול דאמרינן בזבחים (דף סב:) ובסוכה (דף מט.) שאותו הוא בין כבש למזבח ממש כדי לקיים מצות זריקה בבשר וזה היה משוך לצד הקרן של מזרח וכבר כלה רחב הכבש שהוא ט"ז אמה והמזבח שנים ושלשים והכבש ממוצע למזבח:
מה נותר שריפתו בקודש אף זו שריפתו בקדש - והיינו דלא כר"א ברבי צדוק דכיון דלאחר שירד טעון שריפה אם כן לא נעשית מצותו ואמאי אמרינן במתני' [ירדו] לשיתין אין מועלין ומשני אפילו תימא ר' אלעזר ברבי צדוק הוא דאי קלט כלומר שקלט מאויר ולא ירדו ממש על הריצפה ובכי האי גוונא אין מצותה בשריפה ולהכי קאמר במתני' דאין מועלין איכא דאמרי לימא מתני' ר"א בר רבי צדוק ולא רבנן דאי רבנן אמאי קאמר במתני' ירדו לשיתין אין מועלין בהם מאי מעילה שייכא בהו והלא הם יורדין לתהום והיאך יכול למעול בהם ומשני דאי קלט ועתה לגירסא זו לא חשיב האי דיוקא (ללישנא

קמא) לרבי אלעזר ברבי צדוק איכא דאמר לימא דמתני' אתא כרבי אלעזר בר צדוק וכגון דאיקלט שקלט את היין קודם שירד לריצפה דאם ירד לריצפה הריצפה מקדשת וצריך לשורפו ואם כן לא נעשית מצותה ומשני לא לעולם כר"א ואפילו לא איקלט ומדרבנן ופריך והא קרא קנסיב ליה פירוש והא ר"א בר צדוק דריש לה מקרא ומשני אסמכתא בעלמא היא:

דישון מזבח הפנימי - שהיו מקטירין את הקטרת על מזבח הפנימי והיה דשן עליו והיו נושאין אותו במקום שזורקין בו המוראה והנוצה רחוק י' אמות מרגלי הכבש כדמפרש בתמיד (דף כח:) משום דכתיב והשליך ואין השלכה פחות [מעשרים] אמה:

המקדיש דישון בתחלה - יש מפרשים במקדיש אפר כירתו ואין נראה דאטו גרע ממקדיש זבל אשפתו דקאמר בסמוך דמועלין ואם כן מאי קא משמע לן הכא דהא ודאי דכל אדם יכול להקדיש לבדק הבית לכך נראה לפרש דמיירי באדם שנטל מתרומת הדשן לאחר שהורמה והקדישה מועלין בה מן התורה:

תורים שלא הגיע זמנן - דבעינן בתורים שיהו גדולים ובני יונה שעבר זמנן דביונים גדולים פסולים כדאמרינן בסוף פ' קמא דחולין (דף כב.) לא נהנין ולא מועלין פירוש לא מועלין כלל ואפילו מדרבנן אמרינן דלא מועלין כלל דאין לפרש דאין מועלין מן התורה קאמר אבל מדרבנן איכא מעילה דהא לעיל גבי דם דקאמר אין מועלין על כרחך רוצה לומר אין מועלין כלל דאי מן התורה דווקא קאמר מאי קאמר יצא לנחל קדרון מועלין וכי נמי יצא לנחל קדרון אין מועלין אלא מדרבנן כדפי' לעיל וכן גבי חטאות המתות דקאמר אין מועלין ר"ל אף מדרבנן כדמשמע לעיל בריש פ"ק (דף ב.) וא"כ ש"מ כל היכא דקתני אין מועלין ר"ל אפילו מדרבנן:

בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו אצל המזבח - לכאורה משמע דהכי קאמר בשלמא דישון מזבח החיצון אין מועלין משום דכתיב ושמו מיהו אין לפרש כך דהא בדישון מזבח החיצון יש בו מעילה כדמשמע לעיל דפריך והרי תרומת הדשן וכו' ואדרבה ושמו משמע שיש בו מעילה כדקאמר לעיל וכתיב התם ושמו אצל לכך נראה לפרש דדייק ממתני' דקתני דישון מזבח הפנימי לא נהנין ולא מועלין משום דנעשה מצותו דהיינו דישון אבל עד שלא נדשן מועלין בו דאכתי לא נעשית מצותו דמצוה לדשנו ודוקא במזבח הפנימי אבל במזבח החיצון מועלין בו אף לאחר הדישון ועלה קאמר בגמרא בשלמא מזבח החיצון מועלין בו אף לאחר הדישון משום דכתיב ושמו לומר דאף כי נעשית מצותו מועלין בו כדנפקא לן לעיל מדכתיב ושמו אלא מזבח פנימי מנלן דמצוה לדשנו דנימא דאין מועלין משעת דישון ואילך משום דנעשית מצותו ולא נראה

דא"כ משמע דקודם דישון יש מעילה בדשן מזבח הפנימי וזה אינו כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים דף כו.) דקטרת משתעלה תמרתו אין בו מעילה אלא נראה לפרש כך בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו נפקא לן מיניה דהוי מצוה לדשנו אלא מזבח הפנימי מנלן דמצוה לדשנו ולאו דמעילה קא צריך כלל וזה דוחק דהוה ליה לאיתויי גבי מזבח החיצון והרים הדשן ועוד בסמוך דקבעי מנורה מנא לן לא קבעי מדישון דהא כתיב בהדיא (שמות ל':ז') בהיטיבו את הנרות אלא קבעי מנלן דהיה קביעות מקום לדשנו [של] מנורה אצל מזבח קדמה לכך נראה לפרש דהכא נמי בעי בקביעות מקום דמשמע מתוך המשנה דקביעות מקום דמזבח הפנימי הוא אצל קדמה במקום ששם דישון מזבח החיצון מדקאמר דישון מזבח הפנימי אין מועלין משמע הא למזבח החיצון במקום שקבוע דישון פנימי מועלין ואם כן דישון מזבח הפנימי הוא אצל המזבח קדמה שאם הי' חוץ (לזמנה) אמאי מועלין שם אפילו במזבח החיצון והא אמרינן לעיל דמועלין בה עד שתצא לבית הדשן אלמא דכי יצאת לבית הדשן לית בה מעילה אלא ודאי דישון מזבח הפנימי הי' אצל מזבח קדמה סמוך לתרומת הדשן של מזבח החיצון (ובכאן גרס בית הדשנים היה שם) והשתא ניחא דקאמר דישון מזבח הפנימי אין מועלין הא של מזבח החיצון באותו מקום מועלין דאכתי לא יצא לבית הדשן שמחוץ למחנה ועלה קאמר בגמ' בשלמא מזבח החיצון נפקא לן קביעות מקום לתרומת הדשן דכתיב ושמו אצל המזבח אלא מזבח הפנימי מנלן שיש קביעת מקום לדישון דאמר קרא והסיר מוראתו בנוצתה והשליך אותה אצל המזבח קדמה אם אין ענין למזבח החיצון דהא כתיב ושמו תנהו למזבח הפנימי:

דף יב.

ואימא אידי ואידי למזבח החיצון ולקבוע לו מקום - פי' לקבוע מקום למוראה ונוצה (שיש לו שתהא) במקום תרומת הדשן של מזבח וקשה דמשמע דקאי לקבוע מקום אתרומת הדשן של מזבח החיצון גופייהו ועוד קשיא מאי משני א"כ לימא קרא אצל המזבח ה"ל למימר אם כן לא לכתוב אל מקום הדשן אלא והשליך אותה אצל המזבח קדמה ותו לא אלא ה"פ ואימא אידי ואידי לדישון המזבח החיצון ולקבוע לו מקום לדישון שהיא קדמה דבאידך קרא דושמו לא כתיב קדמה ולא הוה ידענא במזרח או במערב ומשני א"כ לימא קרא אצל (אצל) כלומר למה לי דכתיב אל מקום הדשן לא לכתוב אלא אצל המזבח קדמה והייתי למד בג"ש אצל אצל דדישון מזבח החיצון במקום

שזורקין בו המוראה והנוצה מאי מקום הדשן דאפילו מזבח הפנימי כלומר שגם קביעות מקום דישון מזבח הפנימי היה שם אצל מזבח החיצון:

מנורה מנלן - דדישונה היה שם אצל המזבח דשן הדשן כלומר בג"ש דשן דשן נפקא לן ממזבח:

רבי שמעון אומר תורים שלא הגיע זמנן מועלין בהן - כדמפרש בגמ' ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין ולא דמי לחטאת שעברה שנתה דאמר לעיל דמועלין בה קודם כפרה דהתם משום דאזיל לרעיה ואית לה פדיון אבל הכא אין לעופות פדיון ולא איקרו קדשי ה':

בשלמא לר"ש - לכן מועלין בתורין שלא הגיע זמנן כדקתני טעמא בפ' השוחט (זבחים דף קיב:) גבי אותו ואת בנו ומחוסר זמן הרי הוא בלא תעשה אם שחט בחוץ וכיון דאם שחטה בחוץ עובר בלא תעשה א"כ חשיבי לענין שמועל בהם אלא לרבנן דאמרי דליכא לאו אם שחט בחוץ מ"ש ממחוסר זמן דמועלין בו קודם שיגיע זמנו מעיקרא הוה מצי למימר בשלמא לר"ש מידי דהוי אמחוסר זמן בלאו האי טעמא דאית בהו לא תעשה אלא בעי למימר טעמא דאתי שפיר אפילו במסקנא דמסיק מידי דהוה אבעל מום ומחלק בין מחוסר זמן לעופות וכה"ג פירשתי בפ"ק דשבת (דף ה:) גבי בשלמא בן עזאי מהלך כעומד דמי:

אבל גבי עופות כיון דאין המום פוסל בעופות אין לעוף פדיון - לאו דוקא משום דאין פוסל דהא אפילו מחוסר אבר שפוסל בעופות לית ביה פדיון כדמשמע במס' מנחות (דף ק:) שאין פדיון אלא לבהמה:

וכי קדושה שבהן להיכן הלכה - כלומר קדושה שהיה להם קודם שמתו שהיה בהם מעילה מן התורה אמר עולא ותיקשי לך מתני' תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין ומיירי אף בשהקדישן קודם שעבר זמנן ואמאי לימא קדושה שבה להיכן הלכה שהיה בהן קדושה ביונים קודם שעבר זמנו למעילה בהו וה"ה דהוה מצי פריך מחמש חטאות המתות אמר ליה מודינא לך דאיכא מעילה דרבנן רב חסדא הדר ביה מקושייתו והכי קאמר מודינא לך דוודאי ליכא מעילה אלא מדרבנן כמו בקדשים שמתו והא דהוה (קהדר) קשה לי וכי קדושה שבהן להיכן הלכה לאו קושיא היא דהא גבי יונים אפילו מעילה מדרבנן ליכא וקשיא לי מי איכא מידי כלומר ומ"מ קשיא לי גבי מתניתין דתורין שלא הגיע זמנן דמשמע ליה לכי שיגיע זמנן מועלין בהם ומי איכא מידי דמעיקרא לית בהו מעילה קודם שיגיע זמנו ולכשיגיע זמנו אית בהו מעילה וקשיא לפירוש זה חדא דמאי מייתי ראיה בסמוך מדם דכי יצא לנחל קדרון מועלין בו והלא

לא הוי מעילה בדם אלא מדרבנן וגבי תורים לכשיגיע זמנו מועל בהם מה"ת ועוד קשיא דמשמע שבא לישב קושיתו דלעיל ולא משמע דקאי אההיא דתורין דאייתי ליה עלה לכך נראה דהכי פירושו מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן כלומר לא כמו שאתה סובר מתוך קושיתו דאיכא מעילה מה"ת מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן דוקא ולא מה"ת וקשיא לי מי איכא מידי כו' כלומר מיהו הייתי מקשינן כך והיה קשיא לי על דבריך מי איכא מידי כו' משום דקאמר פסיקתא ואמרת דכל קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה אבל מדרבנן אית בהו מעילה אפילו בקדשים קלים ואמאי הא לית בהו מעילה בקדשים קלים קודם שמתו ולבסוף לאחר שמתו איכא מעילה מדרבנן והיינו הא דקאמר לעיל וכי קדושה שבהן להיכן הלכה כלומר קדושה שבהם שלא היה בה מעילה כלל להיכן הלכה שתחול עליה קדושה חמורה והשתא ניחא דמייתי שפיר מדם דאיכא מעילה לבסוף מדרבנן דהוא הדין גבי קדשים שמתו שהיה בהם מעילה מדרבנן ואע"ג דמעיקרא ליכא בהן מעילה כלל והדר דחי התם איכא מעילה במקיז דם אפילו מה"ת ואם כן הויא דכי נמי נשחטה יש בהן מעילה מדרבנן:

דף יב:

המקיז דם בבהמת קדשים אסור ומועלין בו - וא"ת הכתיב לכפר ודרשינן לכפרה נתרבו ולא למעילה י"ל דה"מ בדם שחוטה ההיא לכפרה אבל דם בהמה חיה דלא חזי לכפרה לא:

מתיב רב המנונא וביצי תורים כו' - וקס"ד דדם כמו חלב ומשני כי קאמר גבי דם דלא מקיימא בלא דם וחשוב כגופה אבל חלב דמקיימא שפיר בלא חלב לא הוי כגוף הבהמה:

הפרש והזבל שבחצר - פירוש שיצאו מן הקדשים:

ודמיו יגיעו ללשכה מסייע ליה לר"א דאמר ר"א כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש - כלומר לא נהנין ולא מועלין דמיו יפלו לנדבה משמע שר"ל שישלם אותו שנהנה ממנו את הקרן ול"נ דאם כן מאי איכא בין לא מועלין מדרבנן למועלין מדרבנן דאפילו כי איכא מעילה מדרבנן לא משלם אלא קרן כדפי' במתני' וכל לא מועלין דמתני' ר"ל דלא מועלין אף מדרבנן אלא ה"פ ודמיו יפלו לנדבה הגזברים חייבים ליטפל בפרש ובזבל למוכרן ולהגיע דמיו ללשכה וה"ק ר"א כ"מ שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש כמו חלב המוקדשין וכיוצא בו שאין יכולין ליהנות מהם מה יעשו מהם יפלו דמיו לנדבה:

חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין - פירוש חלב של בהמה נקבה של קדשים וכן ביצים של תורין של הקדש שקדושתם קדושת מזבח כדמפרש ואזיל וא"ת הא

תינח בביצי תורים דלא מצינו שיהא שום איסור בהם אלא חלב המוקדשין הא אשכחן דאסור אף בפסולי המוקדשין דאמר (בכורות דף טו.) תזבח [ולא גיזה] בשר ולא חלב וא"כ אמאי אין מועלין וי"מ דכי אסר רחמנא חלב ה"מ לענין שאסור לחלוב כי היכי דדרשינן (שם) מתזבח ולא גיזה דאסור לגזוז אבל החלב עצמו שרי מידי דהוה אגיזה דשריא ול"נ דוודאי א"א לומר כן דהא אמרי' בפ' השוחט (חולין דף לו.) הואיל ואסירי בגיזה ועבודה דמן ליבעי קבורה ומאי קאמר והא גיזה עצמה שריא אלמא מייתי ראיה מחלב דאסור אף כי נחלב כבר והא דמייתי גיזה כמו וכו' הוא ושיטפת הש"ס הוא לאיתויי בהו לגיזה ועבודה ואין לתמוה מ"ש חלב מגיזה דגבי גיזה דרשי' (בכורות שם) דאסור לגזוז וגיזה שרי וגבי חלב אף כי נחלב אסור וי"ל דהכא והכא במשמעותיה דקרא דלמעוטי גיזה כתיב תזבח כלומר אבל לא תגוז למעוטי חלב כתיב ואכלת בשר דמשמע אבל חלב לא תאכל ושם בחולין (דף לו.) פירש כן אלמא משמע דחלב עצמו אסור וכן משמע בהדיא בבכורות (דף ו:) דקאמר מדאסר רחמנא חלב של פסולי המוקדשין הא חלב דחולין שרי א"כ דחלב עצמו אסור וקשה לן אמאי אין מועלין ונרא' לפרש למורי שי' דנהי דאסור מ"מ כיון דאינו ראוי לבא למזבח אין מועלין דלא הוו קדשי ה' וגם אין חיות הבהמה תלוי בו דלהוי חשוב כגוף הבהמה וראיה מדאמר בר"ה (דף כח.) שופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא שופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא וקאמר התם מ"ש ומשני גבי שופר של עולה כיון דמעל נפקי לחולין אבל של שלמים דליכא מעילה איסור הוא דרכיב עליה אלמא דבשופר של שלמים איכא איסורא ומ"מ ליכא מעילה בשלמים משום דלא הוו קדשי ה':

הקדיש תרנגולת מועלין בה ובביצתה - דהכא ראוי לימכר ולהביא הדמים לבדק הבית: **אלא גבי מזבח כי אקדיש קדושת דמים לית בהו מעילה** - קס"ד דה"ק במתני' בד"א בקדשי מזבח שהקדישו לצורך מזבח למוכרו וליקח מהן צורכי מזבח וקדשי בדק הבית דהיינו קדושת דמים:

במה דברים אמורים שהקדישו קדושת הגוף לגבי מזבח - פירוש ליקרב לגבי המזבח וא"כ לא היה דעתו להקדיש דבר שאין ראוי למזבח כמו חלב המוקדשין וביצי תורין ולכך אין מועלין:

כל הראוי למזבח כו' - כדמפרש ואזיל הקדיש בור מלא מים דהמים ראוים לבדק הבית לגבל בהן את הטיט אבל אין ראוים למזבח שהרי הקרב והכרעים לא היו רוחצים אלא באמת המים וגם לא חזו לניסוך המים דבעינן בניסוך המים שיהיו מים חיים כמו ששנינו בפרק לולב וערבה (סוכה דף מח.) שהיה ממלא ממעיין בית השילוח כדנפקא לן התם

מדכתיב ושאבתם מים בששון וגו' אשפה מלאה זבל אין ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית שובך מלא יונים היונים ראוים למזבח להקרבה אבל השובך אין ראוי לבדק הבית דשובך שוה הרבה ואין עוקרים אבניו לשום בבדק הבית דאם כן פוחתין דמיו וכן באילן ובפירות אין האילן ראוי לבדק הבית לקורות דאם כן היה פוחת דמיו והפירות אין ראוין למזבח כדכתיב (ויקרא ב':י"א) כל שאור וכל דבש לא תקטירו ודבש היינו כל מיני מתיקה אך אם הוא זית או גפן ראוים למזבח זית לשמן למנחות וגפן ליין לנסכים ואין ראוים לבדק הבית כדפרישית:

דף יג.

ומועלין בהן ובמה שבתוכו - פי' רשב"ם בהמוכר את הבית (ב"ב דף עט.) דגבי בור שייך מעילה כגון שהצניע חפצים לתוכו וקשיא דאמרינן לקמן (דף יח:) דאין מעילה במחובר לכן פר"ת כגון שעקר חוליא ונהנה הימנה דהוי תלוש:

אבל אם הקדיש בור ואח"כ נתמלא כו' מועלין בהם אבל לא מה שבתוכו - ולא ביונים מטעם הפקר דחצר משום יד איתרבאי (גטין דף כא.) ואין יד להקדש וגבי אילן ונתמלא משום דאין מעילה בגידולי הקדש ר' יוסי אומר כו' קסבר יש מעילה בגידולין:

ולד המעושרת - כלומר שנולד קודם שנכנסה אמו לדיר להתעשר והוה הולד חולין ולכך קאמר לא ינוק מן המעושרת כדמפרש בגמרא טעמא מקרא:

ואחרים מתנדבין כן - כלומר ויש [בני] אדם מתנדבין ומתנין קודם הכנסתה לדיר על מנת שתניק בנה שהוא חולין. ולד מוקדשין שהוא חולין שנולד קודם שהקדיש [האם]:

הפועלין לא יאכלו מגרוגרות של הקדש - אע"ג דבהדיוט פועל אוכל בין בתלוש בין במחובר כדאמר בב"מ (דף פז.) מ"מ בשל הקדש אינו אוכל כדמפיק ליה בגמרא מקרא וכן פרה לא תאכל מן כרשינים של הקדש ומותר לחסום פיה וקשיא על מה שפירש ואחרים מתנדבין שהיו מתנים על מנת להניק דלישנא לא משמע כן וה"ל למימר ואחרים מתנין בכך ועוד קשיא דבתוספתא קתני לה גבי פועלים ופרה והתם מה מועיל התנאי בדבר שהוא כבר של הקדש לכך נראה לפרש ואחרים מתנדבין כו' כלומר ואחרים בעלי בתים נדיבי לב היו מתנדבין להניק אותן ולדות מבהמות שלהן שהיא חולין וכן בפועלים ופרה של הקדש לפי שעושין בשביל הקדש היו עשירים מתנדבין לפרנסם:

אתיא העברה העברה - דכתיב גבי בכור (דכתיב) (שמות י"ג:י"ב) והעברת כל פטר רחם גבי מעשר בהמה כתיב (ויקרא כ"ז:ל"ב) כל אשר יעבור תחת השבט מה בכור מועלין בו לאו בחלב קאמר שהרי לא שייכא הנקה בבכור דהא זכר הוא אלא ה"ק מה

בכור מועלין בכולו אף מעשר מועלין בכולו ואף בהנקת הבן ולאו דוקא מועלין דהא אמרינן לעיל (דף יב:) חלב המוקדשין אין מועלין בו אלא רוצה לומר שנאסר החלב להניק ממנו חלב המוקדשין נמי להכי אסרינן במתניתין להניק ממנו דאתיא אמו אמו מבכור דכתיב גבי בכור בפרשת משפטים שבעת ימים יהיה עם אמו וגבי מוקדשין כתיב בפרשת אמור שבעת ימים (יהיה) תחת אמו וא"ת למה לי קרא לאסור חלב המוקדשין תיפוק ליה מדדרשינן בכורות (דף טו.) גבי פסולי המוקדשין בשר ולא חלב ואין לומר דהתם היינו דוקא לאחר שפירש אבל בהנקה לא אסור אי לאו האי קרא דהכא זה אינו ודאי דלכאורה משמע שחלב פסולי המוקדשין בכל ענין הוא אסור וי"מ דכי אסר רחמנא חלב פסולי המוקדשין היינו באכילה דכתיב (דברים י"ב:ט"ו) ואכלת בשר ולא חלב אבל בהנאה שריא ולהכי צריכינן הכא לגזרה שוה דאמו אמו לאסור אף הנאת יניקת הולד ואין נראה דהא אמרינן פרק השוחט (חולין דף לו.) הואיל ואסירי בגיזה ועבודה סלקא דעתך אמינא דמן ליבעי קבורה משמע דאף החלב אסור בהנאה וטעון קבורה דהא ודאי מדמי דם לחלב ולא לגיזה ועבודה כדפירשתי במתניתין לעיל לכך נראה למורי שי' דאי לאו האי קרא דהכא דקאסר חלב במוקדשים לא הוה דרשינן גבי פסולי המוקדשין דבשר אתי למעוטי חלב דלא הוה ידעינן לה למאי קאתי בשר למעוטי אבל השתא דאסר חלב במוקדשין קאתי בשר לומר אבל חלב כדקאי קאי תדע מדאצטריך לכתוב ולא תגוז בכור שורך ואסור גיזה בקדשים ואמאי צריך תיפוק ליה מדאמר גבי פסולי המוקדשים תזבח ולא גיזה אלא ודאי לא הוה ידענא למאי קאתי תזבח למעוטי אבל השתא דאסור גיזה בקדשים אם כן אתי תזבח לומר אבל גיזה כדקיימא קיימא ואם תאמר במרובה (ב"ק דף עז:) דקאמר כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא כלאים למאי אי לבכורה יליף העברה העברה ממעשר ומעשר תחת תחת מקדשים ל"ל למילף בכור ממעשר ומעשר מקדשים ליליף בכור מקדשים בגזרה שוה דאמו אמו וי"ל דלא דריש לה אלא לענין דבר התלוי באם כגון הנקה דהכא וכגון לענין לידה ברישׁ פ' יוצא דופן (נדה דף מ.) אבל לענין דבר אחר לא ניתנה לידרש ובהאי תירוצא מיתרצא קושיא אחריתא שיש להקשות היאך יליף מבכור שהוא אסור להניק והא אין דנין אפשר משאי אפשר מבכור דליתיה בהנקה דזכר הוא ולפי מאי דפרי' ניחא דע"כ צריך ללמוד מבכור (לענין מ"מ ואף) לענין דילפינן מגזירה שוה דהעברה העברה מ"מ כיון דלא ניתן ללמוד מוקדשים מבכור לענין הנקה אע"ג דאפשר מאי אפשר הוי כמו כן לענין מעשר (אלא) ילפינן שפיר מבכור כך דקדק וטרי לישב שיטת התוס' על בוריה וכל זה דוחק מאד ועוד קשיא דמילתא דפשיטא הוא דולד המעושרת לא ינק מן המעושרת כיון שהוא חולין

דהא כבר תנא לעיל חלב המוקדשין לא נהנין ועוד דקאמר ואחרים מתנדבין כן ובמתני' פירשתי שהיו עשירים מתנדבים להניק את הולדות מבהמות שלהם ומה נדבה היא זאת כיון דלית שום ריוח להקדש לכך נראה למורי ר' הרב ר' פרץ שיחי' דמתני' מיירי בוולד מעושרת וולד מוקדשים שילדו משהיו מוקדשין והיינו רבותא דאפ"ה אסור להניק מהם והיינו הא דקאמר ואחרים מתנדבין כן שבשביל שהיו הולדות להקדש היו מתנדבין להניק אותם וקבעי בגמרא מנה"מ דלא ינוק מאמו והכתיב תחת אמו דמשמע אפילו היתה אמו קדושה מ"מ יונק ממנה וקאתיא העברה העברה מבכור מה בכור מועלין בו פירוש שאסור להניק את הבכור מבהמת מעשר וקדשים דהא לא מצינו בכור של בהמת מעשר וקדשים שהרי הם פטורים מן הבכורות אף מעשר כלומר אף ולד שהוא קדוש קדושת המעשר שנולד מבהמת מעשר אסור להניק מאמו שהוא מעשר וחלב המוקדשין נמי אתיא אמו אמו מבכור דמה אמו האמור בבכור אינה של הקדש דבהמה של הקדש פטורה מן הבכורה אף אמו האמור בקדשים דכתיב שבעת ימים (יהיה) תחת אמו דמשמע לפי הפשט שמותר להניק לולדות של בהמת קדשים מאמו שהיא קדושה אינו כן דודאי אותה אם דחולין ולכך מותר להניק מאמו אבל אם היא קדושה אסור להניק לו והשתא ניחא דשפיר איצטריך ג"ש להכי דאף כשהולד של הקדש אסור להביא מן האם וגם ניחא דלא ילפינן התם מהך ג"ש דאמו אמו דהא לא דרשינן הך ג"ש אלא ללמוד דאמו דגבי קדשים ר"ל שהאם חולין כמו אמו דגבי בכור כדפירשנו:

מאי טעמא - אפועלים דלא יאכלו קאי. דישו [שלך] ולא של הקדש ואיתקש פועל לשור כדאמר בב"מ (דף פט.) איתקש חוסם לנחסם ונחסם לחוסם:

קלעיילין - מין קטנית הוא:

והא בתלוש בעינן - דהא אין מעילה בקרקע במחובר:

אבקה מעלי - פירוש האבק של קרקע שהוא תלוש שמשבח הקטנית כשהוא דש בקרקע של הקדש האבק עולה מן הקרקע:

דף יג:

שרשי אילן של הדיוט - בב"ב פרק לא יחפור (בבא בתרא דף כו:) מפרש לה שפיר:

מים שבכד של זהב - בשמחת בית השואבה מיירי שהיו ממלאים מאתמול ממי השלוח ונותנין אותה לחבית שאינה מקודשת שלא יהיו נפסלין [בלינה] כדאמר פרק לולב וערבה (סוכה דף מח:) ואין תימא דכד היינו חבית (ב"ק דף כז.):

נתנו לצלוחית - אותה צלוחית היתה כלי שרת ולכך מועלין בהם:

ערבה היו מקיפין המזבח - ולא נהנין ולא מועלין לפי שלא קדשו:
נהנין היו מהם זקנים בלולביהם קסבר מצות לאו ליהנות ניתנו:
אבל מועלין בג' לוגין - וקס"ד דקאי אירישא דמתני' דקאמר מים שבכד לא נהנין ולא מועלין וקאמר דבג' לוגין מועלין ולהכי פריך והא קתני סיפא נתנו בצלוחית מועלין בהן דמשמע אבל אירישא ליכא מעילה שבכד לא נקדש אלא [אי] איתמר כו' אמר ר"ש בן לקיש ל"ש הא דקאמר גבי צלוחית דמועל בהן אלא בג' לוגין דקסבר יש שיעור למים בג' לוגין ואם יש יותר מג' לוגין אין מועלין אלא בג' לוגין דאין המים מקודש כ"א כשיעור הצריך לנסכי המים אבל אם ישתה מג' לוגין האחרונים יהיה מועל וי"מ שהיה בו בכלי הרבה מים וקאמר דאין מועלין עד שישתה שלשה לוגין דזהו שיעור:
רבי אליעזר בשיטת ר"ע רבו אמר - ונסכיה אינו אומר נסכה אלא ונסכיה דמשמע ב' ניסוכין ומקיש ניסוך המים לנסכי יין הואיל ומחד קרא נפקי מה נסכי יין המנסכו בחוץ יהא חייב ואר"ל אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין ובזבחים פרק השוחט והמעלה (זבחים דף קי:) מסיק בתר הכי והא מי החג קאמר דאין שיעור למים וסיומא דקושיא הוא כלומר וכ"ת דאין ה"נ והא מי החג קאמר דמשמע דאין שיעור למים אלמא קסבר רשב"ל אין שיעור למים ואי קסבר יש שיעור א"כ מאי פריך אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין והא איהו גופיה אית ליה הכי ומשני לטעמא דמנחם יודפאה קאמר כלומר ר"ל גופיה סבר דיש שיעור למים והא דקפריך התם אי מה נסכי יין כלומר לטעמא דמכח הך קפריך דפירש טעמא דר"א ואית ליה לר"א דאין שיעור למים ולהכי פריך הואיל ור' אלעזר מקיש מים ליין א"כ אמאי קאמר אין שיעור למים וי"מ דההיא דלעיל דמועלין בג' לוגין אליבא דמנחם דמפיק ליה מקרא דאיתקש נסכי מים לנסכי יין וא"כ יש שיעור למים ול"נ דהכא מנחם יודפאה מאן דכר שמיה ועוד דבפרק השוחט והמעלה (ג"ז שם) משמע דמנחם לא בעי שיעור וקושיא דר"ל דמקשה ליה לאו מילתא היא:
הקן שבראש האילן - בגמ' מפרש לה שפיר:
יתיז בקנה - ולא יקחם בידו אלא מנענעו ע"י מקל ויפול:
המקדיש החורש - יער בל' תרגום:

דף יד.

מותרת מימר אמר - פירוש העובד כוכבים שעובד אותה אומר היא גופה לא מצלה לדידי מצלה בתמיה והלכך בידוע שביטלה:

שבאשרה יתיז בקנה מאי לאו דאתבר מגופה - שנשברו הקנים שנעשו (הזו) מגוף האשרה וקאמר יתיז בקנה והקן עצמו מותר אלמא עבודת כוכבים שנשתברה מאליה מותרת ומשני לא דקמייתי מעלמא כלומר שנעשית הקן מקנים אחרים ולא מגוף האילן אי הכי של הקדש אמאי לא נהנין ולא מועלין אלא נהנין פריך דכיון שאין הקן מאילן של הקדש אמאי לא נהנין אלא מיירי באיתבר מגופה וכ"ת אמאי לא מועלין הכא מיירי בגידולים וקסבר אין מעילה בגידולים ה"נ מסתברא פי' דמיירי באיתבר מגופה דאי ס"ד דאייתי מעלמא אמאי יתיז בקנה לישקליה משקל כלומר יטול הקן בידו בלא מקל אלא ש"מ דמיירי דאיתברא מגופה ולכך לא שרי ליה ליטול מקל בידו דלמא אתי למישקל מגוף האשירה שלא נשבר דהא אותם קנים שנשברו דומים לאותם המחוברין לאשרה אבל אי הוה מיירי באייתי מעלמא דלא דמי לגוף האשרה לא שייכא למיגזר אטו דלמא שקיל מאשירה עצמה אלא ודאי מיירי דאיתבר מגופה וא"ת אמאי הוצרך לומר הוכחה זו דאיירי באיתבר מגופה הא כבר מוכחא שפיר מדקאמר גבי של הקדש לא נהנין י"ל דהוכחה ראשונה אינו אלא ע"י דומיא דכי היכי דמיירי בשל הקדש שאיתבר מגופה מדקאמר לא נהנין כמו כן מיירי בשל אשרה באיתבר מגופה אבל עכשיו מייתי מגופה דאשרה מדקאמר יתיז בקנה דמיירי באיתבר מגופה וקשיא לר' יוחנן דאמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה אסורה ומשני א"ר אבא א"ר יוחנן לעולם דאייתי מעלמא יתיז אפרוחין כלומר מתני' ואפי' כדאייתא מעלמא ליכא לאקשויי מידי דהא דקאמר יתיז לא קאי אקן דודאי הקן אסור בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשירה ומאי יתיז יתיז אפרוחים שהאפרוחים מותרים בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשרה כדאמר לקמיה והשתא ניחא הכל דליכא לאקשויי דלישקלינהו ביד דאיכא למיחש שמא יעלה באשרה וא"ת והא כדסלקא דעתך דקאי יתיז אקן עצמו הוי קשיא ליה אמאי לא שקל להו ולא קאמר שמא יעלה וי"ל דודאי מעיקרא דקאמר יתיז הקן עצמו ליכא למיחש שמא יעלה שיכוין ליטול הקן בידו בלא עלייה על גבי אשרה אבל השתא דקאי יתיז אאפרוחים דודאי איכא למיחש שמא יעלה כי אין נוח כל כך ליטול האפרוחים בלא הקן אם לא יעלה כי הם נשמטים כאן וכאן ולכך צריך להתיז בקנה את האפרוחים דכיון דמתיז בקנה לא יצטרך לעלות באשרה כדי להתיז בקנה כי הדבר קל להתיזם בקנה אף כשעומד על גבי קרקע וא"ת אכתי אמאי של הקדש לא נהנין אף מן הקן עצמו כיון דמיירי בדאייתי מעלמא יש לומר דגזרינן דלמא אתו לאיחלופי בקנים המחוברים באילן וא"ת כיון דשייך למיגזר אף בדאייתי מעלמא אטו אותם המחוברים באילן א"כ מעיקרא מאי הוה פריך אמאי של הקדש לא נהנין והא שייך שפיר למגזר כדפרישית יש לומר לעולם ידע שפיר דשייך

למיגזר כדפרישית והכי הוה פריך מעיקרא של הקדש אמאי לא נהנין כמו גבי אשירה ולא גזרינן דהא מעיקרא ס"ד דיתיז בקנה קאי אקנים דקן דמותר בהנאה ולא גזרינן בהו מידי ולכך הוה פריך אמאי חיישינן גבי הקדש יותר משל אשרה אבל השתא דאשרה ואילן של הקדש שוים הן דהקן עצמו אסור כאן וכאן ואף הביצים כדמפרש בסמוך אבל האפרוחים מותרים כאן וכאן דתנן יתיז באפרוחים דאשרה וה"ה בשל הקדש כמו שאפרש בסמוך הלכך ליכא למיפרך מידי דהקדש ואשרה שוים הם דהכא והכא גזרינן דלמא אתי לאחלופי בקנים המחוברים לאילן כדפרישית כך נראה למורי רבינו הרב רבי פרץ שי' לפרש סוגיא זו מראשה ועד סופה:

אפרוחין כאן וכאן מותרין - פי' בין באשרה בין בשל הקדש כיון דאית בהן רוח חיים ואין צריכין לאמן כדמפרש בסמוך והא דקאמר יתיז בקנה קאי אאפרוחים וה"ה גבי הקדש אבל לא נהנין קאי אקן וביצים וה"ה גבי אשרה וא"ת ואמאי תנן להתירא גבי אשרה וקתני לאיסורא גבי הקדש י"ל דלהכי תנא לא נהנין גבי הקדש משום דבעי למיתני אין מועלין ומתיז בקנה קתני גבי אשרה דאף על גב דהוי דבר מאוס מאד שהוא של עבודת כוכבים אפילו הכי שרי אפרוחים בהנאה כך נראה למור"י:

בונין בחול ואח"כ מקדישין - פירוש כשהיו בונין היו בונין בהקפה ולא היו נותנין בהם מעות של הקדש שנתנדבו לעשות בנין עד שנעשה כל הבנין מאי טעם כלומר למה לא היה מקדיש מקמי בנין האבנים מאן דמתנדב מעות מקדיש להו ואמר תיחול קדושת המעות אבנין ויהיב להו לאומנין בשכרם כלומר ואי הוה מקדיש להו לאבנים מקמי בנין אם כן לא היה יכול לפרוע שכר האומנין ממעות של הקדש שאין הקדש מתחלל על המלאכה אבל עתה שבונה בחול מחלל קדושת המעות על כל הבנין ופורעים אחר כך שכר האומנים מאותן המעות שנתחללו ויצאו לחולין ופורע מעות למי שמכר אבנים כמה שקנו אותם ואם תאמר הא אמרינן פרק בתרא דכתובות (דף קו.) מגיהי ספרים שבירושלים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ומאי שנא משכר האומנין דהכא י"ל דשאני תרומת הלשכה שבאה בנדבת צבור ולב בית דין מתנה עליהם אבל לא שייך לומר לב בית דין מתנה בהקדש נדבת יחיד אפילו הקדישם למוסרם לצבור:

דף יד:

מותר הקטרת - היו מפטמין כאחת ג' מאות וששים וחמשה מנין כמנין ימות החמה להקטיר קטרת בכל יום חציו בבקר וחציו בערב ועוד שלשה מנין לצורך יוה"כ והיה נותר מן הקטרת כדאמר התם (כריתות דף ו:) פעם לששים שנה או לשבעים שנה היו

(בא) [מפטמין] חצאים כלומר היו עולין השירים לחצי הקטרת ועלה קאי הך דשמעתין מה היו עושין מאותו מותר מפרישין שכר האומנין ממעות הלשכה ומזכה אותן ע"י אחרים בשביל האומנין ומחללים הקטרת על אותם המעות שזכה בהם בשביל האומנין ונכנסין המעות בקדושת הקטרת בקדושת תרומה ישנה והקטרת יוצא לחולין ונותנין אותו הקטרת לאומנין בשכרם וחוזרים ולוקחין אותן מיד האומנין מתרומת הלשכה ולכך היה צריך לעשות כן לפי שא"א להקטיר קטורת מתרומה ישנה לשנה הבאה וא"ת ולמה הוזקקו לעשות כן שחיללו הקטרת על מעות האומנין היה להם לחלל מעות של תרומה חדשה על הקטרת שיצא כבר לחולין יש לומר דבהכי עדיף טפי לפי שהוא דרך מקח וממכר ממש והוי צניע טפי א"נ אם לא היו עושין כן אתי לאיתרשולי שיש כאן לחזור לחלל קדושת מעות של תרומה חדשה על הקטרת אבל עתה שהוא מפריש ליד ליד לא אתי לאיתרשולי:

ואמאי ליחליה אבנין - כלומר אי אית ליה לדשמואל דאמר בונין בחול למה להן לעשות כל אלה יחללו אותם הקטרת על הבנין ויצא לחולין ויחזרו ויחללו מעות של תרומה חדשה על אותה קטרת ולמה היו צריכין להפריש שכרם ולחלל כו' ומשני דליכא בנין ופריך והא מעות האומנין קתני משמע שעסוקים בבנין ומשני דליכא בנין כשיעור מעות של קטרת פי' אין הכי נמי דודאי יש בנין חול מדקתני האומנים אך אין בנין כשיעור מעות (שמן) של קטרת ולכך צריך להפריש מעות מתרומת הלשכה כשיעור הקטרת לשכר האומנים וא"ת וכי אפשר להיות כך ששכר הבנין הוא מרובה על הבנין יש לומר באומנות ציור שיש שכר לאומנין יותר ממעות בנין אי נמי הכי פירושו דליכא בנין כשיעור מעות הבנין לולי שכר האומנין שעם הבנין וצ"ע וי"מ דמיירי בשכר שחייבים לאומנין בשביל מלאכה שעדיין לא נעשית אך קצת יש בנין הלכך כיון דליכא בנין עדיין בנוי כשיעור הקטרת בסוף השנה שרוצים לקדש הקטרת א"א לחלל עליו אבל מפרישים כל שכר האומנין שעתיד ליתן להם לעשות המלאכה אשר התחילו כבר ולהכי נקט מילתא דאיכא בנין קצת דאי ליכא בנין כלל היה גנאי להפריש מעות מתרומת הלשכה על שכר האומנין העתיד אלא מתוך שהוצרכו להפריש לצורך האומנין בשביל שכרן המועט אינו גנאי להפריש הרבה על העתיד ועוד אמר רש"י לפי שמכאן התחילו במלאכה כמי שגמרו דמי שהרי אין יכולין לחזור בהם:

והאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל - כלומר ומה בכך אי ליכא בנין כשיעור מעות ומשני הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא משום פסידא דהקדש ודוקא בזמן שבהמ"ק קיים דאיכא פסידא להקדש אבל בזמן שאין בית המקדש קיים

דליכא פסידא להקדש לא ואפשר לחלל לכתחלה על שוה פרוטה וא"ת הכא נמי ליכא שום פסידא להקדש שהרי שירי הקטרת הללו חוזרים להקדש וי"ל דמ"מ כיון דבית המקדש קיים ואם היו מחללים על שוה פרוטה בעלמא דאיכא פסידא להקדש אע"ג דהכא ליכא פסידא מ"מ אינו מחולל דגזרינן (דלמא) אטו רוב מקומות דאיכא פסידא להקדש בכה"ג ולא דמי להההיא דהתם דקאמר בזמן שאין בית המקדש קיים אפשר לחלל דהתם לא שייך בשום ענין פסידא להקדש:

לא ניתנה תורה למלאכי השרת - ואי אפשר ליזהר שלא יהנו מן החומה כי עבד בחול דלמא אתי למיזגא עלייהו שפעמים שצריכים הפועלים לסמוך על האבנים ונמצא שמועלין:

אי בעצים דמכאן ואילך ה"נ הב"ע בעצים דיומיה - כלומר עצים שלקחו לבנותם ביום הלקיחה ובזמן מועט יכולים ליזהר מלסמוך עליהם:

דף טו.

מתני' קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה - אם אכל בשר עולה זו חצי זית ומבשר עולה אחרת חצי זית חייב קרבן מעילה וכן למ"ד לקמן (דף יח:) דמעילה בשוה פרוטה אם אכל חצי שוה פרוטה מזו וחצי שוה פרוטה מזו חייב:

ולחייב משום פיגול ונותר וטמא - שאם אכל חצי זית מזה וחצי זית מזה חייב כרת קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה ואם נהנה חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה מעל:

אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית כו' - שאם נהנה כחצי זית בשר קדשי מזבח וכחצי זית מבשר שהוקדשה לבדק הבית מצטרפין:

השתא יש לומר - קתני אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית מצטרפין כדקתני בסיפא דמתני' קדשי מזבח עם קדשי מזבח מיבעיא ואמאי קתני רישא דמתניתין וא"ת ומאי קא מתמה וכי אין דרך משניות בהרבה מקומות ששונה בהן בזה הענין בזו ואף זו י"ל דפריך משום דרישא מכלל סיפא היא דאחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית משמע בכל ענין בין קדשי מזבח עם קדשי בדק הבית בין קדשי מזבח עם קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית עם קדשי בדק הבית וא"כ אין זה שיטה דזו אף זו אם היה רוצה לשנות בזו אף זו ה"ל למיתני בסיפא קדשי מזבח מצטרפין עם קדשי בדק הבית:

משום דקתני עלה ולחייב עליו משום פיגול ונותר וטמא - דבקדשי בדק הבית לא איכא הכי מש"ה קא פליג ליה כלומר לכן שנאה בבבא ראשונה לעצמה משום דלא הוה שייך

למיתני ולחייב עליה משום פיגול גבי סיפא דקתני בה קדשי בדק הבית וכיון דקתני קדשי מזבח עם קדשי מזבח לחודייהו בחד בבא תנא נמי כה"ג בקדשי בדק הבית ואע"ג דמסיפא שמעינן להו:

מחוורתא - לומר דבר ברור ומחוור הוא זה אבל קדשי מזבח אית בהן לכהנים ואית בהו לבעלים הלכך לית בהו מעילה ועולה נמי עורה לכהנים ובסמוך פריך עלה טובא עד דקאמר במסקנא דלרבי ינאי ר"ל כי מזה הפסוק לא נפקא לן מעילה בקדשי מזבח וא"ת והא בשילהי תמורה (דף לב:) א"ר ינאי דאין מעילה מפורשת מה"ת אלא בעולה בלבד שנאמר מקדשי ה' אלמא משמע איפכא דבקדשי מזבח מפורשת מעילה יותר מקדשי בדק הבית והכא קאמר איפכא י"ל דלא קשו אהדדי דה"פ לא קאמר בעולה לאפוקי בדק הבית דהא ודאי משמע מתוך הפסוק דמקדשי ה' בקדשי בדק הבית יש בהם מעילה וליכא מאן דפליג אהא אלא בא ר' ינאי לומר דחטאת ואשם אין בהם מעילה מפורשת שאינם מיוחדים לשם כמו עולה וה"פ דהתם אין מעילה מפורש בקדשי מזבח אלא בעולה והכא דקאמר אלא על קדשי בדק הבית לא אתי לאפוקי עולה דאיקרי קדשי ה' שהיא קריבה למזבח ואע"ג דעורה לכהנים אין בכך כלום דמ"מ דהקרבה עיקר ולא אתי אלא לאפוקי חטאת ואשם וה"ק הכא אין חייבין משום מעילה אלא על בדק הבית דבקדשי בדק הבית מילתא פסיקא היא דאית בהו מעילה אבל בקדשי מזבח לא הויא מילתא פסיקא דליכא מעילה אלא בהו בעולה והיינו הא דקאמר אבל בקדשי מזבח אית בהו לכהנים ואית בהו למזבח כלומר בהני הוא דלית מעילה דהיינו חטאת ואשם דעולה מיקריא שפיר מיוחדת לשם כיון שכולה כליל:

כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום - הא פגם אית בהו מעילה:

ואפילו כי מתו (להו) [נמי] **לא יהא אלא דאקדושי אשפה כו'** - כלומר דשייך שפיר מעילה דלא גרעי מאשפה והקשה רבנו חיים הכהן גדול מי דמי אשפה ראויה לפדות אבל האי לאו בר פדיון הוא דלאו בר העמדה והערכה י"ל דשמא קסבר קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה א"נ מי לא עסקינן דהעמידן מחיים ולא הספיק לפדותן מחיים עד שמתו ואפ"ה קאמר עולא דיצאו מידי מעילה וא"ת תיפוק ליה דלא מעל משום דאמר אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ואפילו בקדשי בדק הבית אמרינן בפרק כל שעה (פסחים דף כט.) דליכא מעילה י"ל כדפי' שם דוקא להאכילן לכלבים אבל לשאר הנאות פודין (כגון) בקדשי בדק הבית כגון להסיקן תחת תבשילו ולהכי שייך הכא בקדשים שמתו מעילה:

מהאי קרא קדשי בדק הבית שמעינן - כלומר מקרא דמקדשי ה' לא נפקא לן אלא קדשי בדק הבית ולא קדשי מזבח ונפקא לן קדשי מזבח מקרא דלעיל דכל חלב וי"מ דל"ג לעיל והתניא כל חלב אלא גרס והא קרא קא נסיב לה פי' ר' ינאי קא מפיק מקרא בסוף פרק כל הבשר (חולין דף קיז.) דאיכא מעילה דמקיש פר כהן משוח לזבח שלמים מכאשר יורם מיהו נראה למורי שי' דגרס והתניא כל חלב והא דלא מפיק מרבי ינאי פשיטא ליה דמדרבנן קאמר ואסמכתא בעלמא אלא פריך מקרא דכל חלב והיינו קרא דמפקי מיניה במסקנא דיש מעילה בקדשי מזבח ואם תאמר והיאך נפקא ליה מיניה קדשי קדשים והא לא איירי קרא אלא באימורי קדשים קלים י"ל דכיון דאפקינהו קרא דמקדשי ה' מההיא דרשא דקאמר לעיל דדוקא קדשים המיוחדין לשם אלמא לא דרשי מיניה כלל אלא מוקמינן ליה בכל קדשים כן נראה למורי:

דף טו:

חמשה דברים בעולה כו' - מפרש להו ואזיל:

מתני ליה רב הונא לרבה ה' דברים בעולם - היה טועה בגירסת המשנה דגרס בעולה והוא אמר בעולם א"ל בעולם קאמרת כלומר וכי אין בעולם אלא ה' דברים והא קתני ו' דברים שבתודה ומסיק אלא תני שבעולה כלומר חזור בך וגריס בעולה:

בשלמא להעלותו בחוץ עולה דכליל הויא מצטרפין - פירוש אם העלה בחוץ כזית בין בשר בין אימורים חייב מפני שכולה כליל והכל חשוב כמו אימורים שלמים לא פירוש העלה בחוץ כזית משלמים בין בשר ואימורים פטור שהרי אינו חייב על העלאת חוץ אלא על דבר שמתקבל בפנים כדאיתא התם פ' השוחט והמעלה (זבחים דף קיא:) ובשר שלמים אינו למזבח והתנן כל הפיגולין מצטרפין זה עם זה ואפילו אימורין ובשר אלא אימא עולה ואימוריה מצטרפין לזרוק עליה את הדם כלומר שאם אבד ונשאר חצי זית מאימורים וחצי זית מן בשר העולה זורק הדם כאילו נשאר כזית מאחד מהם שהרי הכל אכילת מזבח ויש להם להצטרף זה עם זה אבל בשלמים לא שהאימורים אכילת מזבח ובשר אכילת אדם ואכילת אדם ואכילת מזבח לא מצטרפים ומני ר' יהושע היא דתניא כל הזבחים כו' ולאפוקי מדר"א דאמר יש דם אע"פ שאין בשר לדידיה לא בעינן והא דקתני לחייב עליה משום פיגול ונותר וטמא היינו לזרוק עליו את הדם לכתחלה בבשר חייבים עליו משום פיגול ונותר וטמא שהזריקה קובעתו בפיגול וקרי ביה קרבו מתירין:

כזית בשר וכזית חלב - או כזית חלב קאמר:

מנחה מאי עבידתיה - כלומר מאי זריקת דם שייכא הכא אמר רב פפא מנחת נסכים פירוש שיש זבח עם המנחה ואבד כל הזבח וס"ד אמינא דכיון דהמנחה קיימא והרי היא תחת הבשר או תחת האימורים ויזרוק קמ"ל דלא:

התרומה ותרומת מעשר כו' - בגמרא מפרש טעמא משום דכל הני איקרו תרומה:

כל הפיגולים וכו' וכל הנותרים כו' - כבר תנא ליה ברישא ואיידי דבעי למיתני כל הנבילות מצטרפות וכל השרצים מצטרפות תנא נמי כל הפיגולים:

אבל הנך לא צריכא - פירוש תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי לא צריך לפרושי מ"ט דמצטרפי כלומר שהרי דבר פשוט הוא שהם עצמן נקראים תרומה:

כל הנבילות - בגמרא מפרש לענין מאי קאמר:

כל הנבילות מצטרפות זו עם זו - כלומר בשר נבלה זו עם בשר נבלה [אחרת]:

אמר רב לא שנו אלא לענין טומאה - וה"ק במתני' כל הנבילות מצטרפות לטומאה אבל לענין אכילה לא מצטרפין אלא טהורים לעצמן וטמאים לעצמן דאיסור דטהורה משום נבלה ואיסור טמאה משום טומאה אבל משום נבילה ליכא דקסבר אין איסור חל על איסור ולוי אמר לאכילה נמי מצטרפין ואם תאמר וכי פליגי רב ולוי בפלוגתא דתנאי בעלמא דאמרינן דפליגי באיסור חל על איסור הא מדפריך בסמוך לרב אסי וקא משני קסבר האי תנא איסור חל על איסור אלמא אית להו לכולהו אמוראי דפליגי הכא דאין איסור חל על איסור ונראה לפרש דודאי כולהו איירי למ"ד אין איסור חל על איסור ולוי אמר לך אע"ג דבעלמא אין איסור חל על איסור הכא מודה דאיסור חל על איסור דגלי קרא בנבלה דכתיב (ויקרא ז) וחלב נבילה [וגו'] ואכול לא תאכלוהו התורה אמרה יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב וה"ה דחייל נמי איסור נבילה אטמאה ורב אסי אומר טהורים בפני עצמן וטמאין בפני עצמן איכא דאמרי פליגא אדרב וקסבר דלענין טומאה נמי לא מצטרפי וא"ת ומאי טעמא דהתינח לענין אכילה כדפירשנו לעיל דשני איסורים הם אלא לענין טומאה אמאי לא מצטרפי והא איסור טהורה וטמאה משום טומאה יש לומר דקסבר כיון דלענין אכילה לא מצטרפי לענין טומאה נמי לא מצטרפי וא"ת והא קתני במתני' כל הנבילות דמשמע דמצטרפי לכל הפחות לענין טומאה י"ל דמיירי בטהורה וטהורה כגון עז ופרה או בטמאה וטמאה כגון גמל וחמור וא"ת והא קתני במתני' כל ששיעורו וטומאתו שוה מצטרפין וכל הנבילות בין של טומאה בין של טהורה טומאתו ושיעורו שוה י"ל דלא קאמר מצטרפין אלא בשרצים שאין חלוקים לענין אכילה [אבל בבהמה דחלוקה לענין אכילה] כגון טהורה או טמאה בהא לא קאמר דמצטרפי:

דף טז.

ואיכא דאמרי לא פליג אדרב - והא דקאמר טהורים בפני עצמן וטמאין בפני עצמן לענין אכילה קאמר אבל לענין טומאה מודה לרב:

מיתיבי מיתת פרה וחיי גמל אין מצטרפין זה עם זה הא מיתת שניהם מצטרפין - וקשה לרב אסי ללישנא דקאמר דפליג אדרב אבל לא פריך לרב משום דרב מוקי לה לענין טומאה וכן משמע לכאורה מדקאמר בסמוך אמר לך רב אסי אלמא לרב אסי דוקא קפריך ותו דהיכי מצי מוקי לה רב לענין טומאה והא על כרחך הא דקאמר מיתת פרה וחיי גמל אין מצטרפין לענין אכילה קאמר שאם אכל חצי זית מפרה מתה וחצי זית מגמל חי אין מצטרפין להתחייב לא משום נבלה ולא משום טומאה דלענין טומאה לא מיירי דבחיי גמל לא שייכא שום טומאה כדאמר בפרק העור והרוטב (חולין דף קכח:) דבשר הפורש מן החי אינו מטמא ויש לומר דחיי גמל דהכא היינו אבר מן החי דשייכא ביה טומאה כדאמר התם בתורת כהנים לפי שאין לו חליפין והויא דומיא דנבלה וא"ת א"כ ל"ל צירוף הא אמרינן התם דאין לו שיעור י"ל דמ"מ בעינן שיהא בשר גידין ועצמות והכא מיירי בדאיתא גידין ועצמות אבל בשר ליכא ולכך צריך צירוף קודם שיטמא ומ"מ קשיא היכי קא דחי הא חיי שניהן מצטרפין והא אמרינן בסוף פרק גיד הנשה (חולין דף קג:) דאף באבר שלם אם חלקו מבחוץ אינו עובר עליו אלמא דאם חלק האבר לשנים ואכלו כולו פטור וכ"ש כזית משני אברים חצי אבר מזה וחצי אבר מזה דפטור אלא ש"מ דעל כרחך מיירי הכא לענין אכילה וא"כ אמאי לא פריך לרב כמו דפריך לרב אסי וי"ל דאין הכי נמי דפריך אפי' לרב והא דקאמר אמר לך רב אסי משום דס"ל לבעל הש"ס דלא פליג אדרב וכי היכי דניחא לרב אסי מהאי טעמא נמי ניחא ליה לרב ועוד אומר מורי שיחי' דלפי הלשון דלא פליגא אדרב א"כ רב ורב אסי הכל אחד ורב אסי משמיה דרב קאמר שהוא היה תלמידו:

ורבי יהודה היא - פירוש דקאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף קא:) דאבר מן החי נוהג בטמאה ובטהורה וה"ה לבשר מן החי דנוהג בטמאה ובטהורה ולכך מצטרפין חיי שניהם להתחייב באכילה ומשום אבר מן החי:

מאי איריא דרהיט ותני מיתת פרה וחיי גמל - כלומר מאי איריא דנקט מיתת פרה וחיי גמל ולשון רבנו משה מקוצי מעילה משונה הוא משאר מקומות:

ועוד תניא חצי זית כו' - אבל חצי זית מפרה כו' מצטרפין קשיא רישא אסיפא אלמא ש"מ דמיתת שניהם מצטרפין פירוש אף הא דקאמר בסיפא דהך ברייתא בין במיתתם בין בחייהם רוצה לומר כגון חיי גמל ומיתת פרה או איפכא דמצטרפין א"כ תקשה רישא

אסיפא אלא ש"מ במיתת שניהם מצטרפין וי"ל בין במיתת שניהם בין בחייהם והא דקאמר הכי אין זה רק כדי ליישב הברייתא דלא תיקשי דתיהוי משבשתא דהא אי הוה הא בין במיתתם בין בחייהן ר"ל אחד חי ואחד מת מ"מ מוכח שפיר מיתת שניהם הוא אמר לך רב אסי קסבר האי תנא איסור חל על איסור ואנא קאמינא למ"ד אין איסור חל על איסור כדפירשנו לעיל דכולהו אמוראי פליגי אליבא דמ"ד אין איסור חל על איסור:

דף טז:

מאי טעמא אכילה כתיב בהו - וסתם אכילה בכזית:

פתח באכילה וסיים בטומאה - דכתיב והבדלתם (אתם) בין הבהמה (הטמאה לטהורה) ולא תשקצו [את] נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה הרי לך פתח הכתוב באכילה דשיקוץ נפש שייך באכילה וכתיב אשר הבדלתי (אותם) [לכם] לטמא דהיינו לטמא אחרים בנגיעה והיינו סיים בטומאה לומר מה טומאה בכעדשה כו' כלומר להכי פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר לך שיעור אכילה כשיעור טומאה מה טומאה בכעדשה כדדרשינן (חגיגה דף יא.) מהם בהם ושיערו חכמים חומט תחלת ברייתו בכעדשה:

וקלסיה ר' יוחנן - לרבי יוסי בר רבי חנינא שסידר הברייתא לפניו וא"כ קשיא לרב דאמר בכזית ולא גברא אגברא דמסתברא טעמא דרב משום דליכא מאן דפליג וגם מפיק מילתא מקראי:

כאן במיתתן כאן בחייהם - כלומר במיתתן דאיכא טומאה בכעדשה אמרי איסור אכילה שיעורו כשיעור טומאה אבל בחיים ליכא טומאה אמרי דלוקה על אכילתו בכזית אמר ליה אביי והא רב אמתני' קאי כלומר והלא רב אמרה למילתיה על משנתינו דכל השרצים דמיירי בין במיתתם בין בחייהם אמר [ליה רב יוסף] ההוא דילך הוא לשון קנטור הוא כלומר דיוק זה שלך יהיה ואין לי עסק בו רב שמעתא בעלמא קאמר כלומר מילתא באפי נפשיה ולא אמתני' קאי ואביי סלקא דעתיה דקאי אמתני' דומיא דההיא דלעיל דלא שנו אלא לענין טומאה:

וקלסיה ר' יוחנן - בתמיה מיתיבי האברים וכו' כלומר וכי קילס ר' יוחנן והלא יש תשובה על זה דקשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן האברים אין להם שיעור אע"ג דבעינן בנבלה כזית ובשרץ בכעדשה מ"מ באברים לא בעינן שום שיעור וא"ר יוחנן אין לוקין עליהן אלא בכזית ולעיל קאמר בכעדשה סגי וא"ת לישני כאן במיתתן כאן בחייהן וי"ל (דכולי

עלמא) הכא נמי מיירי במיתתן דאברייתא דאברים קאי (הא) דמיירי במיתה מדקאמר מטמאין:

אמר רבא במובדלין דבר הכתוב - כלומר הא דאמר ר' יוחנן איסורו כטומאה היינו מובדלים שבפרשה כלומר ח' שרצים דטומאתן בכעדשה והא דקאמר ר' יוחנן אין לוקין עליהם אלא בכזית בשאר שרצים מיירי שהם טהורים מלטמא ולא שייך בהן לומר איסורו כטומאה וא"ת כי שני לעיל כאן בחייהם כאן במיתתן לישני כאן במובדלין כאן בשאינן מובדלין כי הכא י"ל דאי מיירי הא דרב דלעיל באין מובדלין מאי רבותיה דקמ"ל רב פשיטא דבעי כזית מידי דהוה אכל איסורין שבתורה מיהו קשיא דא"כ ר' יוחנן נמי מאי קמ"ל כיון דמיירי בשאר שרצים דלא שייך טומאה ועוד קשיא דא"כ דמיירי הך דר' יוחנן דהכא בשאר שרצים א"כ לא קאי אמאי דמיירי בברייתא בח' שרצים המובדלין מדקתני מטמאין לכך נראה דה"פ במובדלין דבר הכתוב כלומר לא הקיש הכתוב אכילה לטומאה אלא גבי שרצים דשייך בהו הבדלה כגון ח' שרצים שמובדלין מן האחרים אבל בהמה לא הוקשה אכילתה לטומאתה ובבהמה הוא דקאמר ר' יוחנן דבעינן כזית ולא קאי אכל מילי דברייתא לא קאי אפחות מכעדשה מן השרץ אלא אאברים דנבלה וקמ"ל דאע"ג דלענין טומאה מהני אפילו פחות מכזית מ"מ לענין אכילה בעינן כזית ועל זה פריך בהמה נמי לפלוג בין מובדלת לשאינה מובדלת כי היכי דגבי שרצים מפלגין בין מובדלין לאינן מובדלין וגבי מובדלין מקשי אכילה לטומאה הכי נמי גבי בהמה הוה לן לאקושי אכילה לטומאה דהא בהמה איתקש לשרצים בהאי קרא ונפקא מינה לענין אבר נבלת בהמה שיהא איסורה כטומאה דהיינו בכל שהוא כדקתני האברים אין להם שיעור והא דקתני בין מובדלות לשאינן מובדלות לשאינן מובדלות ל"ד אלא כלומר דלגבי בהמה לא תיבעי (אבר) כזית ומשני כי מקיש להו רחמנא לבל תשקצו כלומר הא דמקשינן אכילה לטומאה היינו בשרצים דעלייהו קאי אשר הבדלתי לכם לטמא אבל בהמה לא מיירי קרא דאשר הבדלתי דליכא לפלוגי בין מובדלין לשאינן מובדלין שהרי כל הבהמות בין טהורות בין טמאות מטמאות הלכך כיון דלא שייכא בהו הבדלה לא קאי סיפא דקרא אבהמות ואם כן ליכא לאקשויי אכילה לטומאה גבי בהמה וכי איתקוש בהמה לשרצים היינו דווקא לבל תשקצו ופירוש זה דחוק מאד דמעיקרא מאי סלקא דעתך וכי לא ידע שפיר דליכא לאקושי אכילה לטומאה אלא בשרצים דשייך בהו הבדלה לכך נראה דמעיקרא ה"פ בהמה נמי ליפלוג בין מובדלין לשאינן מובדלין כלומר הא ודאי דליכא לאקושי אכילה לטומאה בהיקשא דנראה דגבי בהמה לא שייך בה הבדלה אלא מ"מ כיון דגבי שרצים איתקש אכילה לטומאה משום דשייך בהו הבדלה

גבי בהמה נמי הוה לן למימר דאיסור אכילתה כטומאה וגבי אברים לא תבעי כזית דהא בהמה ושרצים איתקשו להדדי בהאי קרא ומשני כי הקיש להו רחמנא לבהמה ושרצים היינו דווקא לבל תשקצו שיש בשניהם לאו דבל תשקצו אבל לענין לעשות אכילה כטומאה לא הוי בהמה כשרץ:

דף יז.

השרצים מצטרפין זה עם זה - כגון שמונה שרצים החולד והעכבר וגו':

כל שטומאתו ושיעורו שוין מצטרפין - כגון שרץ ושרץ נבילה ונבילה טומאתו ולא שיעורו כגון אבר מן המת וכזית מן המת שטומאה שוה באהל ולא שיעורו דכזית מטמא בבשר ואבר בכל שהוא לא טומאתו ולא שיעורו שרץ ונבלה:

אמר רב חנין כו' - פירוש הא דקאמר במתני' דם השרץ ובשרו מצטרפין היינו דווקא בעוד הדם בשרץ אבל פירש הדם מבשר השרץ אין מצטרפין מתיב ר' יוסי בר ר' חנינא הטמאים מלמד שמצטרפין ואפילו שרץ ושרץ שרץ ודם בין משם אחד בין משני שמות פירוש שני שמות שני שרצים כמו חולד ועכבר אז מצטרף דם השרץ עם שרץ אחר וכ"ש דם השרץ ובשרו שמצטרפין אפילו כי פירש אמר רב יוסף כאן בכולו כאן במקצתו כלומר הא דאמר הכא בברייתא שמצטרפין דם של שרץ זה ובשר שרץ אחר היינו דווקא בכולו שפירש הדם משרץ שלם וזו חשוב להצטרף והא דאמר גבי מתניתין דאין מצטרף אלא אם כן עודו בו היינו במקצתו שלא פירש הדם אלא מאבר אחד או מחתיכה אחת ואז אינו חשוב להצטרף ומנא תימרא שיש חילוק בין כשבא משרץ שלם בין כשבא משרץ שאינו שלם כדתניא נשפך על הרצפה והיה מקומה קטפרס פירוש נשפך רביעית דם המת במקום מדרון ולא היה מתעכב במקום אחד אלא כאן מעט וכאן מעט האהיל על מקצתו טהור לפי שלא האהיל על כל רביעית הדם איהל על כולו שאיהל על כל מקום שנשפך הדם כגון שאיהל ידו עליו טמא דאז איהל על רביעית דקסבר שהדם שבמקום זה מצטרף לדם שבמקום אחר:

והא אמר רבי יוחנן רביעית דם שהגיס בו טהור - פירוש מגיס הדם בכף או בקנה טהור לפי שאי אפשר שלא בלע הקנה ולא ישאר רביעית ואמאי טהור הא אמרינן איהל על מקצתו טמא אע"פ שלא האהיל על כל הרביעית [במקום אחד] אלא כאן בכולו כאן במקצתו הא דאמרינן איהל על מקצתו טמא היינו בכולו כלומר כשאותו דם בא ממת שלם והא דר' יוחנן טהור כשבא ממקצת המת ולא בא ממת שלם וקשיא לפירושו דכיון דמוקי ליה בעודו כו' כלומר שהדם בבשר השרץ מאי צירוף בעי בשר השרץ קרינא ביה

בכוליה כיון שלא פירש מעולם ועוד קשיא מהיכא תיתי האי חילוק דבכולו למקצתו כיון דאיכא רביעית מה לי בא ממת שלם מה לי בא ממת חסר לכך נראה כמו שפי' רבינו נסים גאון דגרסי' א"ר חנין א"ר זעירי כו' פי' אמר ר' זעירי אמר ר"י (האמורה וכו') צריך שיהא אותו הדם מאותו השרץ שהבשר נבדלה ממנו כלומר אבל דם של שרץ זה אינו מצטרף עם בשר שרץ אחר ועל זה פריך מההיא שבאים ב' שמות דקאמר בהדיא דמצטרפין ואע"פ שבאים מב' שרצים ומשני כאן בכולו כאן במקצתו פירוש הא דקאמר התם דמצטרפין אע"ג דבאים משני שרצים כגון שנגע בכולו בדם ובבשר והא דקאמר זעירי דדוקא משרץ אחד ולא מב' שרצים כגון שלא נגע אלא במקצתו בדם או בבשר ולהכי קאמר דכי הם משרץ אחד דמצטרפין דהוי כאילו הדם והבשר מחוברין כאחד אבל כשהם משני שרצים כל חד וחד דבר בפני עצמו הוא ומנא תימרא דאיכא לפלוגי בהכי בין נגע בכולו בין נגע במקצתו כדתניא נשפך כו' איהל על מקצתו טהור כו' אלמא שיש חילוק בין איהל על כולו לאיהל על מקצתו והוא הדין שיש לחלק בנגיעה וא"ת אם כן אמאי מייתי תו והאמר ר' יוחנן רביעית דם כו' פי' השר מקוצי משום דאי לא ההיא דר' יוחנן הוה מצי למימר דהא דאמר הכא איהל על מקצתו טהור כגון דליכא רביעית ולהכי מייתי הא דר' יוחנן דמירי אף ברביעית ומ"מ הוא טהור כיון שלא נגע אלא במקצתו:

דכתיב וזה לכם הטמא - מייתורא דוי"ו דוזה קדריש או מה"א דהטמא:

חכים ליה בן יוחי - כלומר נתחכם לעצמו:

וסיפר קומי - עשה כדי להתנכר שלא יכירו בו שהוא יהודי שיהודים אינם מספרים קומי:

אמרו טבית - כלומר נכון הדבר וטוב לעשות לבטל הגזרה:

דף יז:

אילו היה אבא חלפתא קיים - יכולין אתם לומר תן בנך להריגה כמו שאתם אומרים לעצמי לשלוח בני עם ר"ש בן יוחי שהוא כעסן וירא אני שמא יענישנו ור"ש היה סובר שלא היה אומר כך בעבורו אלא בעבור אימת המלכות פן יסתכן בדבר ולכך אמר אילו היה יוחי אבא קיים כו' והשיב ר' יוסי אנא אזלי דלמא עניש ליה ר' שמעון לברי מסתפינא שהוא נער וממהר להשיב ור' שמעון נוח לכעוס ומקפיד בדבר מועט הוא כשהם מהלכים בדרך כו' ומכל מקום הלך רבי אלעזר ברבי יוסי כדמפרש בירושלמי שרבי שמעון נדר לו שלא יענישנו:

עקם פיו - מיהר להשיב:
אל יחזור הבן אצל אביו - בירושל' מפרש שאחזתו אסכרא וכשנזכר ר' שמעון על שהתנה [להשיבו אל] אביו חזר ונתפלל עליו ונתרפא:
יצא לקראתו בן תמליון - אותו הוא שקורין למטוך בלע"ז וכמו תינוק קטן הוא ורגיל בין הנשים להתלוצץ בהן:
אמר רצונכם אבוא עמכם - ועל ידי יבא נס:
בכה רבי שמעון ואמר שפחה של בית אבא נזדמן לה מלאך שלש פעמים - על הגר אמר כן כדכתיב (בראשית טז) [שם] מלאך (השם) שלש פעמים מלמד שראתה שלשה מלאכים אני לא פעם אחת כלומר ואני איני ראוי שיזדמן לי פעם אחת יבא הנס מכל מקום כלומר יבא הנס מכל מקום על ידי הדיוט זה קדים הוא על בבת דקיסר הלך הוא לפניהם ונכנס בגוף בת קיסר כי מטו להתם רבי שמעון ורבי אלעזר אמרו לו בן תמליון צא בנחת אמרו לו ובלט שלא ירגישו האחרים בזה ויסברו שעל ידי תפלה הוא אמרו:
אמרו להון אילו כו' - פירוש הא בני בית המלך אמרו כן:
להההיא איגרא - איגרא של גזרת המלכות:
והיינו דאמר רבי אלעזר בר רבי יוסי אני ראיתיה בעיר [**רומי**] - על הפרוכת אמר כן ובאותה שעה שבכאן היה שראה אותו שלא מצינו שהיה בעיר [רומי] רק עתה שהיה באוצר המלך וראה אותה שם:

דף יח.

תני אין צריכין לצרף - תימה דבפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף סח:) קאמר לר"ש ליצטרף היתר לאיסור וליתסר ומשני ר"ש לטעמיה דתנן הערלה וכלאי הכרם רש"א אין מצטרפין אלמא משמע דאין מצטרפין ר"ל דאין מצטרפין ממש וי"ל דההוא דמס' ע"ז לאו היינו הך דהכא אלא ההוא דאין מצטרפין דבסיפא דמשנה אחת דמייתי בס"פ ר"ע (שבת דף פט:) דתבלין שנים ושלשה שמות ותניא בסיפא ר"ש אומר שני שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד אין מצטרפין ורוצה לומר דאין מצטרפין כיון דאין שניהם איסור אחד ממין אחד והש"ס קיצר הלשון ולא דק קצת מן המשנה וא"ת מאי צירוף בעי התם והא אית ליה כל שהוא למכות י"ל דהיינו דווקא כשהאיסור בעין ואוכלו אבל התם מיירי שהוא בתערובות כגון ערלה וכלאי הכרם שנתערבו יחד ובכי האי גוונא לא אמר ר"ש כל שהוא למכות דאם לא כן ל"ל קרא בנזיר (דף לה:) ובפסחים (דף מג:) להיתר מצטרף לאיסור ושם פירשתי והתם בההיא דשבת (דף פט:) רוצה לומר שנתערבו ביחד

כדקתני בירושלמי ברישא דההיא התרומה ותרומת מעשר של דמאי עולין באחד ומאה ומצטרפין זע"ז אבל הכא מיירי בלא נתערבו דהא לא קתני עולין באחד ומאה:

הבגד והשק וכו' לנוולה - פירוש דרך האורגת שיש בידה בלאי בגדים שלא תהיה מחלקת יותר מדאי וכן קוצצי תאנים:

מתני' הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אע"פ שלא פגם מעל - מפרש בגמרא דמודה ר"ע בדבר שיש בו פגם ומפרש במאי פליגי ר"ע וחכמי':

נתנה קטלא בצוארה - קטלא היא רביד ובירושלמי אצעדה מתורגם קטלא:

שתה בכוס של זהב כיון שנהנה מעל - לפי שדבר שאין בו פגם:

לבש בחלוק כסה בטלית בקע בקרדום לא מעל עד שיפגום. הנהנה מן החטאת לא מעל עד שיפגום. מפרש לה בגמרא:

במאי קמיפלגי בלבוש אמצעי ומלמלי - פירוש לבוש אמצעי לאפוקי עליונה שהוא פוגם יותר מדאי וכן התחתון סמוך לבשר פוגם הרבה אבל אמצעי אינו פוגם אבל לזמן מרובה הוא פוגם ובהא פליגי דרבנן סברי כיון דלקמיה פגים דבר שיש בו פגם הוא ואין מועלין עד שיפגום ור"ע סבר [כיון] דהשתא לא פגים דבר שאינו פוגם הוא ויש מפרשים לבושא מציעא יש בו פגם מיד אבל אינו ניכר עד לפנים רבנן סברי דדבר שיש בו פגם הוא אין מועלין בו עד שיפגום ור"ע סבר דבר שאין בו פגם הוא ופירש הקונטרס לשון אחרון עיקר (והשמות מוכח בו לפנים) ונראה לרבי כי הדין עמהם דהיכא דאין בו פגם עתה ולקמן יפגם דבר שאין בו פגם הוא לכ"ע כדאיתא לקמיה דפריך על ההיא דשתה בכוס של זהב ודהבא לאו בר איפגומי הוא בתמיה וכו' עד דמסיק נהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר מי לא איכא פגימה כו' כלומר לקמיה איכא פגימה ואפילו הכי קרי ליה במתני' לכוס של זהב דבר שאין בו פגם וליכא מאן דפליג:

ומלמלא - בגיטין (דף נט.) מפרש שהוא בגד דק והוי כאמגוזא ופלגי אמגוזא ולענין דבר שיש בו פגם הוי כלבוש מציעאה:

אין מעילה אלא שינוי - פירוש מקדש לחול על מרשות לרשות מרשות קדש לרשות חול ומייתי ראיה מסוטה שהיא עושה שינוי שמנחת בעלה ועוסקת ומדבקת בדבר שהוא חולין וגנאי לה:

ואומר וימעלו (בני ישראל בה') באלהי אבותיהם ויזנו אחרי הבעלים - תימה מאי ואומר וי"ל דאי מסוטה ה"א דדוקא נהנה דומיא דסוטה שנהנית מן העבירה אבל שינוי בלא הנאה כגון מעות דהקדש דמוציא לחולין שלוקח בהם חפץ לעצמו או כדתנן במתני' גבי אבן או קורה של הקדש נתנה לחבירו הוא מעל דאין גופו נהנה מן ההוצאה עצמו

אימא דאין בזה מעילה קמ"ל מעילה דגבי עבודת כוכבים דהוי שינוי רשות בלא הנאה שמשנה עצמו מרשות הקב"ה ומעבודתו לרשות עבודת כוכבים דאינו נהנה בזה אף אני אביא במעילה כשמשנה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מוכר ונותן ומשאיל חפצים של הקדש להדיוט שמעל אע"פ שאינו נהנה וא"ת ולייתי מעילה דגבי עבודת כוכבים ולשתוק מסוטה וי"ל דאיצטריך מסוטה לאשמועינן דאפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר של הקדש אפ"ה אם נהנה מעל ואפי' בלא פגם כגון קטלא וטבעת דמתני' והא לא מצינו למילף מעבודת כוכבים דעבודת כוכבים איכא שינוי מרשות לרשות שמניח עבודתו של הקב"ה ועובד עבודת כוכבים להכי איצטריך מסוטה וא"ת ומסוטה היכי יליף הנאה בלא שינוי רשות והלא בסוטה איכא שינוי מרשות הבעל לרשות הבועל וי"ל דבסוטה ודאי ליכא שינוי רשות שהרי היא אינה מניחה את בעלה במה שמזנה תחתיו אבל מעבודת כוכבים מייתי שמניח עבודת הקדש והולך ועובד עבודת כוכבים וא"ת כיון דמעילה דסוטה אינה קרויה שינוי רשות א"כ מאי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי וכן הוא אומר איש איש כי תשטה אשתו ומעלה וגו' וי"ל דעיקר סמך אמעילה דעבודת כוכבים דמייתי לבסוף ומ"מ אגב אורחיה מייתי מעילה דסוטה לאשמועינן דשייכא מעילה בהקדש בנהנה בלא שינוי ובלא פגימה דומיא דסוטה כדמסיק לקמן א"נ נהי דשינוי רשות ליכא בסוטה כדפרישית שאינה יוצאה מרשות הבעל בכך מ"מ איכא שינוי קצת והכי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי פי' דשני פנים האחד שינוי דהנאה כמו נהנה מן ההקדש אפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר ובלא פגימה דמ"מ הוי שינוי כיון שהקדש כל הנאותיו אסורות להדיוט וכן מצינו מעילה כיוצא בה גבי סוטה דכתיב כי תסטה אשתו וגו' וכדפרישית ועוד יש שינוי אחר בלא שום הנאה כגון שינוי מרשות לרשות שמוציא מרשות הקדש ומכניס לרשות הדיוט כגון מכירה ונתינה והשאלה ומיד שנשתנה לרשות הדיוט דהיינו שעשה בה ההדיוט מעשה שחשוב זכיה וקנין מהדיוט להדיוט אע"פ שלא נהנה ועל שינוי זה מייתי מוימעלו דעבודת כוכבים דסגי כמו שינוי מרשות לרשות כדפי' בלא הנאה כך דקדק משי"ח:

דף יח:

יכול נהנה ולא פגם [או] פוגם ולא נהנה וכו' - פי' נהנה ולא פוגם [ס"ד] ילפי' מעילה מסוטה שאינה פוגמה בבעילה של זנות שהיא עושה את בעלה ודומיא דהכי נימא גבי הקדש וא"ת מאי [יכול] דקאמר וגם מאי מייתי מתרומה לפטור נהנה בלא פגם דילפינן מעילה מסוטה והא מתני' היא דנתנה קטלא טבעת דנהנה בלא פגם חייב וי"ל דמתניתין

בדבר שאין בו פגם שדרך תשמישו והנאתו בלא פגם והכא בדבר שיש בו פגם קאי וה"ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף בדבר שיש בו פגם ומייתי נמי מתרומה שדרך הנאה ע"י פגימה דהיינו אכילה לפטור (כמה) דהקדש נהנה בלא פגם (והכא אדבר שיש בו פגם קאי וה"ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף) בדבר שיש בו פגם (ומייתי בדבר שתשמישו דרך פגם) כגון קרדום וחלוק וא"ת כיון דבדבר שיש בו פגם מיירי א"כ היכי תיסק אדעתא לחיוביה ממעילה דסוטה והלא סוטה לא דמיא אלא לדבר שאין בו פגם כדפרישית וי"ל דמ"מ אי לאו מיעוטא דילפינן מג"ש דתרומה הוה ילפינן מסוטה כל נהנה בלא פגם אפילו בדבר שיש בו פגם אע"ג דלא דמי לסוטה משום דסברא הוא לומר כיון דאהנאה קפיד קרא לחייבינהו א"כ לא שנא אין בו פגם ולא שנא יש בו פגם להכי אצטריך תרומה לחלק וכה"ג צריך לומר גבי פגם ולא נהנה יכול וכו' פגם ולא נהנה פירוש פגם ולא נהנה תיסק אדעתי' למילף מעבודת כוכבים שפוגם ומחלל שהולך מאלהים חיים והולך אחרי ההבל ואינו נהנה כלל בזה שעובד עבודת כוכבים אף אני אביא במעילה לחייב פוגם בלא נהנה כגון מזיק הקדש ומשליכו לאיבוד כגון שנוטל חפצים של הקדש ומשליכו לאור או במים או משברו וע"כ פגם דקאמר היינו כדפי' דליכא לפרושי כגון שמוציא מרשות הקדש ומכניסו לרשות הדיוט ע"י מכירה ומתנה או שאלה וקרי ליה פגימה לפי שהקדש נפסד וחסר בזה ל"ל הכי דא"כ כי מייתי מתרומה לפטור הא ודאי כיון דאיכא שינוי רשות הוצאה מרשות הקדש והכנסה לרשות הדיוט הרי הוא מועל דהיא גופה ילפי' ממעילה דעבודת כוכבים וגם תנן נמי נתנה לחברו הוא מעל אלא ודאי מיירי במזיק בלא שינוי רשות כדפרישית וא"ת והיא גופה היכי בעי למילף מעבודת כוכבים והלא בפגם עבודת כוכבים איכא נמי שינוי רשות כדפ"ל וי"ל דמכל מקום סלקא דעתך אמינא דעיקר קפידא דקרא לאו משום שינוי רשות אלא אפגמא ופסידא דהקדש קפיד רחמנא ואם כן אפילו בלא שינוי רשות נמי סלקא דעתך אמינא לחיובי להכי אצטריך תרומה לחלק כך דקדק משי"ח:

מה תרומה פוגם ונהנה - דהכתיב כי יאכל ואי אפשר לאכילה בלא פגימה שמפסיד התרומה מן הכהן וגם פוגם בלא נהנה פטור בתרומה לאפוקי נהנה בלא פגם בדבר שיש בו פגם ולאפוקי פגם בלא נהנה היכא דליכא שינוי רשות כגון מזיק ואין להקשות לכתוב תרומה ולשתוק מאידך דהש"ס מצריך לקמן בסמוך:

אכילתו ואכילת חבירו - מיירי שהאכיל את חבירו שנתן לתוך פיו של חבירו דליכא לפרושי אכילת חבירו ע"י שליחות שצוה חבירו לאכול מן ההקדש הא ליתא אע"ג דיש שליחות לדבר עבירה גבי מעילה כדילפינן חטא חטא מתרומה הני מילי במעילה

הבאה ע"י הוצאה אבל במעילה הבאה ע"י אכילה והנאה לא כדאמרינן פרק האיש מקדש (קדושין דף מג.) לא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב גבי האומר לשלוחו צא ואכול את החלב וכדפי' שם בתוספתא כך נראה למשי"ח א"נ שמא י"ל גם ע"י שליחות וכגון שצוה את חבירו ליטול ולאכול ומדאגביה קנייה ומעל קודם האכילה כדפירש שם בתוספתא כך נראה למשי"ח:

דף יט.

אקשיה רחמנא לתרומה דכתיב כי יאכל פרט למזיק - פירוש פוגם דלא נהנה דאי לא [היקשא] דתרומה הוה מחייבינן כדקאמר בתחלת הברייתא דקאמר יכול פגם ולא נהנה וכו' משום דילפינן ליה מעבודת כוכבים כדפירשנו לעיל אין להקשות מאי שנא דהקישא דסוטה נקטיה לחיובא והיקש דתרומה לפטור דהא כדאית' והא כדאיתא הקישא דסוטה אתיא לחייב נהנה בלא פגם בדבר שאין בו פגם לולי הקישא דסוטה הוה פטרינן כל נהנה ואילמלא הקישא דתרומה הוה מתחייב פגם בלא נהנה מעבודת כוכבים כדפ"ל וא"ת מדוע לא הזכיר גם פטור דנהנה בלא פגם גבי תרומה דהא נמי מתרומה כדאיתא לעיל יכול נהנה ולא פגם כדפ"ל וי"ל משום דלא פסקינן ליה דהא איכא נהנה בלא פגם דחייב כגון בדבר שאין בו פגם דילפינן ליה מסוטה אלא אי קשיא הא קשיא גבי עבודת כוכבים דנקט הקישא לפטור עד דנקט לפטור היה לו להזכיר לענין חיוב דהא מעבודת כוכבי' נפקא לן חיוב מעילה בהוצאה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מכירה ומתנה ושאלה גם בלא הנאה דהא לא שמעינן לא מסוטה ולא מתרומה דבתרויהון איכא הנאה וי"ל דהכי נמי קאמר אקשיה לעבודת כוכבים ועד דאיכא שינוי כלומר מעבודת כוכבים דבשינוי רשות מחייב בלא שום הנאה ואגב אורחא אשמועינן דאינו קרוי שינוי בהוצאה מרשות הקדש לחוד עד שיכנס לרשות הדיוט ויזכה בו ההדיוט על ידי בקוע וכדפירשנו לעיל דאשמעינן רבותא אליבא דרב הונא:

אקשיה רחמנא לתרומה - כי יאכל פרט למזיק אף הקדש מידי דבר אכילה כי מזיק ליה פטור תימה משמע דוקא דמידי אכילה הוי מזיק פטור וקשיא דבפ"ק דב"ק (דף ט:) במשנה תנן נכסים שאין בהן מעילה הא יש בהן מעילה דהיינו קדשים או קדשי קדשים פטור וקאי אארבעה אבות נזיקין דרישא דקתני בהו המבעה דהיינו אדם המזיק ואפילו למ"ד מבעה זה השן דלא פליגי בזה ופי' ה"ר ר"י דתנא דנקט דכי יאכל לדעתו לאשמועינן דכי נמי אכיל דרך היזק כגון אכילה גסה פטור ויש להוסיף כגון שמן של תרומה דפטור כדאיתא פרק כיצד מברכין [ברכות דף לה: ועי' תוס' ב"מ צט: ד"ה פרט וכו']:

ודהבא לאו בר איפגומי הוא - בתמיה אמתני' דכוס של זהב דקרי ליה דבר שאין בו פגם:
דהבא דכלתיה דנון היכן אזל - מסקנא דקושיא הוא כלומר אי דבר שאין בו פגם הוא דהבא דכלתיה דנון פירוש זהב כלתו של אותו עשיר הנקרא נון היכן אזל ומהדר ליה דלמא האי דהבא היכי דרמיין כלתיך כלומר שמא עשתה מזהבה כמה שעשו כלות שלך דהיו משליכות אותו בחלונות או במקום אחר שאינו נשמר והיה פוגם הרבה. דרמיין משליכות:
מכדי אי בבהמה תמימה היינו כוס של זהב - פירוש כיון שהיו תמימים דבר שאין בו פגם הוא דאפילו כחשה אין נפסד בכך כלום שהרי מקריבים אותה ויוצא בה דלא שייך פגם אלא בדבר העומד לדמיו שאם בא למוכרו דמיו נפחתים אבל בדבר העומד ליקרב ואינו נפסד בכך ליקרב אין זה דבר שיש בו פגם ומשני בבעלת מום דהשתא עומדת לימכר דדמיה פחותים:

דף יט:

הכי גרסי' נהנה בחצי פרוטה ופגם בחצי פרוטה או שנהנה בפרוטה בדבר אחד ופגם בפרוטה בדבר אחר ה"ז לא מעל עד שיהנה שוה פרוטה ויפגום ש"פ בדבר אחד ובגמ' מפרש טעמא דילפי' מתרומה דבדבר שפגם בו נהנה:
אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת בלבד - תימה דתניא בתוספתא [בקע] בקרדום של הקדש [ובא חברו] ובקע בו ובא חברו ובקע בו כולם מעלו וליכא למימר דבקרדום כלי שרת מיירי דהא תני התם בסיפא נתנה לחברו וחברו לחברו הראשון מעל והשני לא מעל ובעולה כולם מעלו ומפרש דהתם במאי עסקינן כגון לאחר שבקע החזירו דמה שהחזירו הרי הוא של הקדש כאילו לא מעלו ורבינו יצחק מפרש דהתם בגזברין עסקינן דלעולם לא יצאו לחולין בשום מעילה עד שיוציאנה מרשותו:
רבי אומר כל דבר (**שיש בו פגם**) [**שאין לו פדיון**] **יש בו משום מועל אחר מועל** - מפרש ליה בגמ':
מאי טעמא דת"ק קסבר בעניינא דבהמה כתיב [**דכתיב**] **באיל האשם** - פירוש דכתיב (ויקרא ה) (אשר) יכפר עליו באיל האשם ומיותר דהכתי' קרא אחרינא והוה מצי למיכתב אשר יכפר עליו אלא ש"מ לדרשא אתי למימר דווקא באיל אשם איכא מעילה אחר מעילה אבל לא בכלי שרת נראה לר' דצריך לפרש דסברי רבנן שהוא יוצא לחולין ע"י מעילה וא"כ יש לו פדיון דאם אין פדיון א"כ לא יצא לחולין ואמאי לא ימעלו בו מאחר שמעל אחד ואין סברא לומר בזה דגלי קרא:

ור' נחמיה אמר לך ק"ו אם לאחרים מביא לידי קדושה - פירוש שהכלי שרת מקדש במה שבתוכו הוא עצמו לא כל שכן פירוש שלא יצא לחולין ע"י מעילה אבל מ"מ מודה דיש לו פדיון אלא גבי מעילה שאני משום ק"ו ולענין פדיון שמא לא שייך האי ק"ו ובאיל האשם מיבעיא ליה לדרשא אחריתא:

האומר הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין וטעונין מלח וטעונין תנופה - ומפרש התם פרק הקומץ רבה (מנחות דף כ:) דלדברי רבי עצים צריכים קמיצה כמו מנחה וצריך עצים לעשות מערכה ולהקטירם בה והשתא פליגי כן רבי ורבנן במתני' דרבי סבר כל דבר שאין בו פגם כגון עצים יש בהן מועל אחר מועל כמו בהמה וכלי שרת דעצים קרבן גמור הוא ורבנן סברי דלאו קרבן הוא ואין בהם מועל אחר מועל:

קדשי מזבח תמימים ונעשו בעלי מומין איכא בינייהו והתניא - בניחותא רבי אומר יקברו דקסבר בעינן העמדה והערכה וחכ"א יפדו דקסברי לא בעינן העמדה והערכה השתא פליגי בין רבי ורבנן דאליבא דרבי דאמר בעינן העמדה והערכה אם כן אלימא קדושתייהו שהרי אינם נפדים בקל הלכך יש בהם מועל אחר מועל ודבר שאין בו פגם קרי ליה לפי כשמתחלה כשהיו תמימים היו דבר שאין בו פגם ורבנן סברי אין מועל אחר מועל דלא אלים קדושתייהו שהרי הם נפדים מבלי העמדה והערכה:

נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל - בגמרא מוקי לה באבנים המסורות לו לגזבר עסקינן שאינן יוצאין לחולין בנטילת הגזבר לפי שאינו מוציא מרשות הקדש בנטילתו שכל זמן שהיא ברשות הגזבר הרי היא ברשות הקדש עד שיוציאה מרשותו:

דף כ.

נתנה לחברו הוא מעל - פירוש גזבר לפי שיצא לחולין מכי נתנה לחברו שהוציאה מרשותו:

בנאה בתוך ביתו הרי זה לא מעל - מפורש בגמ' כגון שלא שינה אותה אלא הניחה ע"פ ארובה דאי עשה בה שינוי קנאה הגזבר ויצאה לחולין:

נתנה לבלן אע"פ שלא רחץ מעל - בפרק הזהב (ב"מ דף מח.) מייתי מינה סיוע לריש לקיש דאמרינן משיכה מפורשת מה"ת ודייק מינה דוקא בלן דלא מיחסרא משיכה אבל שאר בעלי אומניות לא מעל עד דמשיך ומ"מ לר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות לא מותיב מינה דמצי לאוקומא בבלן עובד כוכבים דהתם ודאי בשאר אומניות לא מעל עד דמשיך דכיון דבישראל מעות קונות בעובד כוכבים קונה במשיכה כדאית' בבכורות (דף יג.) לעמיתך לישראל בחדא ולעובד כוכבים בחדא ואפ"ה הוי סייעתא

לריש לקיש דלכאורה לא משתמע בבלן עובד כוכבים דומיא דלעיל דקתני נתנה לחברו דהתם בישראל מיירי מדקתני חברו:

שהוא אומר לו הרי המרחץ פתוח הכנס רחוץ - כלומר הבלן יאמר אין הדבר מעכב בי שהרי הכל מוכן ואם כן קנה המעות:

אכילתו ואכילת חברו - פירוש אוכל בחצי פרוטה והאכיל לחברו בחצי פרוטה הנייתו והניית חברו כגון שסך עצמו בשמן של הקדש בחצי פרוטה וסך חברו בחצי פרוטה מצטרפין זה עם זה ואפילו לזמן מרובה:

מאי שנא הוא ומאי שנא חברו - דכי נטל לא מעל כו' נתנה לחברו מעל בגזבר המסורות לו כולה כדפי' במתני':

למה לי עד שידור - כיון דבנה מעל קס"ד השתא דבנאה מיירי שסתתה ותיקנה הרי לך שעשה בה שינוי וקנאה ומשני אמר רב כשהניחה על פי ארובה פירוש כשהיתה מתוקנת מקודם לכן ולא עשה בה שום שינוי רק הניחה על פי ארובה ומטיחה בטיט עד שנתחברה יפה וכיון דבני ליה מיהא מעל בניחותא כלומר לאחר שבנאה מועל בה אם דר תחתיה שוה פרוטה אע"ג דאין מעילה במחובר לקרקע היינו תלוש ולבסוף חיברו וקסבר הוי תלוש:

לימא מסייע לרב דאמר המשתחוה לבית אסרו - דקא סבר תלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש (וה"ה דהוה מצי לשנויי) ודחי ליה הנאה הנראת לעינים אסרה תורה כלומר לעולם תלוש ולבסוף חיברו הוי מחובר ושאני הכא משום דהוה ליה הנאה הנראת לעינים שהארובה נכרת היא מבחוץ:

הדר בבית של הקדש כיון שנהנה מעל - אלמא תלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש וה"ה דהוה מצי לשנויי הנאה הנראת לעינים שאני ומשני אמר ריש לקיש התם כשהקדישו ולבסוף בנאו דהתם אפילו למ"ד הוי מחובר (ולא) מעל כיון שהקדישו קודם ותימה ע"כ לעיל דקאמר וכיון דבני מעל לימא מסייע ליה לרב אמאי לא דחי ליה ולאוקמא למתני' כשהקדישו ולבסוף בנאו אבל בנאו ולבסוף הקדישו לא אהני האי טעמא [וי"ל דאף דבנאו ואח"כ הקדישו ס"ל דלא מהני אלא משום הנאה הנראה לעינים הוא דאסור] והשתא אתי שפיר דמייתי סייעתא מהדר בבית של הקדש ולא מצי לדחויי הנאה הנראת לעינים שאני דקא סלקא דעתך השתא דמיירי בבנאו ולבסוף הקדישו דלא מהני ליה ההוא טעמא וכי דחי ריש לקיש כשהקדישו ולבסוף בנאו מטעם הנאה הנראה לעינים הוא:

מתני' השליח שעשה שליחותו בעל הבית מעל - כדאמרינן לעיל באידך פירקין (דף יח:) דילפינן חטא חטא מתרומה:

אמר לו תן בשר לאורחים ונתן להם כבד כבד ונתן להם בשר שליח מעל - שהרי לא עשה שליחותו של בעל הבית שצוה לו:

דף כ:

מאן תנא דכל מידי דמימליך עליה תרי מילי הויין - כגון כבד ובשר שכשבעה"ב צוה לשלוחו להביא בשר השליח נמלך בו אם חפץ בכבד מביא אבל בלא נמלך לא היה מביא והכא דאמר בעה"ב הבא בשר והביא כבד תנן במתני' לא עשה שליחותו א"כ תרי מילי נינהו א"ר חסדא דלא כר"ע דתנן פ' הנודר מן הירק (נדרי נד.) [הנודר מן הירק] מותר בדלועין דקסברי רבנן דדלועין לאו ירק הוא ור"ע אוסר דקסבר ירק הוא והתם מפרש פלוגתייהו אמרו לו לר"ע והלא אדם אומר לשלוחו קח לי ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין פירוש אלמא מילתא אחרינא הוא דאי הוה ירק אמאי מהדר שליח לא מצאתי אלא דלועין לא היה לו להמלך אלא היה לו ליקח מיד דקא סברי רבנן דכל מילתא דמימלך עליה השליח תרי מילי נינהו אמר להו כן דברי פירוש השיב להם ר"ע כן דברתם כלומר משם אני מביא ראיה לדברי כלום אומר לא מצאתי אלא קטנית בתמיה כלומר וכי משיב להם כך ולמה אינו משיב להם אלא לפי שאין זה מנהג העולם שאם שאל אדם מין אחד אין משיבין לו על מין אחר אלא שהדלועין בכלל ירק הן ואין הקטנית בכלל ירק פירוש הרי לך על כרחך לפיכך משיב לו לא מצאתי אלא דלועין לפי שהדלועין בכלל ירק ואינו משיב לו קיטנית לפי שאינו בכלל ירק אלמא קסבר ר"ע דמידי דאימליך עליה שליח נמי לא הוי תרי מילי וא"כ מתני' אתיא דלא כוותיה:

אביי אמר אפילו תימא ר"ע מי לא בעי אימלוכי - פירוש כיון שלא נמלך והביא כבד שלא צוה שינה מדעת בעה"ב הלכך גבי מעילה לא עשה שליחותו:

קרביים לאו בשר נינהו - ונפקא מינה שאם לא היו ראויים לאכילה כי אם לכלבים אין בכך מקח טעות כי אין דרך אדם לאוכלן ואוכליהן לאו בר אינש פירוש האוכלן אינו מבני אדם:

ביומא דכייבין ליה עיניה עסקינן - דלא אכיל דגים והא דאמר פ' הנודר מן הירק (ג"ז שם:) נונא סמא לעינא התם פריך ליה ומשני כאן בתחלת אוכלא כאן בכולה אוכלא יש מפרשים תחלת חולי העין ויש מפרשים אוכלא סעודה כלומר כאן שהדגים בתחלת הסעודה כאן שבאים בכולה הסעודה:

ש"מ מוסיף על שליחותו הוי [**שליח**] - בכתובות פ' אלמנה ניזונית (כתובות דף צח:) איתא הך בעיא והכי איתא איבעיא להו אמר לשלוחו זבין לי ליתכא ואזל וזבן כורא מאי מוסיף על דבריו הוי וליתכא מיהא קנה או דלמא מעביר על דבריו הוי וליתכא נמי לא קני וה"נ במתני' כי אמר לשלוחו תן להם אחד והוא אומר טלו שתים אי בההיא דכתובות הוי מעביר על דבריו הכא הוה לן למימר לא עשה שליחותו והתם בכתובות (ג"ז שם) מייתי לה להיא דהכא א"ר ששת דאמר שליח מדעתי פירש להם הראשון לדעת בעה"ב כאשר צוותי והשניה מדעתו והם נטלו שלש הראשון בתורת שליחות בעה"ב והשניה בתורת שליחות השליח והג' לדעתם וכן פירשו בנטילתן מהו דתימא עקר שליח שליחותיה דבעה"ב פירוש אפילו כי אמר מדעתיה קמ"ל:

דף כא.

אמר לו הבא לי מן החלון והביא לו (**מן הדלוסקמא**) **מן הדלוסקמא והביא לו** (**מן החלון**) ולא פירש לו אי זה חלון ואיזו דלוסקמא ולשם היו הרבה חלונות או הרבה דלוסקמות אע"פ שאמר בעה"ב לא היה בלבי על זה אלא על זה פירוש לא היה דעתי על אותו חלון כי אם על האחר מ"מ בעה"ב מעל שהרי נעשה שליחותו דדברים שבלב אינן דברים:

הבא לי מן החלון והביא מן הדלוסקמא כו' שליח מעל - פי' לכשיוציא בעה"ב שהוא מסתמא גזבר שהרי עדיין לא יצאו מרשות הקדש עד שהוציאם:

שלח ביד חש"ו עשו שליחותו בעה"ב מעל - ובגמ' פריך הא לאו בני שליחות נינהו:

לא עשה שליחותו החנווני מעל - לפי שהחש"ו אינן בני מעילה הלכך הקדש לא יצא לחולין עד שבאו ליד החנווני ויוציאם החנווני ומעל החנווני נמי דקאמר לכשיוציא קאמר:

כיצד יעשה - פי' כיצד יעשה בעה"ב שלא ימעול החנווני:

אמר ר' אלעזר עשאום כמעטן - פי' דכיון דניחא ליה לבעה"ב במאי דעביד חש"ו הוו ליה כשליח דתנן הזיתים מאימתי מקבלין טומאה משיזיעו זיעת המעטן מעטן הוא שמשימין בו זיתים וזיעה קרי למוהל היוצא מהן וקאמר בגמ' דמה שיזיעו במעטן חשיב משקה דהא ניחא ליה ולא זיעות בקופה פי' דההוא לא חשיב משקה דלא ניחא ליה כיון דהולך לאיבוד ויש לתמוה דאטו לא שמעינן מכמה דוכתין ההיא דרשא יותן דומיא דכי יתן (ב"מ דף כב:) דכיון דניחא ליה אע"ג דאיהו גופיה לא חשיב משקה ולמה ליה לאתויי הך משנה ה"ל לאתויי נמי בעודהו הטל עליו ושמא התם איכא מעשה מיהא

בידי שמים להכי אייתי ההיא דזיעת הזיתים דממילא ודמיא לשלח ביד חרש דכממילא דמי כיון שאינן בני שליחות:

נתנו על גבי הקוף והוליכו [או] ע"ג הפיל [והוליכו] ה"ז עירוב - הקשה ר' אפרים דבפ' בכל מערבין (עירובין לא:) אמרינן אין זה עירוב ותירץ דהתם מיירי שהקוף עצמו מניחו לשם עירוב אבל הכא מיירי שאמר לאדם ליטלו מעל גבי הקוף ומעל גבי הגמל לכשיגיעו למקום ויניחנו לשם עירוב וקשה דאם כן לא מייתי הכא מידי כיון דבר דעת הניחו לכך נראה דהכא מיירי בעמד ורואהו שהפיל הניח הפת במקום הנחת עירוב ואמר תיקני לי פת אלמא דמתעבד שליחותיה אע"ג דשליח הפיל לאו בר דעת הכי נמי חרש דמעילה איתעביד שליחותיה וא"ת אדרבה נילף שליחות דמעילה משליחות דתרומה וגבי תרומה בעינן שליח בר דעת דאדרבה הוי עדיפא למילף מתרומה דהא כל עיקר שליחות דמעילה מתרומה הוא דיליף וי"ל כיון דשליח דמעילה בהוצאה ושינוי רשות הוא דהוי והכא הוי שינוי רשות על ידי שליחות בר דעת לכך מסתבר ליה לדמוייה להנך דמייתי דאין קפידא בבר דעת וגבי מידי דהנאה לא מהני שליחות במקום שהמעילה באה על ידי הנאה כדאמר בפ' ב' דקדושין (דף מג.) שלא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב ומ"מ איצטריך למילף שליחות מתרומה דלא תימא דאין שליחות לדבר עבירה:

הבא לי בחציה נרות - נר הוא כור של ברזל או של חרס שמשימין בו שמן ופתילות והלך והביא לו בחציה נרות ובחציה פתילות:

ושינה שהביא לו נרות ממקום פתילות ופתילות ממקום נרות השליח מעל - שהרי שינה מדעת בעה"ב שהלך לקנות נרות ממקום אחר שלא נצטווה:

והלך והביא לו בפרוטה אתרוג ובפרוטה רימון שניהם מעלו ר' יהודה אומר בעה"ב לא מעל כו' - בגמ' מפרש פלוגתייהו גבי חלוק וכה"ג פליגי באתרוג:

נתן לו דינר זהב - פי' שהוא כ"ד של כסף:

דף כא:

כגון דאייתי ליה שוה שש - פירוש סלעים בשלש ונמצא שהרויח לו שליח ג' סלעים אימא סיפא ור' יהודה אומר כו' ואתה הבאת לי חלוק קטן ורע השתא פריך מאי רע שהרי לפי מה שתירץ דאייתי שוה שש בג' גדול הוא ומשני דאמר ליה אי יהבת ליה דינר כו' פירוש כל דינר זהב אייתית לי שוה שני שני דינרין פירוש כ"ש שהייתי מרויח יותר

שהיו נותנין לך לפי חשבון שהבאת שוה י"ב בששה ונמצא שהייתי משתכר כפלים ממה שאני משתכר עתה:

ואמאי לימא אי לא שני ליה גבי קטנית דיהיב ליה טפי - גרסי' בכתובות פ' אלמנה ניזונית (כתובות דף צט:) אי באתרא דמזבני בשומא פירוש הרבה ביחד מי לא שויא טפי והיא היא וה"ק קס"ד השתא דמיירי באתרא דמזבני בשומא פירוש הרבה ביחד ולהכי פריך אמאי מודה ר' יהודה דהתם נמי דרך הוא של מוכרים לפי מה שהלוקח קונה הרבה מוזיל מוכר גביה ומשני א"ר פפא באתרא דמזבני כני כני פירוש מדה מדה כלומר לא בשומא כמו שהיית סבור אלא מעט מעט דפסיקא מילתא לא מוזיל מוכר גביה דלוקח:

המפקיד מעות אצל השולחני צרורין לא ישתמש בהם כו' - צ"ע בב"מ פ' המפקיד (בבא מציעא דף מג.) דמייתי לה להיא דהכא ולא מייתי לה כלישנא דתנינן לה הכא:

פרוטה של הקדש שנפלה לתוך הכיס או שאמר פרוטה בכיס זה הקדש כיון שהוציא את הראשונה מעל דברי ר' עקיבא - ואע"ג דספיקא הוא אם נהנה בשל הקדש ר"ע לטעמיה דמחייב על ספק מעילות אשם תלוי בכריתות (דף כב.) תימה וליבטל האי פרוטה של הקדש שנפלה וכ"ת דבר שיש לו מתירין הוא ע"י פדיון ואפילו באלף לא בטיל הא ליכא למימר דדבר שיש לו מתירין דרבנן הוא וצ"ל דליכא אלא חד בכיס דליכא ביטול אי נמי מטבע חשיב ולא בטיל:

ומודה ר"ע באומר פרוטה מן כיס זה הקדש שהוא מוציא והולך עד שיוציא כל הכיס - פירוש באחרונה תהיה של הקדש ובגמרא פריך מ"ש רישא ומ"ש סיפא:

אמר ליה סיפא באומר לא יפטר כיס זה מן הקדש - כלומר אינו נפטר מכיס זה להוציאה כולה בלא הקדש פרוטה והאי לישנא ודאי משמע דהקדש הוי באחרונה:

היו שנים הגדול שבהן הקדש - פירוש ובסיפא דמתניתין נמי לימא דהמטבע מובחר יהיה של הקדש אבל אריסא לא פריך דשמא לישנא דרישא משמע הכי וליכא למימר דפריך נמי אריסא דאם כן לפרוך מאי שנא רישא ומ"ש סיפא:

דף כב.

כיסין אלוגין רמא ליה - דס"ד דטעמא דמתני' משום ברירה אע"פ שאין מפרש שום דבר ולכך פריך מלוגין דאפילו למ"ד יש ברירה מכל מקום דוקא משום שפירש שאני עתיד להפריש אבל בסתמא לא ומשני באומר לא יפטור בכיס וכו' והוה כמפריש בלוגין ומהני מטעם ברירה אי נמי מטעם זה יועיל אפילו למאן דלית ליה ברירה:

דתנן הלוקח יין מבין הכותים כו' - מרבי מאיר פריך למה ליה למימר שאני עתיד להפריש במוצ"ש כי לא אמר נמי נתפס לה התרומה באחרונה כמו גבי כיסין שפרוטה של הקדש באחרונה וי"מ דפריך מרבי יוסי ורבי שמעון דאוסרין דלית להו ברירה דה"נ לימא דאין ברירה ולא נהירא דמאן נימא לן דר' יוסי ור"ש היא: